

audit FINANCIAR

4/2012

- **IFAC - Prioritatea anului 2012:**
reclădirea reputației și a credibilității profesiei

- **Auditul imobilizărilor corporale și necorporale**
- **Evaluarea statistică a riscului de fraudă în scopul fundamentării opiniei de audit, pe baza modelelor de durată**
- **Activele intangibile emergente: Un studiu longitudinal asupra generatorilor de valoare din sectorul IT și a riscului inerent de audit**
- **Impactul practicilor de guvernare corporativă asupra previziunilor analiștilor financiari: cazul României**

Din activitatea CAFR

❖ Convocarea Conferinței ordinare anuale a CAFR

Conferința ordinară anuală a Camerei Auditorilor Financiari din România va avea loc sâmbătă, 21 aprilie 2012, ora 10, în cadrul Centrului de Conferințe al Patriarhiei Române, Sala Aula Magna, din București, Aleea Dealul Mitropoliei nr.25, sector 4.

Pe ordinea de zi figurează:

- Prezentarea Raportului anual de activitate al Consiliului Camerei pentru anul 2011;
- Prezentarea situațiilor financiare anuale ale Camerei pentru anul 2011;
- Prezentarea Raportului Comisiei de auditori statutare asupra situațiilor financiare ale Camerei Auditorilor Financiari din România pentru anul 2011;
- Prezentarea execuției Bugetului de venituri și cheltuieli pentru exercițiul financiar 2011;
- Prezentarea proiectului Bugetului de venituri și cheltuieli pentru anul 2012;
- Prezentarea Programului de activități al Consiliului Camerei pentru anul 2012;
- Supunerea spre aprobare a materialelor prezentate în Conferință.

Detalii pe site-ul www.cafr.ro.

❖ Participarea la Conferința directorilor financiari

În perioada 15-16 februarie 2012, în organizarea FORUM INVEST și ACCA, a avut loc la hotelul Howard Johnson Grand Plaza din București Conferința directorilor financiari, aflată la a 3-a ediție. În acest an au fost abordate teme de actualitate privind managementul financiar al proiectelor finanțate din fonduri europene, politicile fiscale în agricultură, restructurarea financiară, soluții pentru redresarea economică și riscuri financiare în proiectele de parteneriat public-privat.

În sesiunea consacrată soluțiilor pentru redresarea economică pe timp de criză prof. univ. dr. **Horia Neamțu**, președintele Camerei Auditorilor Financiari din România (CAFR), a avut o importantă alocuțiune în care s-au prezentat asistenței – formată în principal din reprezentanți ai unor companii – rolul și importanța misiunilor de audit pentru asigurarea credibilității afacerilor, în acest mod auditul financiar îndeplinind și o importantă funcție socială. Printre altele, acesta a precizat: „*Se consideră că auditurile de o mai bună calitate și rapoartele de audit cu un grad mai mare de detalieri vor crește încrederea în piețe, informând în același timp factorii interesați cu privire la problemele cu care se confruntă o anumită întreprindere. În context, beneficiarii direcți în urma creșterii încrederii în informațiile raportate de operatorii economici din diversele sectoare de activitate nu vor fi numai investitorii și creditorii, ci chiar întreprinderile auditate, precum și angajații acestora.*”

În continuare președintele CAFR s-a referit la preocupările Comisiei Europene pentru perfecționarea mecanismului institu-

țional al funcționării auditului financiar, prin elaborarea unui proiect de Directivă Europeană prin care ar urma să se modifice actuala Directivă Europeană nr. 43/2006 privind auditul statutar.

Referindu-se apoi la principalele idei cuprinse în proiectul amintit, președintele Horia Neamțu a prezentat punctul de vedere al organizației profesionale pe care o reprezintă cu privire la necesitatea continuării dialogului cu inițiatorii pentru clarificarea unor aspecte controversate.

În final, președintele Camerei a asigurat participanții din mediul de afaceri de disponibilitatea auditorilor financiari de a-și îndeplini îndatoririle cu răspundere și profesionalism, cu rigoarea la care îi obligă Standardele Internaționale de Audit și Codul Etic – emise de IFAC, astfel încât rapoartele de audit să ofere asigurarea asupra corectitudinii misiunilor de audit încredințate.

❖ Conferința comună a organizațiilor profesionale din Belgia, Olanda și Franța

Institutul Auditorilor Autorizați din Belgia, Organizația Contabililor din Olanda și Compania Națională a Auditorilor din Franța, au organizat la Bruxelles, la 10 februarie 2012, o conferință cu tema „Calitatea auditului extern, pârghie a economiei europene”. Camera Auditorilor Financiari din România a fost reprezentată la acest eveniment prin președintele său, prof. univ. dr. **Horia Neamțu**.

Conferința a reunit vorbitori din sferile academice, socio-economice și politice, care au subliniat valoarea auditului în contextul crizei financiare, efectele reglementării asupra regulilor concurenței, implicațiile auditului sectorului public.

Printre oaspeții de marcă ai acestui eveniment s-a numărat **Ian Ball**, director executiv al Federației Internaționale a Contabililor și **Michel de Wolf**, președintele Institutului Auditorilor Autorizați din Belgia și al Federației Internaționale a Experților Contabili Francofoni.

❖ Întâlnirea de lucru axată pe politica de audit

Președintele Camerei, prof. univ. dr. **Horia Neamțu**, a luat parte la întâlnirea de lucru de la Bruxelles, organizată în data de 29 februarie 2012, centrată în jurul temei „Politica de audit - viitorul în urma crizei”.

Discuțiile au fost moderate de **Olivier Boutellis-Taft**, director executiv al Federației Europene a Contabililor, și au abordat o parte din propunerile formulate de Comisia Europeană în noiembrie 2011 și înaintate, spre dezbatere, Parlamentului European, cum ar fi: rolul auditorului, necesitatea exprimării unei opinii de audit pe marginea sănătății financiare a companiilor, rolul comitetelor de audit, crearea unui sistem eficient de supraveghere la nivel european, simplificarea auditului întreprinderilor mici și mijlocii. Printre vorbitori s-au numărat: Sebastian Valentin Bodu, europarlamentar, raportor cu privire la politica de audit, Pervenche Beres, europarlamentar, Arvind Wadhwa, șeful departamentului de audit, Direcția Generală Audit și Piața Internă a Comisiei Europene. [**Adriana Spiridon**, șef birou relații internaționale-CAFR]

Prof. univ. dr. Victor MUNTEANU, conf. univ. dr. Alice ȚINȚĂ & drd. Alina-Elena ANDREI (DĂNĂILĂ)

Unele considerații privind auditul imobilizărilor corporale și necorporale
Some Considerations on Tangible and Intangible Assets Audit

3

Prof. univ. dr. Elisabeta JABA, lect. univ. dr. Christiana Brigitte BALAN, drd. Ioan-Bogdan ROBU & prof. univ. dr. Mihai ROMAN

Evaluarea statistică a riscului de fraudă în scopul fundamentării opiniei de audit, pe baza modelelor de durată
Statistical Evaluation of the Fraud Risk in order to Base the Audit Opinion, using Duration Models

14

Dr. Sergiu PETRICĂ

Activele intangibile emergente: Un studiu longitudinal asupra generatorilor de valoare din sectorul IT și a riscului inerent de audit
Uncovering the Emerging Intangibles: A Longitudinal Study on Value Drivers in IT Sector and Inherent Audit Risk

24

Lect. univ. dr. Mihaela IONAȘCU & prof. univ. dr. Lavinia OLIMID

Impactul practicilor de guvernare corporativă asupra preciziei previziunilor analiștilor financiari: cazul României
Corporate Governance Practices and Analysts Forecast Accuracy. Evidence for Romania

31

Jamie LYON, ACCA

Managementul talentelor pentru funcții financiare - provocări în perspectiva actualului deceniu
Talent Management for the Financial Functions - Challenges of the Current Decade

37

Studiu IFAC

Prioritatea anului 2012: reclădirea reputației și a credibilității profesiei
IFAC Survey - Top Priority of 2012: Rebuilding the Profession Reputation and Credibility

44

De la o conferință la alta

Secvențe din activitatea CAFR, reflectate în paginile revistei
A Year after the CFAR Conference

Some of the CFAR Activities Reflected in its Journal

50

Revistă editată de
**Camera Auditorilor Financiari
din România**
Str. Sirenelor, nr. 67-69, sector 5, București

Colegiul editorial științific

- Prof. univ. dr. **Sorin BRICIU**, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia
Prof. univ. dr. **Alain BURLAUD**, Institut National des Techniques Economiques et Comptables, Paris
Prof. univ. dr. **Robin JARVIS**, director pentru IMM-ACCA, profesor de contabilitate Universitatea Brunel, Marea Britanie
Prof. univ. dr. **David HILLIER**, decan, Leeds University Business School, Marea Britanie
Prof. univ. dr. **Allan HODGSON**, Amsterdam Business School, Olanda
Prof. univ. dr. **Dumitru MATIȘ**, decan, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
Prof. univ. dr. **Maria MANOLESCU**, ASE, București
Prof. univ. dr. **Ion MIHĂILESCU**, Universitatea "Constantin Brâncoveanu", Pitești
Prof. univ. dr. **Vasile RĂILEANU**, decan, Facultatea de Contabilitate și Informatică de Gestiune - ASE București
Prof. univ. dr. **Donna STREET**, Universitatea Dayton, SUA
Prof. univ. dr. **Ioan TALPOȘ**, președintele Senatului, Universitatea de Vest din Timișoara
Prof. univ. dr. **Alexandru ȚUGUI**, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași
Prof. univ. dr. **Eugeniu ȚURLEA**, directorul Departamentului de contabilitate, analiză și informatică de gestiune, ASE București
Academician **Iulian VĂCĂREL**, Academia Română

Director științific: Prof. univ. dr. **Pavel NĂSTASE**

Director editorial: Dr. **Corneliu CĂRLAN**

Redactor șef: **Cristiana RUS**

Colectiv redacțional: Marina ANTOFIE, Alexandra COMĂNESCU, Alice PETCU, Adriana SPIRIDON, Daniela ȘTEFĂNUȚ, Angela TUDOR

Secretar de redacție: **Cristina RADU**

Prezentare grafică și tehnoredactare: **Nicolae LOGIN**

Colegiul editorial științific și colectivul redacțional nu își asumă responsabilitatea pentru conținutul articolelor publicate în revistă.

Publicație recunoscută de CNCSIS, categoria B+

B.D.I.: <http://www.ulrichsweb.com>; <http://www.proquest.com>; www.ebscohost.com, www.cabells.com

Revista este inclusă în platforma editorială română SCIPPIO: www.scipio.ro

Revista este indexată în trei baze de date recunoscute

de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (CNATDCU)

Marcă înregistrată la OSIM, sub nr. M2010 07387

Telefon: **(021) 410.74.43 interior 120**; Fax: **(021) 410.03.48**;

E-mail: revista@cafr.ro; <http://revista.cafr.ro>

ISSN 1844 - 8801

Tipar: Print Group S.R.L., Soseaua Fundeni nr. 50B, Bucuresti, tel: 0744.638.772

Unele considerații privind auditul imobilizărilor corporale și necorporale

Victor MUNTEANU*, Alice ȚÎNȚĂ** & Alina-Elena ANDREI (DĂNĂILĂ) ***

Abstract

Some Considerations on Tangible and Intangible Assets Audit

Any individual or public investor wants to know which are the risks of the business he invests his money in, the depreciation methods and the politics of his investment, the correspondence between accountancy and taxation and its implication in the business, so that the risk of misstatement of financial statements is minimal. In this context, the absence of a long term tradition in auditing of tangible and intangible assets accounted through integrated systems of evidence makes the modern auditor the main reference and guarantee for the investor as regards the intangible assets. As the auditor to get to reasonable conclusions he needs to obtain enough appropriate audit evidences. The main audit evidences as regards the intangible assets are invoices, receipts, agreements, delivery-receipt protocols, confirmations from third parties, primary documents obtained from physical observations, partial or total evaluations, the registry of fixed assets, the card of the fixed assets, centralised balance sheets, notes from the conversations with the managers or with the staff from the entity.

Any mission of audit implies risks, but their identification, from the planning stage of the works, is one of the main objectives of the auditor. It should be specified that it is a difficult activity and it doesn't offer absolute safety. To provide a result regarding the risk level first it's necessary to identify them.

Key words: *audit of assets, inherent risk, risk of control, audit evidences, balance sheets*

JEL Classification: M42

Cuvinte cheie: *auditul imobilizărilor, risc inerent, risc de control, probe de audit, situații financiare*

Introducere

Obiectivul auditului a evoluat de la detectarea fraudelor și erorilor, proces care presupunea o verificare detaliată a tuturor operațiunilor patrimoniale și a

înregistrării lor contabile, asupra reprezentării exacte a informațiilor din situațiile financiare și a rezultatului global obținut de către companie. Se urmărește, în acest sens, măsura în care informațiile înregistrate în contabilitate reflectă

evenimentele economice care au avut loc într-o anumită perioadă, iar eforturile auditorului sunt intensificate pentru identificarea eventualelor manipulări ale informațiilor furnizate de sistemul financiar, pentru prevenirea cazurilor de

* Prof.univ.dr., Universitatea Româno-Americană București, auditor financiar, e-mail: a2c_vm@yahoo.com

** Conf. univ. dr., Universitatea Româno-Americană, București, e-mail: alice.tinta@yahoo.com

*** Drd., Universitatea „Valahia” Târgoviște, e-mail: alina.danaila77@yahoo.com

contabilitate creativă sau fraudă. Informațiile furnizate de specialiștii în acest domeniu sunt necesare tuturor categoriilor de utilizatori: manageri, acționari și asociați, organe fiscale, bancheri, organizații sindicale care au uneori interese contradictorii. Cadrul general conceptual precizează că *rapoartele financiare reprezintă fenomenele economice în cuvinte și cifre, iar pentru a avea o reprezentare exactă și perfectă o informație trebuie să fie fidelă, completă, neutră și fără erori*¹. Din acest motiv rezultatele lucrărilor de audit trebuie să fie corecte și întocmite pe baza documentelor legale în vigoare. Ne-am propus să ne apropiem și să prezentăm succint latura palpabilă și complexitatea unui fragment de audit financiar. Am optat pentru imobilizările corporale și necorporale, întrucât acestea au reprezentat și reprezintă o provocare atât pentru contabilitate, cât și pentru auditul financiar.

Pentru a răspunde la întrebarea „ce înseamnă să auditezi din punct de vedere financiar o astfel de problemă”, sunt surprinse următoarele elemente: controlul intern specific, estimarea riscului de control, precum și cele ale evaluării costurilor și avantajelor testării mecanismelor de control intern. Identificând și explicând conținutul celor mai importante mecanisme de control intern, se scot în evidență anvergura, dificultatea și riscurile asociate întregului, respectiv cele ale auditării capitalului imobilizat.

Principalele probleme abordate în acest articol sunt:

- identificarea factorilor de risc asociați auditării imobilizărilor corporale și necorporale;
- prezentarea rolului controlului intern prin aplicarea procedurilor de audit;

- obiective specifice în opinia autorilor în ceea ce privește acțiunea de auditare a imobilizărilor necorporale și corporale;
- studiu practic privind auditarea imobilizărilor corporale și necorporale în cazul societăților cotate la bursă.

Metodologia cercetării

Cercetarea, ca o succesiune de acțiuni sau operații ce alcătuiesc un proces metodologic complex și sistematic, are ca principal obiectiv încercarea de a găsi răspuns la probleme care stau la baza unor preocupări intense de conturare și soluționare a acestora. Obiectivele cercetării au vizat o latură calitativă orientată în scopul aprecierii stadiului efectiv de aplicare a reglementărilor și a legislației specifice.

Metodologia pe care am utilizat-o are la bază cercetarea teoretică privind conceptele și reglementările în domeniu, asistată de cercetarea empirică (cantitativă) prin aplicarea metodelor specifice de cercetare (observarea pe teren, analiza informațiilor financiar-contabile).

Metodologia cercetării a avut în vedere o cercetare calitativă de tip exploratoriu și o cercetare cantitativă de tip descriptiv. Metodele utilizate în această cercetare s-au concretizat în: studierea literaturii de specialitate, analiza legislației în domeniul cercetat, studierea Standardelor Internaționale de Audit și a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară și surprinderea aspectelor specifice auditării imobilizărilor corporale și necorporale la un eșantion de trei societăți cotate la bursă.

Riscuri în auditarea imobilizărilor corporale și necorporale

Determinarea pragului de semnificație în cazul imobilizărilor presupune considerente atât calitative, cât și cantitative de care auditorul ține cont în relațiile cu managementul.

Auditorul își exercită raționamentul profesional la **evaluarea riscului de denaturare semnificativă a situațiilor financiare**, îndeosebi în cazul în care:

- se calculează pragul de semnificație și măsura în care acesta rămâne adecvat pe parcursul aprofundării lucrărilor de audit (pragul de semnificație = efectul net al anomaliilor / baza de referință);
- se verifică aplicarea și consecvența politicilor, metodelor contabile și prezentarea adecvată a acestora în situațiile financiare;
- se identifică arii de auditare specifice în funcție de activitatea companiei, cum ar fi: tranzacțiile între părți afiliate, continuitatea activității, scopul comercial al tranzacțiilor privind imobilizările corporale și necorporale (producție, închiriere, leasing etc.);
- se identifică procedurile de audit care pot micșora riscul de audit la un nivel acceptabil;
- se evaluează suficiența și consistența probelor de audit obținute.

Raționamentul profesional al auditorului trebuie să funcționeze și pentru a stabili natura riscului:

¹ Standardele Internaționale de Raportare Financiară IFRS 2011, Editura CECCAR, București, 2011, pp.A34

- riscul este un risc de fraudă;
- riscul este legat de evoluții sau modificări recente semnificative de natură contabilă;
- riscul se datorează volumului și complexității tranzacțiilor;
- riscul este legat de o marjă sporită de incertitudine a evaluării;
- riscul implică tranzacții semnificative care nu fac parte din activitatea obișnuită a companiei.

În cazul în care informațiile obținute pot fi utile la identificarea riscurilor de denaturare semnificativă, auditorul poate să ia în considerare informațiile consilierilor juridici externi ai entității și alte surse externe de informații, precum analiștii băncilor sau agenților de rating, revistele de specialitate, publicațiile comerciale și financiare, precum și instituțiile de reglementare. Cea mai mare semnificație o au informațiile din interiorul companiei, obținute de la managerii nivelurilor intermediare, auditorii interni sau alte persoane cu diferite niveluri de autoritate, ceea ce creează o perspectivă diferită de identificare a riscurilor de denaturare semnificativă. În acest cadru, controlul intern este conceput și implementat pentru a diminua riscurile ce pot avea efecte negative asupra realizării obiectivelor cu privire la credibilitatea raportării financiare, eficiența activității și conformitatea cu legislația curentă.

Factorii de risc inerenți asociați imobilizărilor corporale și necorporale sunt:

- schimbările tehnologice din ramura de activitate care determină o erodare morală a valorii imobilizărilor corporale și necorporale;
- închiderea unui segment al unei afaceri, ceea ce impune ca imobilizările corporale și necorporale să fie evaluate la valoarea netă de realizare (presupunând că aceasta este inferioară costului);
- dificultăți în estimarea duratei de viață economică pentru calculul amortizării, valoarea imobilizărilor corporale și necorporale fiind astfel supraevaluată sau subevaluată ca rezultat al unei amortizări supradimensionate sau subdimensionate;
- deținerea unor imobilizări blocate, neutilizate, ceea ce conduce la o incertitudine cu privire la utilizarea lor în viitor;
- deținerea unor imobilizări în curs de construcție (în valoare semnificativă), ceea ce poate pune sub semnul întrebării momentul de finalizare a lucrărilor;
- capitalizarea costurilor aferente activelor realizate în regie proprie, ceea ce implică dificultăți de determinare a costurilor;
- existența imobilizărilor corporale mobile care încorporează valori mari, dar care implică un risc semnificativ de pierdere, furt, distrugere, cum ar fi, de exemplu, calculatoarele.

O etapă cheie în aplicarea procedurilor de audit în cazul imobilizărilor constă în **evaluarea structurii și a eficienței controlului intern**. Această etapă determină întinderea lucrărilor de audit. Spre exemplu, în cazul în care există un sistem de detectare a erorilor de clasificare a cheltuielilor între cele de întreținere și cele de achiziție, investiție etc., auditorul poate decide reducerea volumului lucrărilor sale în sfera cheltuielilor cu reparațiile și întreținerile sau a achizițiilor de imobilizărilor corporale și/sau necorporale. Prin acțiunile de control intern, managementul trebuie să se asigure că, după achiziție, activul achiziționat a fost înregistrat ca activ imobilizat și nu sub forma cheltuielilor de

reparații/întreținere. Pe de altă parte, descoperirea unor curențe în înregistrarea imobilizărilor corporale poate determina auditorul să-și extindă cercetările cu privire la înregistrarea și scoaterea din funcțiune a acestora. De asemenea, dacă auditorul apreciază că revizuirea și aprobarea lunară a cheltuielilor cu amortizarea sunt realizate de o persoană competentă, care nu este implicată în efectuarea calculelor, timpul afectat verificării cheltuielilor cu amortizarea poate fi substanțial redus în funcție de aprecierea sa. Atunci când auditorul consideră că riscul de control este minim, el se poate aștepta ca cel puțin următoarele segmente să fie supuse controlului intern:

- achizițiile, reevaluarea și pierderile de imobilizări corporale și necorporale;
- asigurarea securității imobilizărilor corporale și necorporale ce aparțin sau sunt deținute de companie;
- disponibilizarea imobilizărilor corporale și/sau necorporale;
- întreținerea și asigurarea imobilizărilor corporale și/sau necorporale;
- aprobarea metodelor, continuitatea lor și calculul cheltuielilor privind amortizarea.

Un alt segment important în care controlul intern trebuie să fie exercitat, constă în reevaluarea imobilizărilor corporale și necorporale și identificarea acestora devenite inactive temporar. Existența unor proceduri interne pentru selectarea evaluatorului sau utilizarea unor sisteme de identificare a activelor inactive poate constitui o măsură adecvată de control intern. Auditorul va identifica dacă există proceduri interne clare, un circuit al documentelor corect, atribuții ierarhice și organizatorice adecvate și dacă controlul intern verifică respectarea acestora, iar în funcție

de aceste informații va ajusta aria de cuprindere a procedurilor de lucru. Principalul document de evidență al imobilizărilor corporale îl reprezintă registrul mijloacelor fixe, în care se prezintă toate bunurile de natura imobilizărilor cu fiecare element component al său și detaliile aferente. Un reper din registru poate avea până la 50 de câmpuri de detalii care ar putea asigura eficiența informației și anume:

- a) *informații de identificare*: număr inventar, serie, tip imobilizare, număr fișă, furnizor, număr leasing, unitate de măsură, cantitate, denumire, tip proprietate, categorie, cod de clasificare, stare (activ, inactiv temporar, propus la casare, provizionat etc.).
- b) *informații financiare*: cost inițial, cost curent, valoarea recuperabilă, valoare amortizabilă, rată amortizare lunară, amortizare acumulată, data dării în folosință, metoda de amortizare, durata normată de utilizare, durata rămasă, reevaluare aferentă, provizion constituit, cont de imobilizări, cont de cheltuială cu segmente de cost service (centru de cost, indicator fiscal, regiune fiscală) etc.
- c) *informații de asignare* la inventarul fizic: cod gestiune, nume gestionar, centru de responsabilitate, regiune, județ, locație fizică (oraș, stradă, gestiune) etc.

Pentru ca sistemul de control aplicat în cadrul acestui segment să fie considerat satisfăcător, accesul la acest registru va fi permis exclusiv persoanelor independente de utilizarea sau administrarea activelor imobilizate. De asemenea, un auditor s-ar aștepta ca sistemul de control intern să asigure compararea periodică a informațiilor din registru cu situația faptică a mijloacelor fixe.

Mai mult decât atât, următoarele elemente pot furniza indicii despre existența și eficiența unui control intern:

- fiecare mijloc fix are alocat și este marcat cu un număr de inventar unic, număr care este identic cu cel din registrul activelor fixe corespunzător activului respectiv;
- registrul conține toate detaliile necesare pentru controlul operativ al mijloacelor fixe inclusiv al stării lor de funcționare.
- pot fi prezentate auditorului liste de inventar anuale, întocmite și semnate de gestionar și de comisia de inventariere

În cazul companiilor mari și complexe, *registru* mijloacelor fixe *poate constitui cel mai important instrument de control al acestora*. Informațiile de identificare și cele de asignare sunt utilizate cu scopul de a verifica și compara mijloacele fixe achiziționate cu existentul faptic pe parcursul duratei de funcționare. Diferențele semnificative dintre informațiile din registru și cele factice trebuie investigate cu atenție, indicând un risc de control ridicat. Inspekțiile asupra mijloacelor fixe care încorporează valori însemnate reprezintă, de asemenea, un aspect foarte important. Aplicarea unor etichete purtând marca, denumirea, sigla companiei, precum și aplicarea unor restricții pentru utilizarea mijloacelor fixe respective pot constitui instrumente de control eficiente. În măsura în care registrul mijloacelor fixe nu este ținut sau conține erori, riscul de control trebuie majorat, iar auditorul va extinde testele de control.

Referitor la întreținerea și asigurarea mijloacelor fixe, compania trebuie să aibă un sistem contabil și de control adecvat pentru cheltuielile legate de întreținerea și asigurarea acestora. Asigurarea unei întrețineri corespunzătoare, precum și asigurarea mijloacelor fixe contribuie fie la păstrarea, fie la prelungirea duratei de viață economică a acestora. Așa cum am relevat mai sus, informațiile cu privire la cheltuielile de

întreținere și suma asigurată trebuie incluse în registrul mijloacelor fixe. Un auditor s-ar putea aștepta ca toate cheltuielile legate de reparații sau plata polițelor de asigurare să fie aprobate pe baza recomandărilor formulate de experții tehnici din interiorul sau din afara companiei. Este de așteptat ca aprobarea reparațiilor să includă și instrucțiuni cu privire la tratamentul contabil al acestora. O modificare semnificativă a cheltuielilor cu reparațiile, asigurările sau întreținerea mijloacelor fixe față de perioadele precedente poate indica un risc de control ridicat, în timp ce o diminuare semnificativă a cheltuielilor de asigurare asupra bunurilor companiei respective poate reprezenta o consecință a scoaterii din funcțiune a unor mijloace fixe fără a fi înregistrate. Aceste aspecte trebuie discutate cu conducerea companiei. În plus, auditorul trebuie să obțină informații care să-i permită să aprecieze starea fizică a mijloacelor fixe aflate în patrimoniul societății auditate, deoarece pot fi întâlnite situații în care anumite imobilizări sunt menținute în evidențe, fără a fi disponibilizate, însă nu sunt utilizate în procesul de producție. Acest aspect are implicații directe asupra evaluării mijloacelor fixe, a căror valoare netă de realizare va fi în mod natural mai mică. O atenție sporită trebuie acordată *tratamentului profitului sau pierderii rezultate în urma operațiunilor de cedare a mijloacelor fixe, precum și a modificărilor survenite în durata de viață a acestora*.

Veniturile din cedarea mijloacelor fixe pot fi ușor deturnate în lipsa unor controale interne adecvate. Disponibilizarea acestora trebuie realizată de persoane autorizate, după o analiză atentă a valorii mijlocului fix, luând în considerare politicile companiei. În plus, existența unor manuale de proceduri interne aplicabile în astfel de circumstanțe și respectarea acestora pot

reprezenta indicii cu privire la existența și eficiența controlului intern în domeniul respectiv.

Documentele de aprobare a disponibilizării mijloacelor fixe sunt, în general, pre-numerotate și folosite pentru a actualiza informațiile din registru. Pe parcursul auditului imobilizărilor corporale disponibilizate, auditorul va acorda o atenție mărită în mod special situațiilor care indică o posibilă neînregistrare.

Autorizarea cheltuielilor privind amortizarea are, de asemenea, un impact semnificativ privind riscul aferent imobilizărilor corporale și necorporale; un auditor s-ar aștepta să găsească în cadrul companiei un sistem de aprobare a duratelor de viață economică și a metodelor de amortizare în conformitate cu standardele contabile relevante. Mai mult decât atât, aprobarea nu trebuie să aibă loc numai în momentul achiziției, ci anual, pentru revizuirea duratei de viață economică a mijloacelor fixe. În cazul în care un astfel de sistem nu există sau testele de control relevă faptul că, deși

există, sistemul nu funcționează eficient, riscul de control este inacceptabil de ridicat.

Aprecieri privind testarea mecanismelor de control intern specifice imobilizărilor necorporale

Prezentăm, în tabelul 1, câteva obiective specifice, în opinia autorilor, în ceea ce privește acțiunea de auditare a imobilizărilor necorporale.

Obiectivele auditării evidenței contabile a imobilizărilor corporale și necorporale:

- delimitarea corectă a cheltuielilor înregistrate în funcție de natura bunu-

rilor achiziționate, înregistrate în cheltuieli aferente exercițiului curent sau cheltuieli imobilizate de recuperat în mai multe exerciții (independența exercițiului)

- evidența corectă a intrărilor de imobilizări, din punct de vedere al contului, categoriei, codului de clasificare, valorii de înregistrare și datei de punere în funcțiune, conform documentelor anexate la Procesele verbale de punere în funcțiune (realitatea)
- contabilizarea corectă și completă a tuturor cheltuielilor de investiții în regie proprie (exhaustivitatea)
- evidența analitică a imobilizărilor pe gestiuni cu confirmarea din partea factorilor responsabili cu statut de gestionari desemnați prin decizie managerială competentă
- evidențierea separată conform legislației contabile a diferențelor din reevaluare pe fiecare element de imobilizare în parte

Tabel 1 - Obiective în auditarea imobilizărilor necorporale

Obiectul verificării	Informații necesare	Verificări	Observațiile auditorului
Brevetele, licențele și mărcile neutilizate sau fără valoare	Valoarea netă contabilă a imobilizării din situațiile financiare și evidențele analitice	Verificarea cu documentele de intrare	Solicitarea argumentării acestor valori și a situațiilor lor de către managementul firmei
Valoarea și durata de viață rămasă a brevetelor	Valoarea neamortizată a brevetelor și durata de viață rămasă, în ani	Verificarea cu valoarea determinată și gradul de utilizare	Verificarea elementelor pozitive și negative
Contractele de concesiune	Valoarea și durata de exploatare	Utilizarea concesiunii	Existența fluxurilor de numerar către companie prin utilizarea concesiunii
Programe informatice	Evaluarea prestației intelectuale necesare elaborării; cost de achiziție; valoare de aport	Determinarea destinației: uz intern sau scopuri comerciale	Măsurarea fluxurilor de beneficii viitoare
Fondul comercial	Valoarea reziduală a elementelor fondului de comerț, înregistrată conform metodei achiziției	Depistarea unei eventuale depreciere în urma unor evenimente exterioare	Valori pozitive (goodwill) sau negative (badwill)

Sursă: Proiecție proprie

- analizarea provizioanelor înregistrate în contabilitate și actualizarea sau anularea lor în funcție de evenimentele constatate în cadrul exercițiului financiar
- toate intrările, ieșirile și ajustările de valoare influențează exercițiul financiar corespunzător
- imobilizările sunt grupate adecvat pentru prezentarea în situațiile financiare de sinteză
- verificarea contractelor de concesiune pentru depistarea eventualelor contracte care prevăd în loc de valoare amortizabilă, chirii și astfel nu fac obiectul înregistrării unei imobilizări necorporale în contabilitate
- verificarea corespondenței între modelul de recuperare a valorii prin amortizare și modelul de producere a beneficiilor de către activul imobilizat conform principiului de bază stipulat în IAS 36²
- amortizările sunt înregistrate atât în contabilitatea financiară, cât și în contabilitatea de gestiune
- înregistrarea în conturile de venituri a amortizării aferente imobilizărilor primite total sau parțial prin subvenții; amortizarea cumulată este grupată corect pentru prezentarea în situațiile financiare de sinteză
- amortizarea este alocată exercițiilor financiare corespunzătoare
- cheltuielile cu amortizarea sunt reflectate adecvat în costuri și în cadrul contului de profit și pierdere.

Dacă auditorul este convins că mecanismele de control aferente acestui obiectiv sunt adecvate, testele vizând detectarea operațiunilor necorespunzătoare sau inexistente pot fi considerabil diminuate.

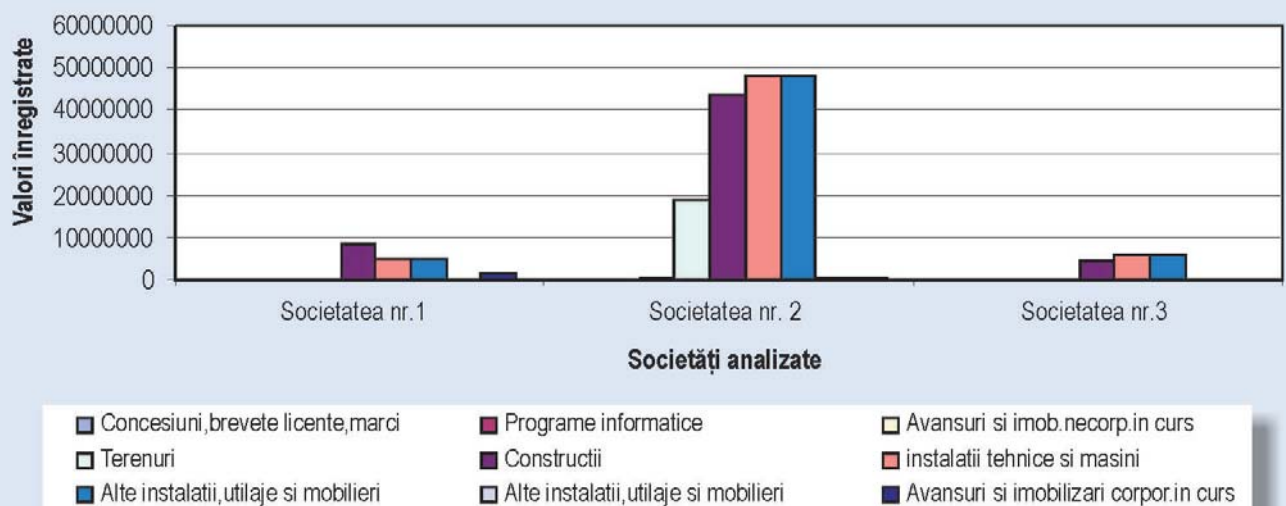
Mecanismele de control adecvate vor împiedica societatea auditată să înregistreze ca active corporale sau necor-

porale operațiunile care sunt efectuate în beneficiul conducerii societății sau al angajaților companiei, decât al entității auditate luate ca ansamblu.

Aspecte privind auditarea imobilizărilor necorporale și corporale la societățile cotate la Bursă

În vederea surprinderii unor aspecte practice de auditare a imobilizărilor corporale și necorporale au fost analizate situațiile financiare publicate, notele explicative aferente acestora și rapoartele auditorilor pentru un eșantion de trei societăți comerciale cotate la Bursa de Valori București, sursa datelor fiind www.bvb.ro.

Figura 1 - Imobilizările corporale și necorporale ale societăților analizate

Sursă: Proiecție proprie

² Standardele Internaționale de Raportare Financiară IFRS 2011, Editura CECCAR, București, 2011, pp.A875

Domeniul de activitate în care activează societățile analizate îl reprezintă fabricarea produselor lactate – cod CAEN 1051.

În figura 1 sunt prezentate imobilizările corporale și necorporale deținute de cele trei societăți analizate.

Societatea nr. 1 prezintă în notele explicative la situațiile financiare o structură a imobilizărilor corporale și necorporale, reprezentată în Tabelul 2.

Conform notei explicative nr. 6 „Principii, politici și metode contabile”, societatea precizează că elementele prezentate în situațiile financiare au fost evaluate pe baza principiului costului de

achiziție și al costului de producție.

Imobilizările corporale au fost evaluate la cost de achiziție. Regimul de amortizare aplicat de societate este metoda liniară. Duratele normale de funcționare au fost stabilite conform prevederilor legale. Cheltuielile suportate după ce mijloacele fixe au fost puse în funcțiune (reparații, întreținere) au fost incluse în contul de profit și pierdere. În situația în care se poate demonstra că aceste cheltuieli au ca rezultat o creștere a beneficiilor economice viitoare, preconizate a se obține din utilizarea acestuia peste standardul inițial de performanță, cheltuielile sunt capitalizate ca un cost suplimentar al mijloacelor fixe.

Opinia auditorului în cazul acestei societăți a fost:

„Situațiile financiare anuale, elaborate de Societatea nr.1, sunt regulamentare și sincere, astfel că auditorul întocmește Raportul fără rezerve, menționând explicit, în conformitate cu Standardul de Audit nr. 700.33, că: nu a participat ori supravegheat derularea inventarierii anuale a patrimoniului, fiind deci, în măsură să asigure beneficiarii informațiilor contabile că situațiile reflectă fidel imaginea stării economico-patrimoniale a unității și a rezultatului atât al operațiunilor comerciale, economico-financiare, cât și al altora cu impact asupra patrimoniului și efectuate pe

Tabel 2 - Structura imobilizărilor corporale și necorporale la Societatea nr. 1 - lei

Elemente de activ	Valoarea brută				Deprecieri (amortizare și provizioane)			
	Sold la 1 ianuarie	Creșteri	Reduceri	Sold la 31 decembrie	Sold la 1 ianuarie	Deprecierea înregistrată în cursul exercițiului	Reduceri sau reluări	Sold la 31 decembrie
ACTIVE IMOBILIZATE	41.225.018	101.266	44.927	41.281.357	23.920.229	2.324.380	294	26.244.315
I.IMOBILIZARI NECORPORALE	7.958	-	-	7.958	5.627	-	-	5.627
1.Chelt.de constituire	-	-	-	-	-	-	-	-
2.Chelt.de dezvoltare	-	-	-	-	-	-	-	-
3.Concesiuni,brevete licențe, mărci,drepturi și valori sim. și alte imob.necorporale	7.958	-	-	7.958	5.627	-	-	5.627
4.Fondul comercial	-	-	-	-	-	-	-	-
5.Avansuri și imob.necorp.în curs	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL: (rd.01 la 05)	7.958	-	-	7.958	5.627	-	-	5.627
II.IMOBILIZARI CORPORALE								
1.Terenuri și construcții	9.907.551	-	-	9.907.551	901.595	339.194	-	1.240.789
2.Instalații tehnice și mașini	29.873.706	44.633	294	29.918.045	22.973.575	1.982.836	294	24.956.117
3.Alte instalații,utilaje și mobilier	58.261	-	-	58.261	39.432	2.350	-	41.782
4.Avansuri și imobilizări corpor. în curs	1.377.542	44.633	44.633	1.377.542	-	-	-	-
TOTAL: (rd.01 la 04)	41.217.060	89.266	44.927	41.261.399	23.914.602	2.375.291	294	26.238.688

Sursă: Proiecție proprie

parcursul exercițiului financiar încheiat la 31 decembrie 2010.”³

Societatea nr. 2 prezintă în notele explicative la situațiile financiare o structură a imobilizărilor corporale și necorporale, reprezentată în Tabelul 3.

În notele explicative, societatea precizează că evidențiază construcțiile la cost istoric. În aprilie 2009, societatea a înregistrat o reevaluare a construcțiilor reprezentând fabrica veche, în scop fis-

cal, operațiune prin care a rezultat diminuarea valorii nete a construcției și a rezervei din reevaluare, în valoare de 1.346 mii lei. În opinia noastră, această practică nu a fost în conformitate cu prevederile Ordinului ministrului finanțelor publice nr. 3055/2009 și politicile contabile ale societății care prevăd că „*Evaluarea imobilizărilor corporale la data bilanțului se efectuează la cost, mai puțin amortizarea și ajustările cumulate din depreciere, sau la valoarea reevaluată, aceasta fiind valoarea justă la data reevaluării, mai puțin orice amortizare și orice pierdere din depreciere cumulată*”⁴. Prin urmare, la 31 decembrie 2010 valoarea rezervei din reevaluare a fost subestimată cu 1.346 mii lei (31.12.2009: 1.346 mii lei), valoarea netă a construcțiilor a fost subestimată cu 1.179 mii lei (31.12.2009: 1.266 mii lei), iar cheltuielile cu amortizarea au fost subestimate cu 87 mii lei (31.12.2009: 80 mii

rea reevaluată, aceasta fiind valoarea justă la data reevaluării, mai puțin orice amortizare și orice pierdere din depreciere cumulată”⁴. Prin urmare, la 31 decembrie 2010 valoarea rezervei din reevaluare a fost subestimată cu 1.346 mii lei (31.12.2009: 1.346 mii lei), valoarea netă a construcțiilor a fost subestimată cu 1.179 mii lei (31.12.2009: 1.266 mii lei), iar cheltuielile cu amortizarea au fost subestimate cu 87 mii lei (31.12.2009: 80 mii

Tabel 3 - Structura imobilizărilor corporale și necorporale la Societatea nr. 2 - lei

Elemente de activ	Valoarea brută				Deprecieri (amortizare și provizioane)			
	Sold la 1 ianuarie	Creșteri	Reduceri	Sold la 31 decembrie	Sold la 1 ianuarie	Deprecierea înregistrată în cursul exercițiului	Reduceri sau reluări	Sold la 31 decembrie
I.IMOBILIZĂRI NECORPORALE	2.018.794	640.980	5.172	2.654.602	1.501.145	450.344	3.991	1.947.498
1.Chelt.de constituire și cheltuieli de dezvoltare	204.489			204.489	204.489			204.489
2.Concesiuni,brevete licențe, mărci, drepturi și valori sim. și alte imob. necorporale	1.814.305	144.263	5.172	1.953.396	1.296.656	450.344	3.991	1.743.009
3.Fondul comercial								
4.Avansuri și imob. necorp. în curs		496.717		496.717				
TOTAL: (rd.01 la 04)	2.018.794	640.980	5172	2.654.602	1.501.145	450.344	3.991	1.947.498
II.IMOBILIZĂRI CORPORALE	149.680.633	10.275.733	5.789.649	154.166.717	33.547.854	13.009.054	3.502.830	43.054.528
1.Terenuri	19.050.681	91.381		19.142.062	191.004	174.009		365.013
2. Construcții	47.794.022	1.292.766		49.086.788	3.750.888	1.653.095		5.403.983
3.Instalații tehnice și mașini	81.054.261	7.936.085	4.073.374	84.916.972	29.461.386	11.086.970	3.501.008	37.047.348
4. Alte instalații,utilaje și mobilier	640.380	82.800	4.100	719.080	144.576	95.430	1.822	238.184
5.Avansuri și imobilizări corpor. în curs	1.141.289	872.701	1.712.175	301.815				
TOTAL: (rd.01 la 05)	149.680.633	10.275.733	5.789.649	154.166.717	33.547.854	13.009.054	3.502.830	43.054.528

Sursă: Proiecție proprie

³ www.bvb.ro

⁴ Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 3055/2009 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, publicat în Monitorul Oficial nr. 766 din 10 noiembrie 2009

lei). Conducerea companiei și-a însușit modificările evidențiate, iar opinia auditorului asupra situațiilor financiare întocmite la 31 decembrie 2009 a fost modificată corespunzător (cu rezerve).

Așa cum se menționează în nota explicativă nr. 6 „Principii, politici și metode contabile”, societatea evidențiază terenurile la valoarea justă. La 31 decembrie 2009 și 31 decembrie 2010, societatea a apelat la serviciile unui evaluator specializat pentru determinarea valorii juste a terenurilor societății. Rezultatul acestei evaluări reprezintă o descreștere a valorii nete a terenurilor în valoare de 6.725 mii lei la 31 decembrie 2010 și de 2.136 mii lei la 31 decembrie 2009. Societatea nu a înregistrat în contabilitate rezultatul acestor reevaluări. În opinia noastră, această practică nu a fost în conformitate cu prevederile Ordinului ministrului finanțelor publice nr. 1752/2005 și ale Ordinului ministrului finanțelor publice nr. 3055/2009, care prevăd ca reevaluările să fie efectuate cu suficientă regularitate, astfel încât valoarea contabilă să nu difere substanțial de cea care ar fi determinată folosind valoarea justă de la data bilanțului.

Prin urmare, la 31 decembrie 2010 și 31 decembrie 2009 valoarea terenurilor a fost supraestimată cu 6.725 mii lei (31.12.2009: 2.136 mii lei), valoarea rezervei din reevaluare a fost supraestimată cu 5.037 mii lei (31.12.2009: 689 mii lei), rezultatul exercițiului curent a fost supraestimat cu 1.688 mii lei, iar rezultatul exercițiului 2009 a fost supraestimat cu 1.447 mii lei.

Societatea nu ne-a putut furniza probe relevante privind costul la care au fost înregistrate anumite imobilizări corporale cu o vechime mai mare de 10 ani.

În ceea ce privește imobilizările necorporale societatea precizează în nota nr. 6 faptul că licențele, mărcile comerciale

și activele similare au fost înregistrate la costul de achiziție. Ele au fost amortizate folosind metoda liniară, pe o perioadă de 3 ani. În cadrul avansurilor și al altor imobilizări necorporale s-au înregistrat avansurile acordate furnizorilor de imobilizări necorporale, programele informatice create de entitate sau achiziționate de la terți pentru necesitățile proprii de utilizare, precum și alte imobilizări necorporale. Elementele de natura imobilizărilor necorporale au fost amortizate liniar pe o perioadă de 3 ani.

Opinia auditorului: „În opinia noastră, cu excepția efectelor posibile ale aspectelor menționate în paragrafele anterioare, situațiile financiare oferă o imagine fidelă, în toate aspectele semnificative, a poziției financiare a Societății nr. 2, la data de 31 decembrie 2010, precum și a performanței financiare și a fluxurilor de numerar ale acesteia pentru exercițiul financiar încheiat la această dată în conformitate cu al Ordinului ministrului finanțelor publice nr. 3055/2009 cu modificările și completările ulterioare”.

Societatea nr. 3 prezintă în notele explicative la situațiile financiare o structură a activelor imobilizate reprezentată în tabelul 4.

La 31.12.2010 a fost efectuată reevaluarea clădirilor și a construcțiilor aflate în patrimoniul societății, de către evaluator autorizat ANEVAR. Reevaluarea a fost făcută la valoarea justă, iar amortizarea cumulată existentă la data evaluării a fost eliminată din valoarea contabilă brută a activului. Valoarea netă determinată în urma corectării cu ajustările de valoare a fost recalculată la valoarea recalculată a activului.

Referitor la grupa construcții:

- intrările în valoare de 110.499 lei reprezintă diferența favorabilă din reevaluare – de 85.606 lei și mo-

dernizarea magazinului de desfacere, în valoare de 24.843 lei.

- ieșirile în valoare de 635.805 lei reprezintă amortizarea cumulată la data evaluării - de 624.605 lei, scăzută din valoarea contabilă, și valoarea contabilă de 11.200 lei a două puțuri de apă care nu au mai putut fi utilizate ca urmare a debitului foarte mic de apă, ceea ce a făcut imposibilă exploatarea acestora.

Investițiile în anul 2010 au fost orientate spre asigurarea logisticii necesare dezvoltării pieței de achiziții materii prime, dar mai ales pentru dezvoltarea pieței de desfacere. În acest sens au fost efectuate, din surse proprii, investiții în mijloace de transport pentru achiziție și desfacere în valoare de aproximativ 350.000 lei. În anul 2010 au început lucrările de modernizare a fabricii, lucrări care au însemnat investiții de aproximativ 200.000 lei.

Nu s-au înregistrat provizioane pentru deprecierea imobilizărilor corporale.

Din punct de vedere contabil, regimul de amortizare aplicat pentru imobilizări a fost liniar, iar din punct de vedere fiscal, pentru echipamentele tehnologice, a fost utilizată amortizarea accelerată. Duratele de amortizare au fost stabilite în conformitate cu prevederile Catalogului privind duratele normale de funcționare și clasificare a mijloacelor fixe aprobat prin HG 2139/2004.

Principalele durate de viață utilizate la diferite categorii de imobilizări corporale sunt:

- Clădiri – 40 de ani
- Echipamente tehnologice – 10 ani
- Mijloace de transport – 5 ani.

Pentru amortizarea fiscală utilizată pentru echipamente tehnologice a fost constituit un provizion pentru impozit amânat în valoare de 182.126 lei.

Tabel 4 - Structura imobilizărilor corporale și necorporale la Societatea nr. 3 - lei

Elemente de activ	Valoarea brută				Deprecieri (amortizare și provizioane)			
	Sold la 1 ianuarie	Creșteri	Reduceri	Sold la 31 decembrie	Sold la 1 ianuarie	Deprecierea înregistrată în cursul exercițiului	Reduceri sau reluări	Sold la 31 decembrie
I. IMOBILIZĂRI NECORPORALE	149.036	558	371	149.223	110.533	29.633		140.166
Program informatic integrat	141.690			141.690	105.610	27.550		133.160
II. IMOBILIZĂRI CORPORALE	16.676.246	1.436.151	1.366.544	16.745.853	5.223.054	1.520.322	674.436	6.068.940
1. Terenuri	117.137			117.137				
2. Construcții	5.083.206	110.449	635.805	4.557.850	424.044	200.561	624.605	
3. Instalații tehnice și mașini	11.368.492	533.650	116.891	11.785.251	4.753.827	1.303.422	41.655	6.015.594
4. Alte instalații, utilaje și mobilier	93.112	13.262	9.093	97.283	45.183	16.339	8.176	53.346
5. Avansuri și imobilizări corpor. în curs	14.299	778.790	604.755	188.334				
TOTAL: (rd.01 la 05)	16.676.246	1.436.151	1.366.544	16.745.853	5.223.054	1.520.322	674.436	6.068.940

Sursă: Proiecție proprie

Opinia auditorului: "Considerăm că auditul pe care l-am efectuat constituie o bază suficientă pentru a exprima opinia noastră de audit.

În opinia noastră, situațiile financiare ale societății nr. 3, întocmite pentru exercițiul financiar încheiat la 31.12.2010, sunt conforme cu cerințele cadrului general de raportare financiar-contabilă în vigoare și prezintă în mod corect, sub toate aspectele semnificative, poziția financiară, modificările acesteia, performanțele societății și fluxurile de numerar în exercițiul încheiat la 31.12.2010."

Concluzii

Auditul imobilizărilor corporale și necorporale reprezintă o activitate independentă, obiectivă și de consiliere, desti-

nată să adauge valoare și să antreneze îmbunătățirea activităților companiei și, totodată, să o ajute în îndeplinirea obiectivelor sale printr-o abordare sistematică și disciplinată în cadrul evaluării și îmbunătățirii eficacității proceselor de management, control și prezentare.

Evaluarea riscurilor în auditul imobilizărilor corporale și necorporale este o activitate complexă și nu există încă un consens în ceea ce privește modul în care ar trebui abordată problema. Practicienii utilizează, preponderent, modelul oferit de standardele internaționale, deși acesta este adesea criticat în literatură, principalele argumente împotriva lui fiind modul simplist în care tratează problema și incapacitatea de a răspunde tuturor cerințelor auditorilor.

O rezolvare pentru această problemă este dezvoltarea de software care, pe

baza modelelor teoretice, probabilistice, să pună la dispoziția practicienilor soluții ușor de utilizat și care să ofere o evaluare corectă a riscurilor în auditul financiar și nu numai.

Aceasta ar conduce la depășirea subiectivității care caracterizează în prezent multe misiuni de audit și ar elibera într-o anumită măsură auditorul de sarcina estimării riscului doar pe baza experienței și cunoștințelor sale.

Pentru realizarea misiunii de audit a imobilizărilor corporale și necorporale "calea de urmat ar fi auditarea ieșirilor, utilizărilor și finanțării imobilizărilor (...). Mai departe, se auditează afirmațiile conducerii cu privire la solduri: existența acestora, drepturi și obligații aferente, integralitatea, evaluarea și alocarea imobilizărilor de la finalul exercițiului financiar."⁵

5 Domnișoru S., Cristea M., Vinătoru S., *Arhitectura auditării externe a activelor imobilizate*, Revista Audit Financiar, nr. 9/2008, p.3-12

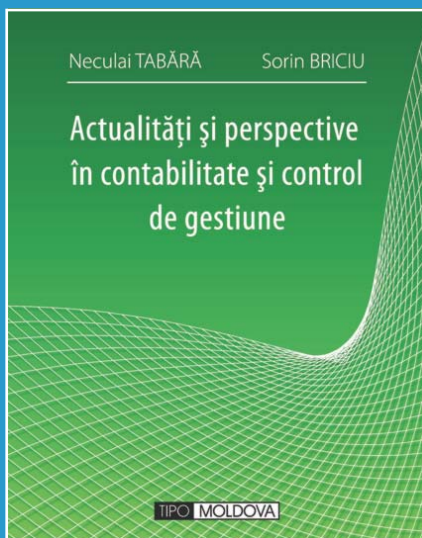
Constatăm, în urma analizei celor trei societăți, prezentarea succintă a activelor necorporale, atât de către societățile auditate, cât și de auditori. Societatea nr. 3 analizată ne-a furnizat câteva informații, dar considerăm că sunt insuficiente.

Toate societățile analizate prezintă în situațiile financiare imobilizări necorporale încadrate în grupa „Concesiuni, brevete, licențe, mărci, drepturi și valori similare”, dar nici în notele explicative și nici în raportul auditorilor nu avem informații legate de structura acestora. În viziunea noastră, lipsa informațiilor despre activele necorporale pune sub semnul întrebării *reprezentarea exactă și perfectă* a patrimoniului.

Bibliografie

- Domnișoru S., Cristea M., Vînătoru S., *Arhitectura auditării externe a activelor imobilizate*, Revista „Audit Financiar”, nr. 9/2008, p.3-12
- Horomnea E., *Audit Financiar. Concepte. Standarde. Norme*, Ediția a 2-a, Editura Tipomoldova, Iași, 2011
- Jinga G., *Utilizarea eșantionării nestatistice în testele asupra controalelor și în testele de detaliu*, Revista „Contabilitatea, Expertiza și Auditul Afacerilor”, nr.3/2010
- Mihăilescu I., *Audit financiar*, Editura Independența Economică, Pitești, 2010
- Munteanu V. și colaboratori., *Control și audit financiar*, Editura Universul Juridic, București, 2005
- Toma M., *Inițiere în auditul situațiilor financiare ale unei entități*, Editura CECCAR, București, 2005
- Camera Auditorilor Financiar din România, *Manual de standarde internaționale de audit și control de calitate. Audit Financiar 2009*, Editura Irecson, București, 2009
- CECCAR, *Standardele Internaționale de Raportare Financiară IFRS 2011*, Editura CECCAR, București, 2011, pp.A873-A927
- Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 3055/2009 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, publicat în Monitorul Oficial nr. 766 din 10 noiembrie 2009

Semnal editorial

Recent, în editura Tipo Moldova a apărut lucrarea „**Actualități și perspective în contabilitate și control de gestiune**” redactată de prof. univ. dr. **Neculai Tabără** și prof. univ. dr. **Sorin Briciu**, împreună cu un colectiv de doctoranzi. În prefața cărții, Henri Bouquin, profesor de Științe de Gestiune la Universitatea Paris-Dauphine, notează:

„În ultima perioadă, controlul de gestiune, contabilitatea generală și cea de gestiune au fost supuse unui proces de modernizare. Profesioniștii din domeniul controlului de gestiune se confruntă, adesea, cu un câmp de acțiune mult mai extins și doar cei care stăpânesc tehnicile moderne de management pot să pretindă că răspund exigențelor. Cu această provocare se confruntă și autorii care creează cunoștințe solicitate în noile meserii din contabilitate și control de gestiune. Titlul lucrării lor este foarte clar: ei propun cercetarea aplicată a ultimelor dezvoltări/inovații din aceste domenii.

Autorii lucrării realizează acest lucru într-o manieră completă și urmând un plan foarte explicit, care va permite practicienilor să cunoască și să utilizeze cele mai recente progrese științifice, ceea ce reprezintă visul fiecărui profesor.

Această carte constituie o provocare și se dovedește a fi o reușită. Nu cred că există vreun domeniu spre care cititorul să nu fie direcționat pentru explorarea celor mai noi direcții de cercetare din contabilitate,

contabilitate de gestiune, management – cu ale sale componente atât de importante pentru controlul de gestiune. Niciuna dintre problemele cu care se confruntă astăzi întreprinderile nu a fost omisă, începând cu subiectul foarte dificil al performanței întreprinderii, care precede un capitol de sinteză privind guvernanta. Nu a fost uitată nici cultura generală a controlorilor, diferitele tehnici fiind foarte pertinent prezentate, din perspectivă istorică. Inteligența economică, adesea trecută sub tăcere, își găsește locul aici. Bineînțeles, alături de capitolele clasice cu privire la instrumentele de planificare și de bugetare sunt abordate și cele privind calculația costurilor.

Iată, așadar, un viitor volum clasic, indispensabil atât studenților în formare, masteranzilor, doctoranzilor, cât și practicienilor confrunțați cu efervescența inovațiilor adevărate și false care se succed cu repeziciune și au tendința de a-i dezorienta pe toți cei care nu dețin o „busolă”, un instrument de cunoaștere și orientare în domeniu”.

Evaluarea statistică a riscului de fraudă în scopul fundamentării opiniei de audit, pe baza modelelor de durată

Elisabeta JABA*, Christiana Brigitte BALAN**, Ioan-Bogdan ROBU*** & Mihai ROMAN****

Abstract

Statistical Evaluation of the Fraud Risk in order to Base the Audit Opinion, using Duration Models

The accuracy of the author's opinion concerning financial fraud depends on the quality of audit evidence. Obtaining enough and appropriate proofs that can support the opinion of the financial auditor requires using as safe as possible procedures for evaluating the risk of fraud in a company.

This study aims to statistically evaluate the risk of fraud according to the activity field and the financial structure of the company, using financial analysis techniques combined with duration models based on the Kaplan-Meier estimator and on the Cox model. In their approach, the authors consider the definition of financial fraud suggested by ISA 240, the factors that determine fraud, synthesized in the conceptual schema "the fraud triangle", as well as the financial indicators that the Anglo-Saxon specialized literature calls "red flags".

The results of their analysis show that the risk of fraud is mainly influenced by the financial leverage, differentiated according to activity fields. The estimated probabilities of occurrence of fraud are used as a proof in evaluating the quality of financial statements.

Key words: *fraud risk, financial leverage, audit opinion, Kaplan-Meier estimator, Cox model*

JEL Classification: C33, G32, M42

Cuvinte cheie: *risc de fraudă, levier financiar, opinie de audit, estimator Kaplan-Meier, model Cox*

1. Introducere

Scopul principal al unei misiuni de audit financiar este acela de a spori gradul de încredere al utilizatorilor finali ai situațiilor financiare (IFAC, 2009). În trecut, rolul auditorului era

acela de prevenire și detectare a fraudelor financiare (Dowler *et al.*, 1912 și Walton *et al.*, 1916). Potrivit ultimelor ISA (*International Standards on Auditing*), emise în 2009 de IFAC (*International Federation of Accountants* – Federația Internațională a Contabililor), rolul auditorului este acela de a obține

* Prof. univ. dr., Universitatea "Al. I. Cuza" din Iași, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, e-mail: ejaba@uaic.ro

** Lect. univ. dr., Universitatea "Al. I. Cuza" din Iași, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, e-mail: christiana.balan@uaic.ro

*** Drd., Universitatea "Al. I. Cuza" din Iași, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, e-mail: bogdan.robu@feaa.uaic.ro

**** Prof. univ. dr., Academia de Studii Economice București, Facultatea de Cibernetică, Statistică și Informatică Economică, e-mail: mroman@ase.ro

o asigurare rezonabilă cu privire la absența unor denaturări semnificative cauzate de fraude sau erori, precizat în ISA 240 (*The Auditor's Responsibilities Relating to Fraud in an Audit of Financial Statements*) (Hayes et al., 2005).

Numeroși cercetători din domeniul fraudei și auditului financiar și-au orientat atenția către riscul de fraudă și riscul de audit, prin studii care au vizat factorii determinanți ai fraudei financiare (Badawi, 2008 și Watson, 2003) sau către utilizarea procedurilor analitice, considerând ratele financiare în scopul depistării fraudelor (Kaminski et al., 2004). În studiul lui Krambia-Kapardis (2002) se analizează necesitatea utilizării modelelor pentru detectarea fraudelor, iar în studiul lui Bierstaker et al (2006) – percepția auditorilor față de metodele cantitative de evaluare a riscului de fraudă. Prin preocupările lui Miri-Lavassani et al. (2009) și Wang et al. (2009) se propun modele statistice pentru semnalarea fraudelor financiare. Astfel, la nivelul studiilor de profil, interesul cercetătorilor este orientat către clasificarea fraudelor pe baza analizei componentelor principale (Brockett, et al., 2002) și către analiza și evaluarea riscului de fraudă (Carpenter, 2007 și Payne et al., 2005 și Sitorus et al., 2009). Studiile enumerate au fost selectate din principalele baze de date indexate internaționale (Emerald, Proquest, Wiley Online Library) și au vizat perioada 2000-2010.

În studiul nostru, folosim ISA 240 pentru definirea fraudei, clasificarea fraudelor și identificarea factorilor determinanți. Conform definiției din ISA 240, *frauda* este privită ca o acțiune cu caracter intenționat (delimitându-se de *eroare*), săvârșită de una sau mai multe persoane din rândul conducerii, de persoane însărcinate cu governanța, de salariați sau terți care utilizează înșelăciunea în scopul obținerii unui avantaj injust sau ilegal (IFAC, 2009 și O'Regan, 2004). Această definiție este completată și de accepțiunea ACFE (*American Certified Fraud Examiner*) privind fraudă, adăugându-se și actele de corupție pentru obținerea de foloase necuvenite (Goldman, 2010). Din această definiție poate fi subliniată importanța caracterului *deliberat* (voluntar, intenționat cu care aceasta se săvârșește), *ilicit* (venit din ilegalitatea fenomenului), precum și dorința de *disimulare* (de ascundere a faptelor).

O clasificare a fraudelor financiare, în accepțiunea ISA 240, în funcție de incidența acesteia asupra unor elemente de bilanț sau asupra raportării în sine, ar fi: fraudele asupra activelor (furtul sau delapidările de active) și fraudele asupra raportării (prin prezentarea unor rezultate financiare care nu corespund realității) (Gallet, 2010). Factorii determinanți ai fraudei pot fi grupați sub forma unui *triunghi al fraudei*

(Cressey, 1953), astfel: *presiuni* (acei factori, de cele mai multe ori de natură personală, care motivează o persoană să comită fraudă), *oportunități* (venite din dobândirea unor calități sau din cunoașterea mediului intern al firmei, de către persoana care a comis fraudă) și *atitudine* (are în vedere rațiunea și convingerile celui care comite fraudă, precum și sistemul de valori după care se ghidează acesta) (Singleton et al. 2010).

Factorii care determină apariția riscului de fraudă, din perspectiva ISA 240, asociați denaturărilor rezultate din raportarea financiară frauduloasă, sunt influențați de *anumite caracteristici ale conducerii și de mediul de control intern* (capacitățile, presiunile, stilul și atitudinea conducerii asociate controlului intern și procesului de raportare financiară), de *condițiile specifice sectorului de activitate* (mediul economic și de reglementare în care operează firma auditată) și de *anumite caracteristici operaționale* (care vizează tranzacțiile, structura financiară și profitabilitatea firmei) (Hayes et al., 2005). Factorii de apariție a riscului de fraudă asociați denaturărilor rezultate din delapidarea activelor țin de *susceptibilitatea activelor de a fi expuse delapidării* (depind de natura activelor entității și de gradul în care sunt expuse furtului) și de *controale* (lipsa acestora în prevenirea și detectarea cazurilor de delapidare) (IFAC, 2009). Denaturările care conduc la apariția riscului de fraudă au influență asupra riscului de audit prin distorsionarea opiniei auditorului privind acuratețea situațiilor financiare judecate în cadrul misiunii de audit.

În cadrul misiunii de audit financiar, evaluarea riscului de fraudă și implicațiile sale asupra opiniei auditorului din cadrul raportului final au la bază o serie de probe de audit, definite prin ISA 500 (*Audit Evidence – Probe de audit*). *Probele de audit* sunt definite ca fiind totalitatea informațiilor utilizate de către auditor pentru fundamentarea opiniei de audit (IFAC, 2009). Pentru a putea fi utilizate în cadrul misiunii, probele de audit trebuie să fie *suficiente* (măsură a cantității, în evaluarea riscului de fraudă și de audit) și *adecvate* (să corespundă necesităților și scopului auditului și totodată să aibă în vedere calitatea necesară prin modul de obținere a probelor) (Hayes et al., 2005). Astfel, cu cât cantitatea și calitatea elementelor probante va crește cu atât se va reduce riscul de audit și, implicit, cel de fraudă, contribuind semnificativ la obținerea unor concluzii rezonabile, pe baza cărora se va emite o opinie corectă, justă.

Pentru obținerea probelor de audit, auditorul folosește, de regulă, inspecția, observația, confirmările externe, recalculările, reefectuările unor operațiuni, controlul, procedurile

analitice și interviurile, utilizând programe specializate, chestionare, balanțe de verificare.

Un loc important în obținerea probelor de audit îl dețin procedurile analitice prin care auditorul ajunge la cunoașterea entității și a mediului acesteia, a sistemului de control intern și la detectarea denaturărilor semnificative de la nivelul aserțiunilor contabile, folosind analiza principalelor rate financiare și analize de trend, incluzând rezultatele asupra investigațiilor fluctuațiilor și relațiilor care nu sunt în concordanță cu alte informații relevante de aceeași natură sau care prezintă deviații semnificative de la datele prognozate (Hayes *et al.*, 2005).

Prin utilizarea indicatorilor financiari, pe care literatura de specialitate anglo-saxonă îi denuște în mod sugestiv *red flags* (indicatori semnal) pot fi detectate eventualele erori și manipulări care au loc la nivelul contului de rezultat, conturilor de terți, activelor și conturilor de capitaluri (Penman, 2007). Auditorul financiar va urmări și studia influența structurii resurselor atrase asupra elementelor care stau la baza performanței și rentabilității firmei, inclusiv asupra riscului de fraudă. Un indicator care răspunde necesităților auditorului, în acest sens, este *levierul financiar* (definit ca raportul dintre *datoriile totale* și *capitalurile proprii*).

2. Procedee statistice de evaluare a riscului de fraudă

În lucrare, în scopul obținerii de probe de audit folosim modelele de durată bazate pe *estimatorul Kaplan-Meier* și *modelul Cox*.

Prin *estimatorul Kaplan-Meier* estimăm funcția de supraviețuire a firmelor supuse fraudelor financiare, pe obiecte de activitate și nivele ale levierului financiar, iar prin *modelul Cox* estimăm funcția hazard a firmelor supuse fraudelor financiare (evaluarea riscului de fraudă). Estimarea și testarea coeficienților funcției hazard se realizează folosind o combinație de factori predictivi (domeniul de activitate și nivele valorice ale levierului financiar).

2.1. ESTIMATORUL KAPLAN – MEIER

Pentru evaluarea riscului de fraudă propunem folosirea funcției de supraviețuire, $S(t)$, respectiv estimatorul Kaplan-Meier, $\hat{S}(t_i)$.

Funcția de supraviețuire a firmelor supuse riscului de fraudă prezintă probabilitatea ca o firmă să supraviețuiască momentului t , adică probabilitatea ca fraudă să nu se fi produs până la momentul t :

$$S(t) = P(T > t) = 1 - F(t) = \int_t^{\infty} f(x) dx$$

Estimatorul Kaplan-Meier, $\hat{S}(t_i)$, la diferite momente de timp, t_j , poate fi definit astfel:

$$\hat{S}(t_i) = \prod_{t_{j-1} \leq t_i} (1 - \hat{m}_j)$$

unde $\hat{m}_j$ este probabilitatea de a cunoaște fraudă la momentul t_j , iar $(1 - \hat{m}_j)$ este probabilitatea de a nu fi cunoscut fraudă.

Funcția de supraviețuire se poate reprezenta grafic cu ajutorul *curbei de supraviețuire*. Curba de supraviețuire se construiește într-un sistem de două axe perpendiculare, pe abscisă se reprezintă momentele t_j (ani), iar pe ordonată se reprezintă probabilitatea de supraviețuire în momentul t_j în care se produce fraudă.

Pentru a compara probabilitatea de a nu fi supusă fraudării, pe grupe de firme diferențiate în funcție de obiectul de activitate și nivelul levierului financiar, se compară funcțiile de supraviețuire pentru grupele studiate și se testează diferențele dintre ele utilizând statistica test Log-Rank.

Testul Log-Rank este:

$$U = \sum_i (O_i - E_i)$$

unde: O_j – numărul de evenimente (fraude) observate

E_j – numărul de evenimente (fraude) estimate.

Pentru acceptarea/respingerea ipotezei de concordanță a funcțiilor de supraviețuire pentru grupele studiate se compară valoarea calculată a testului Log-Rank cu valoarea teoretică a statisticii *Hi pătrat* cu $(k-1)$ grade de libertate, unde k este numărul grupelor.

2.2. MODELUL COX

Pentru estimarea și testarea influenței obiectului de activitate și a nivelului levierului financiar asupra riscului de fraudă propunem folosirea modelul Cox.

Modelul Cox permite analiza datelor de durată, asemănător modelelor de regresie. Prin modelul Cox se estimează rata

hazardului, $h(t)$, de a cunoaște evenimentul studiat în funcție de o combinație liniară de p factori explicativi ($X_1, X_2, \dots, X_p$).

Rata hazardului poate fi definită sub formă directă,

$$h(t) = [h_0(t)]e^{b_0 + b_1X_1 + \dots + b_pX_p}$$

sau formă logaritmică,

$$\ln h(t) = \ln h_0(t) + b_0 + b_1X_1 + \dots + b_pX_p$$

unde $h_0(t)$ reprezintă rata hazardului de referință, iar b_j sunt coeficienții de regresie.

Rata hazardului ca firmele din eșantion să cunoască fraudă în perioada observată, sub influența predictorilor (obiectul de activitate și nivelul levierului financiar), se poate estima cu ajutorul unui program de tip SPSS.

Output-urile rezultate vizează valorile ratei hazardului, la diferite momente de timp, coeficienții de regresie asociați predictorilor și gradul de semnificație statistică a acestora.

Coeficienții de regresie sunt calculați și sub forma exponențială (e^b , unde „e” este baza logaritmului natural). Modificarea procentuală a ratei hazardului, la o modificare cu 1 unitate a variabilei predictor, este egală cu $100(e^b - 1)\%$.

Testarea semnificației coeficienților de regresie se face pe baza statisticii test Wald, distribuită după o lege Hi pătrat cu un număr de grade de libertate egal cu numărul coeficienților β de testat (1 grad de libertate).

Statistica Wald se calculează astfel:

$$Wald = \frac{b_j^2}{\sigma_{\beta_j}^2}$$

unde b_j reprezintă valoarea coeficientului de regresie, iar σ_{β_j} abaterea standard a estimatorului parametrului β_j .

Validarea modelului Cox se bazează pe statisticile test Hi pătrat prezentate în SPSS în tabelul “Omnibus Tests of Models Coefficients”.

2.3. POPULAȚIA ȚINTĂ ȘI EȘANTIONUL OBSERVAT

Populația țintă este reprezentată de către firmele cotate la Bursa de Valori din New York (NYSE), aflate sub supravegherea SEC (*U.S. Securities and Exchange Commission* – Comisia de Supraveghere a Valorilor Mobiliare din Statele Unite ale Americii) și care au fost supuse fraudelor financiare

în perioada 1997-2002. Baza de sondaj conține un număr de 919 firme fraudate, considerate de Ketz (2003) în lucrarea sa și care au fost preluate de pe site-ul SEC.

Din cele 919 cazuri, 92 de firme fraudate au fost înregistrate în 1997 (10,01%), 102 firme în 1998 (11,10%), 174 de firme în 1999 (18,93%), 201 de firme în 2000 (21,87%), 225 de firme în 2001 (24,48%) și 125 de firme fraudate în 2002 (13,60%). Din această populație s-a extras un eșantion de 200 de firme, respectând proporțiile obținute în urma stratificării, astfel: 20 de cazuri pentru 1997, 22 de cazuri pentru 1998, 38 de cazuri pentru 1999, 42 de cazuri pentru 2000, 48 de cazuri pentru 2001 și 30 de cazuri pentru 2002.

În alegerea perioadei, 1997-2002, pentru studierea firmelor fraudate s-a ținut cont de o serie de evenimente de referință din domeniul auditului financiar și al fraudei financiare: 1997 reprezintă începutul crizei financiare asiatice cu impact asupra pieței de capital din Statele Unite ale Americii (SUA); bursele asiatice fiind nesigure au determinat reorientarea investitorilor către alte piețe financiare, de unde și dorința unor firme americane cotate de a prezenta situații financiare *cosmetizate*, dar atractive din punct de vedere al poziției și performanței financiare. Anul 2002 reprezintă un moment deosebit de important în ceea ce privește legislația care reglementează activitatea de audit din SUA, procedurile de raportare și auditare financiară, dar și mecanismele de control intern pe care o firmă trebuie să le implementeze, prin adoptarea SOX (Sarbanes-Oxley Act, 2002).

Eșantionul este structurat, din punct de vedere al obiectului de activitate, pe cele trei domenii de activitate: industrial (40,5%), comerț (14%) și servicii (45,5%).

Datele privind firmele analizate (anul primei raportări, domeniul de activitate, valoarea levierului financiar) au fost extrase din situațiile financiare aferente fiecărei firme, utilizând baza de date online a SEC (*Electronic Data Gathering Analysis and Retrieval – EDGAR*). Pentru obținerea *levierului financiar* aferent anului în care firma a fost supusă fraudei financiare s-a calculat raportul dintre nivelul datorilor totale - **Dt** și cel al capitalurilor proprii - **Cpr**, preluate din raportul financiar emis în anul următor fraudei (ex.: pentru firmele fraudate în 1997 s-au consultat rapoartele financiare aferente acestui exercițiu financiar și care au fost emise în 1998).

2.4. VARIABILELE ANALIZATE

Principalele variabile utilizate pentru construirea funcției de supraviețuire, pe baza *estimatorului Kaplan-Meier* și funcției hazardului prin *modelul Cox* sunt: *timpul scurs de la*

începerea primei raportări și până la apariția fraudei, starea firmei la finalul perioadei analizate (fraudată/nefraudată), domeniul de activitate și levierul financiar.

Variabilele analizate la nivelul eșantionului studiat sunt definite în Tabelul 1.

Pentru determinarea timpului scurs între anul primei raportări și anul apariției fraudei financiare s-a ținut cont de raționamentul sintetizat în Figura 1.

Notațiile și interpretarea reprezentării grafice din Figura 1 sunt:

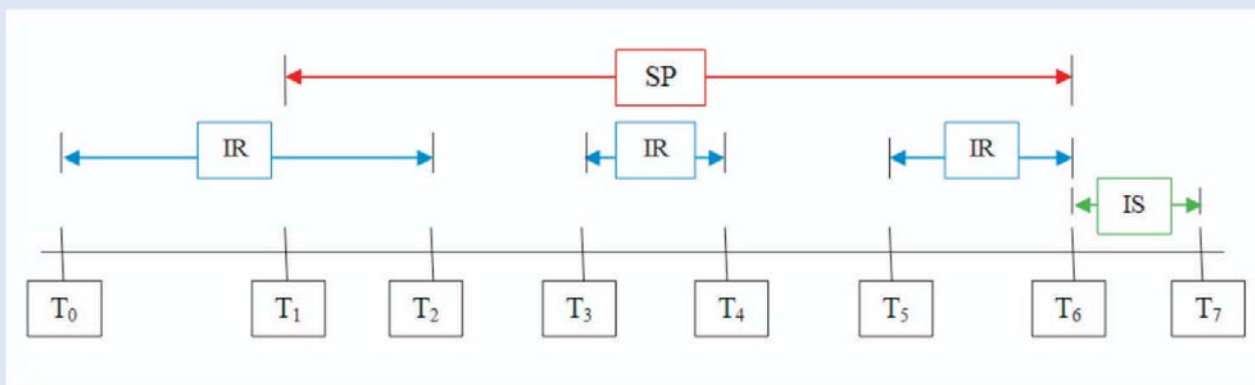
- **SP**: perioada în care firmele au fost supuse fraudelor financiare (1997-2001) = $T_6 - T_1$;
- **IR**: intervalul de raportare, calculat ca diferență dintre anul apariției fraudei financiare și anul primei raportări către SEC și poate fi de trei tipuri: pentru firme care au început raportarea înainte de 1997 și au fost fraudate

Tabel 1 - Variabilele analizate

Simbol	Descriere variabilă	Mod de calcul și valori
Time	Numărul de ani de supraviețuire, raportare	Diferența dintre anul apariției fraudei și anul primei raportări către SEC
Status	Stare firmă (variabilă dummy)	1 – Fraudată, 0 - Nefraudată
Ob_activ	Obiectul de activitate (var. categorială)	1 – Industrie, 2 – Comerț, 3 - Servicii
LF	Levierul financiar (var. numerică)	Raport între Dt și Cpr
Ctg_LF	Levierul financiar pe categorii de levier	1 – LF critic $\in (-\infty; 0)$, 2 – LF scăzut $\in [0; 1)$, 3 – LF mediu $\in [1; 2)$, 4 – LF ridicat $\in [2; +\infty)$
Di	Variabilă dummy aferentă domeniului industrial	1 – Firma își desfășoară activitatea în domeniul industrial, 0 – în caz contrar
Dt	Variabilă dummy aferentă domeniului comercial (comerț)	1 – Firma își desfășoară activitatea în comerț, 0 – în caz contrar
D_LFc	Variabilă dummy aferentă unui levier financiar critic	1 – Firma are un nivel al levierului financiar critic, 0 – în caz contrar
D_LFs	Variabilă dummy aferentă unui levier financiar scăzut	1 – Firma are un nivel al levierului financiar scăzut, 0 – în caz contrar
D_LFm	Variabilă dummy aferentă unui levier financiar mediu	1 – Firma are un nivel al levierului financiar mediu, 0 – în caz contrar

Sursă: Prelucrare proprie

Figura 1 - Principalele perioade analizate pentru definirea timpului de supraviețuire

Sursă: Prelucrare proprie

în intervalul 1997-2001 ($T_2 - T_0$), pentru firme care au început raportarea în perioada 1997-2001 și au fost fraudate până la începutul anului 2001 ($T_4 - T_3$) și pentru firme care au început raportarea în perioada 1997-2001 și au fost supuse fraudei în anul 2001 ($T_6 - T_5$);

- **IS:** intervalul de supraviețuire pentru determinarea stării firmelor la finalul perioadei analizate, calculat pentru firmele care au început raportarea înainte de 1997 sau în perioada 1997-2001 și care nu au fost supuse fraudelor financiare, până la sfârșitul anului 2002 ($T_7 - T_6$). Durata totală de supraviețuire se calculează ca diferență între ultimul an al studiului (2002) și anul primei raportări.

Din cele 200 de firme, 170 de firme au fost supuse fraudării financiare până la sfârșitul anului 2001, în timp ce 30 de firme au supraviețuit fraudării până la sfârșitul anului 2001.

Discretizarea variabilei *Levier financiar* și obținerea celor 4 categorii s-a realizat prin recodificarea acestora cu ajutorul softului statistic SPSS 19.0 (Jaba *et al.*, 2004), ținându-se cont de intervalele specificate în *Tabelul 1*.

3. Rezultatele cercetării și discuții

Principalele rezultate privind estimarea funcției de supraviețuire s-au obținut prin aplicarea metodei *Kaplan-Meier* asupra variabilelor *Numărul de ani de supraviețuire (time)*, *Starea firmei (status)*, *Obiectul de activitate (ob_activ)*, *Levierul financiar pe categorii (Ctg_LF)*, observate pe eșantionul analizat.

Distribuția fraudelor pe obiecte de activitate este prezentată în *Tabelul 2*.

Tabel 2 - Distribuția firmelor pe obiecte de activitate

Obiect activitate	Număr firme	Număr firme fraudate	Firme nefraudate	
			Număr firme	Pondere firme
Industrial	81	63	18	22,2%
Trade	28	23	5	17,9%
Services	91	84	7	7,7%
Total	200	170	30	15,0%

Sursă: Output din SPSS

Analizând fraudele pe obiecte de activitate, prezentate în *Tabelul 2*, se poate aprecia că fraudele financiare au avut cea mai mare incidență în domeniul serviciilor (peste 92% din firmele din domeniul serviciilor au fost fraudate), urmat de domeniul comercial (peste 82% din firmele care activau în comerț au cunoscut fraudă), în timp ce, în domeniul industrial, fraudele financiare au avut cea mai mică incidență (sub 78% din cazuri). Această situație considerăm că este datorată, în primul rând, particularităților de raportare financiară deoarece activitatea, modul de realizare a cifrei de afaceri și de justificare a unor cheltuieli este mult mai greu de verificat/auditat în cadrul firmelor din domeniul serviciilor și comerțului (activitățile asociate au în vedere mai puțin partea materială, iar serviciile prestate sunt mult mai greu de cuantificat), față de cele din domeniul industrial, care operează cu diferite registre de intrări, consum, de inventariere (în acest caz, controlul stocurilor și al cheltuielilor se poate realiza cu ușurință).

Informații utile cu privire la momentul producerii fraudei pot fi obținute de auditor din analiza timpului mediu și median de supraviețuire fraudării, prezentată în *Tabelul 3*. Rezultatele relevă că, în medie, firmele din domeniul serviciilor sunt cele care au cunoscut cel mai repede actele de fraudă de la începutul raportării financiare către SEC. Valoarea timpului de supraviețuire a unei firme din domeniul serviciilor este cea mai mică, de aproximativ 3,81 ani (aproximativ 3 ani și 10 luni de la prima raportare conform normelor impuse de SEC), în comparație cu duratele medii de supraviețuire fraudării corespunzătoare celorlalte domenii de activitate (4,66 ani pentru firmele din comerț și 4,729 ani pentru cele din industrie). Putem concluziona că firmele care prestează servicii sunt mult mai expuse riscului de fraudă față de cele din comerț și industrie.

Funcția de supraviețuire estimată pentru eșantionul celor 200 de firme observate în perioada considerată s-a obținut cu ajutorul programului SPSS și este reprezentată grafic prin curbele de supraviețuire pe domenii de activitate și pe categorii ale levierului financiar (vezi *Figura 2*).

Pentru a compara probabilitatea de supraviețuire fraudării pe cele 3 grupe de firme diferențiate în funcție de obiectul de activitate, se testează diferențele între funcțiile de supraviețuire folosind statistica test *Log-Rank*.

Se compară fie valoarea calculată a statisticii test cu o valoare teoretică a statisticii H_i pătrat cu 2 grade de libertate, fie valoarea *Sig.* asociată testului *Log-Rank* cu riscul ∞ . Comparând valoarea *Sig.* (0,006) cu riscul ∞ (0,05), putem afirma că există diferențe semnificative între funcțiile de supra-

Tabel 3 - Timpul mediu și median de nefraudare a firmelor pe obiecte de activitate

Obiect activitate	Media				Mediana			
	Estimație	Eroare std.	Intervalul de încredere (95%)		Estimație	Eroare std.	Intervalul de încredere (95%)	
			Limita inf.	Limita sup.			Limita inf.	Limita sup.
Industrial	4,729	,252	4,236	5,222	5,000	,360	4,294	5,706
Comerț	4,660	,360	3,954	5,366	5,000	,707	3,615	6,385
Servicii	3,810	,205	3,409	4,211	4,000	,325	3,363	4,637
Total	4,297	,150	4,003	4,592	4,000	,210	3,589	4,411

Sursă: Prelucrare proprie

viuțuire pentru cele trei grupe de firme diferențiate după obiectul de activitate.

Prin compararea curbelor de supraviețuire din *Figura 2* se poate observa că, pentru eșantionul analizat, cele mai scăzute rate de supraviețuire fraudării au fost înregistrate de firmele prestatoare de servicii (în primii 4 ani la prima raportare 60% din firme cunoscând fraudă), față de ratele mai mari de supraviețuire fraudării pentru firmele din domeniul industrial și din comerț.

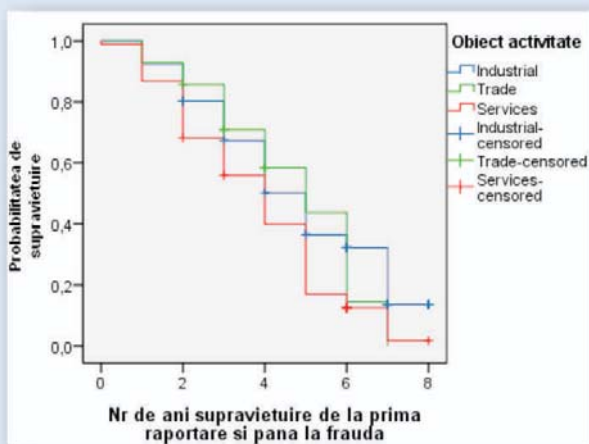
Și prin procedeul grafic, curba de supraviețuire, se poate constata că apariția fraudei este mult mai frecventă pentru firmele din domeniul prestărilor de servicii comparativ cu celelalte domenii, acest lucru conducând auditorul la o mai bună gestionare a procedurilor analitice de administrat și a

probelor de audit care vor trebui obținute pentru a trage concluzii rezonabile privind evaluarea riscului de fraudă.

Incidența fraudei în funcție de nivelul levierului financiar este descrisă prin rezultatele obținute pentru funcția de supraviețuire estimată prin metoda *Kaplan-Meier*, considerând factorul de covariație *Levierul financiar* (variabilă categorială). Distribuția fraudelor pe categorii de levier este prezentată în Tabelul 4.

Valorile critice ale levierului financiar pot constitui pentru auditor un semnal al predispoziției firmei către fraudă, acesta trebuind să administreze proceduri suplimentare pentru a-și fundamenta opinia finală. Rezultatele prezentate în Tabelul 4 arată că, pe ansamblul perioadei 1997-2001, firmele cuprinse în intervalul critic al levierului financiar (LF mai mic de 0) au înregistrat cea mai redusă rată de supraviețuire fraudării (5,9% din totalul firmelor cu LF critic nu au fost fraudate până la sfârșitul anului 2001). Acest fapt se poate explica prin valoarea ridicată a nivelului datoriilor totale și valoarea

Figura 2 - Curbele de supraviețuire pe domenii de activitate

Sursă: Output din SPSS

Tabel 4 - Distribuția firmelor pe categorii de levier

Categorii LF	Număr firme	Număr firme fraudate	Firme nefraudate	
			Număr firme	Pondere firme
LF critic inf;0)	17	16	1	5,9%
LF scazut [0;1)	84	70	14	16,7%
LF mediu [1;2)	44	38	6	13,6%
LF ridicat [2;inf)	55	46	9	16,4%

Sursă: Prelucrare proprie

Tabel 5 - Timpul mediu și median de nefraudare a firmelor pe categorii de levier financiar

Categorii LF	Media				Mediana			
	Estimație	Eroarea std.	Intervalul de încredere (95%)		Estimație	Eroarea std.	Intervalul de încredere (95%)	
			Limita inf.	Limita sup.			Limita inf.	Limita sup.
LF critic (inf;0)	3,749	,477	2,815	4,683	4,000	,633	2,759	5,241
LF scăzut [0;1)	4,086	,229	3,637	4,534	4,000	,263	3,484	4,516
LF mediu [1;2)	4,520	,335	3,864	5,175	5,000	,302	4,409	5,591
LF ridicat [2;inf)	4,615	,281	4,064	5,165	4,000	,441	3,135	4,865
Total	4,297	,150	4,003	4,592	4,000	,210	3,589	4,411

Sursă: Prelucrare proprie

rea negativă a capitalurilor proprii (obținute pe baza pierderilor reportate din anii precedenți). Firmele cu o structură financiară precară și predispuse unui risc ridicat de faliment nu prezintă bonitate în fața creditorilor, fiind supuse unor presiuni în ceea ce privește raportarea frauduloasă, tocmai pentru a-și cosmetiza situația financiară în vederea atragerii de noi investitori (Mironiuc, 2006).

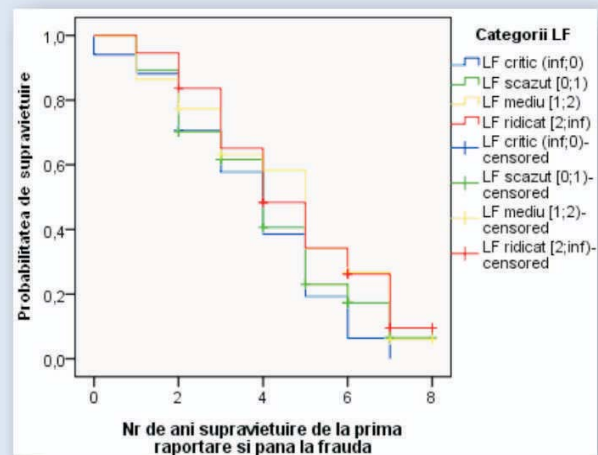
Probe de audit cu privire la producerea fraudelor pot fi obținute din analiza duratei medii de supraviețuire fraudării pe grupe de firme diferențiate după nivelul levierului financiar. În Tabelul 5 se poate observa că firmele al căror levier financiar aparține intervalului critic sunt cele mai expuse riscului de fraudă, acestea înregistrând fraudă în mai puțin de 3 ani și 8 luni de la prima raportare către SEC (3,749 ani).

Firmele cu un levier financiar ridicat prezintă un risc de fraudare mic, deoarece alocarea resurselor străine în activitatea de exploatare poate conduce la obținerea de beneficii (generatoare de fluxuri de numerar) cu impact asupra rentabilității financiare și economice, spre deosebire de firmele cu un levier financiar critic care au înregistrat pierderi reportate.

Pentru a compara probabilitatea de supraviețuire fraudării pe cele 4 niveluri ale levierului financiar (critic, scăzut, mediu și ridicat), se testează diferențele între funcțiile de supraviețuire corespunzătoare, folosind statistica test *Log-Rank*. Valoarea *Sig* (0,247) asociată testului *Log-Rank* este mai mare decât riscul ∞ (0,05), deci putem afirma că nu există diferențe semnificative ale probabilităților de supraviețuire fraudării între cele patru categorii de firme diferențiate după nivelul levierului financiar.

În Figura 3 se observă că cele 4 curbe corespunzătoare funcției de supraviețuire fraudării pe categorii de levier finan-

Figura 3 - Curbele de supraviețuire pe categorii de levier financiar

Sursă: Prelucrare proprie

ciar se suprapun, deci nu există diferențe semnificative între probabilitatea de nefraudare a firmelor pe cele 4 categorii.

Pentru estimarea și testarea influenței obiectului de activitate și nivelului levierului financiar asupra *riscului de fraudă* propunem folosirea modelului Cox.

Rezultatele obținute în SPSS arată că modelul Cox propus pentru evaluarea riscului de fraudare este un model valid. Pentru statistica test Hi pătrat (*Overall Test Chi-square*) se obține o valoare *Sig* (0,013) mai mică decât riscul asumat ($\infty=0,05$), ceea ce ne conduce la validarea modelului.

În urma testării influenței variabilelor explicative, variabilele identificate ca având influență semnificativă asupra riscului

Tabel 6 - Coeficienții de regresie Cox

Variabile	B	Eroare std.	Wald	grad. libert.	Sig.	Exp(B)	I.C. (90,0%) pentru Exp(B)	
							Lim. inf.	Lim.sup.
D_LFc	,484	,276	3,080	1	,079	1,622	1,031	2,553
D_LFs	,316	,167	3,572	1	,059	1,372	1,042	1,806
Di	-,458	,165	7,677	1	,006	,633	,482	,830

Sursă: Prelucrare proprie

de fraudă sunt: *Levierul financiar critic* (variabila dummy D_LFc), *Levierul financiar scăzut* (variabila dummy D_LFs), precum și *Obiectul de activitate industrial* (variabila dummy Di). Rezultatele obținute în SPSS pentru modelul Cox propus sunt prezentate în Tabelul 6.

Considerând estimațiile coeficienților de regresie (B) și modificările estimate ($Exp(B)$) ale riscului de fraudare, la o modificare cu o unitate a variabilei independente, putem afirma că firmele cu un nivel al levierului financiar critic și scăzut prezintă un risc de fraudă mult mai mare față de firmele cu valori ale levierului mediu și peste medie, datorită unei bonități și încrederi scăzute față de creditorii.

Riscul de fraudare pentru o firmă cu un *levier financiar critic*, este cu 62,2% mai mare decât pentru firmele cu alt nivel al levierului financiar. Pentru o firmă cu un *levier financiar scăzut*, riscul de fraudare este cu 37,2% mai mare decât pentru firmele cu alt nivel al levierului financiar.

Valori ridicate ale levierului financiar semnifică faptul că firma are un nivel al datorilor totale mult mai mare decât cel al capitalurilor proprii, ca urmare a obținerii de credite (de cele mai multe ori pe termen lung). Aceste credite au fost acordate în baza prezentării unor situații financiare auditate și a unor planuri de afaceri veridice care atestă capacitatea firmei de a-și continua activitatea într-un orizont de timp previzibil, fără a intra în insolabilitate (semne ale absenței riscului de fraudă).

Valoarea negativă a coeficientului de regresie asociat variabilei dummy *domeniul industrial* arată reducerea riscului de fraudă pentru firmele cu activitate industrială. Riscul de fraudare a unei firme din domeniul industrial este cu 36,7% mai redus decât în cazul firmelor din alte domenii de activitate, comerț și servicii.

Activitățile unei firme (tranzacțiile, consumul de stocuri, înregistrarea veniturilor și justificarea unor cheltuieli) sunt mult mai dificil de auditat în cazul firmelor din domeniul serviciilor și comerțului. Acest lucru contribuie la o creștere a

riscului de fraudă pentru firmele din aceste domenii, față de firmele din domeniul industrial.

4. Concluzii

Prin rezultatele de ordin empiric obținute în studiul realizat se validează ideea că riscul de fraudă pentru firme poate fi evaluat prin folosirea modelelor de durată.

Estimatorul Kaplan-Meier, aplicat pentru estimarea probabilității ca o firmă din eșantionul observat să nu fie fraudată (adică să supraviețuiască momentelor t), a evidențiat că probabilitatea de nefraudare a unei firme diferă pe obiecte de activitate și este mai mare pentru firmele din domeniul industriei. Firmele cu un risc mare de fraudare sunt cele din domeniul serviciilor. De asemenea, aplicarea metodei Kaplan-Meier pentru estimarea funcției de supraviețuire fraudării a relevat că nu există diferențe semnificative între firmele cu diferite nivele de îndatorare (levier financiar), considerate pe ansamblu. Dar folosirea modelului de regresie Cox arată existența unei diferențe pentru firmele cu un grad de îndatorare critic (levierul financiar $(-\infty; 0)$) și celelalte categorii, precum și existența unor diferențe semnificative cu privire la riscul de fraudă pentru firmele din industrie comparativ cu firmele cu alte obiecte de activitate.

Aceste rezultate obținute prin modelele de durată pot fi folosite ca probe de audit cu privire la estimarea momentului de producere a fraudei. De asemenea, astfel de probe evidențiază că fraudarea se produce diferențiat pe obiecte de activitate, studiul relevând că firmele din servicii și comerț sunt cele mai predispuse spre fraudă.

Rezultatele din modelele de durată se pot constitui ca probe de audit pentru indicarea firmelor cu structură financiară vulnerabilă, predispuse riscului de fraudă. Estimațiile coeficienților de regresie Cox pot indica factorii care influențează apariția situației de fraudare. Situația în care firmele prezintă valori negative ale levierului financiar (factor determinant în

ecuația de regresie Cox) denotă un dezechilibru al alocării resurselor prin prisma valorilor ridicate ale datoriiilor totale, corelate cu valori negative ale capitalurilor proprii datorate pierderilor raportate.

Un astfel de dezechilibru ar trebui să pună în gardă auditorul cu privire la un eventual risc de fraudă ce poate fi ascuns printr-o raportare financiară frauduloasă în ceea ce privește poziția și performanța financiară a firmei.

Direcțiile viitoare și de dezvoltare ale studiului urmăresc introducerea în analiză și a altor indicatori financiari, lărgirea perioadei în care firmele au fost supuse fraudelor și după anul de referință 2001 și nu în ultimul rând adaptarea modelelor propuse și la nivelul României.

Importanța temei și a rezultatelor obținute vine din promovarea unor metode statistice pentru evaluarea riscului de fraudă la nivelul unei firme, în funcție de domeniul de activitate și de *levierul financiar*, care poate sta la baza prevenirii și combaterii fraudelor financiare. Utilizarea metodelor statistice în cadrul misiunii de audit financiar și de fraudă, precum și interconectarea rezultatelor acestora cu analiza financiară și contabilitatea poate deschide o direcție nouă de cercetare.

Acest domeniu nou, ce își propune analiza fenomenelor economico-financiare din cadrul auditului financiar pe baza unor indicatori din analiza financiară prin intermediul metodelor statistice și econometrice avansate, îl numim ipotetic *auditometrie (auditometrics)*.

Referințe bibliografice

- Arens, A., Loebbecke, J. (2006), *Audit o abordare integrată*, (traducere), Ed. Arc, Chișinău;
- Badawi, M.I. (2008), *Motives and consequences of fraudulent financial reporting*, Prezentat la „The 17th Annual Convention of the Global Awareness Society International”, mai, San Francisco, CA, USA;
- Bierstaker, J.L., Brody, R., Pacini, C.(2006), *Accountants' perceptions regarding fraud detection and prevention methods*, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 21, No. 5, pp.520-535;
- Brockett, P.L., Derrig, R.A., Golden, L.L., Alpert, M. (2002), *Fraud Classification Using Principal Component Analysis of RIDITs*, *The Journal of Risk and Insurance*, Vol. 69, No. 3, pp. 341-371;
- Carpenter, T. (2007), *Audit Team Brainstorming, Fraud Risk Identification, and Fraud Risk Assessment: Implications of SAS No. 99*, *The Accounting Review*, Vol. 82, No. 5, pp. 1119-1140;
- Cox, D.R. (1972), *Regression Models and Life-Tables*, *J. Royal Stat. Soc.*, No. 2, pp. 187-220;
- Cressey, D.R. (1953), *Other People's Money: a Study in the Social Psychology of Embezzlement*, Glencoe, Ill: Free Press Press;
- Dowler, F., Harris, E.M. (1912), *Auditing, Accounting and Banking*, Sir Isaac Pitman & Sons, London;
- Gallet, O. (2010), *Halte aux fraudes. Guide pour auditeurs et dirigeants*, 2e édition, Dunod, Paris;
- Goldmann, P. (2010), *Financial Services Anti-Fraud Risk and Control Workbook*, John Wiley & Sons, New Jersey;
- Griffiths, P. (2005), *Risk-based Auditing*, Gower Publishing, Hants;
- Hayes, R., Dassen Roger, Schilder, A., Wallage, P. (2005), *Principles of Auditing. An Introduction to International Standards of Auditing*, 2nd edition, Ed. Pearson Education;
- Jaba, E., Grama, A. (2004), *Analiza statistică cu SPSS sub Windows*, Ed. Polirom;
- Kaminski, K.A., Wetzels, T.S., Guan, L. (2004), *Can financial ratios detect fraudulent financial reporting?*, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 19, No. 1, pp. 15-28;
- Ketz, J.E. (2003), *Hidden financial risk: understanding off-balance sheet accounting*, John Wiley & Sons, New Jersey.
- Krambia-Kapardis, M. (2002), *A fraud detection model: A must for auditors*, *Journal of Financial Regulation and Compliance*, Vol. 10, No. 3, pp.266-278;
- Miri-Lavassani, K., Kumar, V., Movahedi, B., Kumar, U. (2009), *Developing an identity fraud measurement model: a factor analysis approach*, *Journal of Financial Crime*, Vol. 16, No. 4, pp. 364-386;
- Mironiuc, M. (2006), *Analiză economico-financiară: elemente teoretico-metodologice și aplicații*, Ed. Sedcom Libris, Iași;
- O'Regan, D. (2004), *Auditor's dictionary: terms, concepts, processes, and regulations*, John Wiley & Sons, New Jersey;
- Payne, E., Ramsay, R. (2005), *Fraud risk assessments and auditors' professional skepticism*, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 20, No. 3, pp. 321-330;
- Penman, S.H. (2007), *Financial Statement Analysis and Security Valuation*, 3rd edition, McGraw Hill;
- Planchet, F., Therond, P. (2006), *Modèles de Durée: Applications actuarielles*, Economica, Paris;
- Singleton, T.W., Singleton, A.J. (2010), *Fraud Auditing and Forensic Accounting*, 4th edition, John Wiley & Sons, New Jersey;
- Sitorus, T., Scott, D. (2009), *Integrated Fraud Risk factors and Robust Methodology: A review and Comment*, *International Journal of Auditing*, Vol. 13, pp. 281-297;
- Smith, M. (2003), *Research methods in accounting*, SAGE Publication, London;
- Walton, S., Kimball, D.S. (1916), *Auditing and Cost Finding*, Alexander Hamilton Institute, New York.
- Wang, J., Zhou, J., Peng, B. (2009), *Weak signal detection method based on Duffing oscillator*, *Kybernetes*, Vol. 38, No. 10, pp.1662-1668;
- Watson, D.M. (2003), *Cultural Dynamics of Corporate Fraud*, *Cross Cultural Management*, Vol. 10, No. 1, pp. 40-54.

Activele intangibile emergente

Un studiu longitudinal asupra generatorilor de valoare din sectorul IT și a riscului inerent de audit

Sergiu PETRICĂ*

Introducere

Abstract

Uncovering the Emerging Intangibles: A Longitudinal Study on Value Drivers in IT Sector and Inherent Audit Risk

Auditing knowledge-based companies has become increasingly challenging, especially considering that the main value drivers of "new economy" entities have been placed outside balance sheets in the form of emerging intangible assets. Current economic conditions, characterized by an increased uncertainty may, also, contribute to the complexity of the issue.

To facilitate auditors work the author has formulated a longitudinal study over a number of 20 NASDAQ listed organizations for a period comprised between 2004 and 2011 aiming to provide quantifications to the IT companies resources in relation to stock prices based on an adapted Ohlson Model. At the same time, the correlation between reported intangible assets and the same stock prices was investigated.

After examining the influence of over 80 value drivers the author consider that its findings will help auditors understand the key elements of major IT businesses and will provide guidelines for assessing inherent risks in order to make decisions regarding the going concern assumptions, based on measurable indicators.

Key words: *value drivers, intangible assets, intellectual capital, stock prices, value relevance, inherent risk, going concern*

JEL Classification: *M 42, L 24*

Cuvinte cheie: *generatori de valoare, active necorporale, capital intelectual, prețul acțiunilor cotate, relevanța din perspectiva valorii, risc inerent, continuitatea activității*

A afirma că sectorul IT are o evoluție atipică, în ultimele două decenii, în raport cu media altor ramuri ale economiei înseamnă limitarea judecăților de valoare și a acțiunilor doar la regulile clasice. Evoluția sectorului IT, motor al „noii economii,” solicită reformularea relațiilor de genul cauză-efect pentru un ansamblu larg de activități sociale. Pornind de la această premisă, pe parcursul unor analize publicate anterior, am identificat principalii „suspecți” pentru mutațiile induse de acest tip de economie în domeniile contabilității financiare și evaluării companiilor și anume: generatorii de valoare. În prezentul articol ne propunem să includem în această paletă de domenii și auditul financiar.

Generatorii de valoare (engl. *value drivers*) sunt elemente care contribuie nemijlocit la reprezentarea valorii unei companii. Generatorii de valoare au fost încorporați în studiile privind valoarea companiei în ultimii douăzeci de ani, izolarea și funcționarea lor fiind însă în continuare un subiect de cercetare. Literatura de specialitate cunoaște

* Dr., director general, Compania de Consultanță CELERIS, e-mail: sergiu.petrica @celeris.ro

mai multe forme de schematizare a generatorilor de valoare, cele mai multe demarând investigările de la definiția *valorii acționariale a companiei*. În opinia noastră, explicarea structurii generatorilor de valoare utilizând doar perspectiva acționarilor este restrictivă. Din acest motiv am preferat să apelăm la *Teoria părților interesate* (engl. *stakeholders*) bazată pe modelul lui Sharplin (1985) și o construcție proprie a *definiției echidistante a valorii*, pe care le-am utilizat în formularea portofoliului de generatori testați în cadrul studiului nostru. Conform *definiției echidistante a valorii* percepția asupra generatorilor de valoare este diferită pentru fiecare grup de părți interesate, fiecare grup fiind omogen în raport cu interesul său. Astfel, valoarea nu poate avea o natură intrinsecă întrucât ea își manifestă existența doar în prezența unui sistem, iar un sistem presupune existența a *minim doi parteneri* (compania și grupul de părți interesate) și *minim o relație între aceștia*.

Practic, compania se află într-o relație duală permanentă de tip „do ut des”¹ prin intermediul generatorilor de valoare care asigură legătura modelelor microeconomice cu paradigma macroeconomică.

Necesitatea utilizării generatorilor de valoare în explicarea activității companiilor IT a survenit în momentul în care evoluția prețului acțiunilor companiilor din acest sector cotate la bursele de valori nu a putut fi legată prin relevanță statistică de elemente cuprinse în rapoartele financiare construite după regulile impuse de standardele contabile formulate de FASB sau chiar IASB. Ca urmare, considerăm că investigația noastră, inclusă în articolul de

față, realizată în cadrul unui studiu longitudinal asupra unui număr de 20 de companii IT cotate pe NASDAQ în perioada 2004-2011 ce reliefează elementele determinante ale performanței bursiere ale acestora și, implicit, zonele prioritare ale analizei privind *riscul de audit*, aduce o contribuție semnificativă la cercetarea privind relevanța din perspectiva valorii a situațiilor financiare și a teoriei evaluării utilizând *Modelul Ohlson (1995)*, adaptat.

Active intangibile emergente și riscurile de audit

Din *perspectiva operațională* schimbările aduse în prim plan de „noua economie”, în special datorate efectelor de multiplicare survenite prin vânzarea drepturilor de utilizare a produselor cu existență nematerială, a democratizării spațiilor de evoluție economică în urma propagării caracteristicilor societății informaționale și accesului nemediat la cunoaștere (Ghiță, 2008) au fost ingerate rapid în planurile strategice ale marilor organizații. Importanța utilizării de către companii a unor resurse intangibile necuantificate și neexprimate în formă contabilă a devenit tot mai evidentă în ultima vreme. Astfel, Brännström și Giuliani (2009) determină în cadrul unui studiu pe un număr de companii cotate la bursele din Suedia și Italia un procent mediu de 93% al prețului achitat în cadrul achizițiilor de companii ca fiind reprezentat de capitalul intelectual ce înglobează resurse în afara bilanțului. De asemenea, într-un document emis de ICAI (2009) este inventariat un număr de studii care

relevă creșterea explozivă atât a ponderii resurselor intangibile nerecunoscute în bilanțul marilor companii în valoarea de piață a acestora, cât și a activelor necorporale în total active. În acest sens, se amintesc un studiu care anticipa o creștere până la 90% în 2007 a ponderii resurselor intangibile în valoarea companiilor din Fortune 2000², de la 20% în 1978, precum și o cercetare pe companiile americane din topul S&P 500 ce arată o creștere a acelorași procente de la 16,8% în 1975 la 80% în 2005 (ICAI, 2009, p.2). Studii comparative pentru spațiul economic local nu sunt disponibile, însă, intuitiv, observând amploarea și evoluția operațiilor companiilor de anvergură din sectorul IT în România (Microsoft, Oracle, Google, IBM, Ubisoft, Adobe) nu numai din perspectiva vânzărilor, dar și din cea a producției, putem susține relevanța subiectului și pentru economia românească.

Aceste rezultate oferă motive pentru focalizarea atenției managementului în vederea creșterii ponderii activelor necorporale, fapt ce înglobează și o preocupare accentuată pentru transformarea elementelor capitalului intelectual într-o proporție mai ridicată în drepturi de proprietate intelectuală recunoscute prin demersuri juridice adecvate. Considerăm că efectul asupra acțiunilor auditorului - preocupat de exprimarea unei opinii cu privire la bilanțurile companiilor și a corectei reprezentări a resurselor și operațiilor acestora în formă standardizată contabil - se traduce printr-o investigație mai aprofundată atât a controlului intern relativ la gestiunea activelor necorporale reflectate în activele imobilizate, dar mai ales a resurselor nerecunoscute în bilanț și anume: *activele intangibile emergente*.

1 (în lat.) *do ut des*, sintagmă ce se traduce prin: „îți ofer ca să poți oferi” echivalent cu „quid pro quo” și exprimând reciprocitatea.

2 Fortune 2000 este lista periodică produsă de publicațiile Forbes ce grupează cele mai mari 2000 de companii cotate la bursă din lume.

Principalul *risc* aferent activelor necorporale este localizat în aria nerecunoașterii elementelor cu potențial generator de valoare care nu întrunesc condițiile de identificare și cuantificare, dar a căror contribuție este esențială pentru viabilitatea operațiunilor. Acest risc ridică probleme privind aprecierea aptitudinii companiei de a asigura continuitatea activității. Adăugând și dificultatea evaluării capacității managementului de a *asigura controlul* asupra acestor elemente putem forma tabloul complet al provocărilor pe care le presupune misiunea de audit în acest context. Așadar, pentru a acorda un sprijin demersurilor auditorilor am procedat la identificarea resurselor (de cele mai multe ori privite drept elemente ale capitalului intelectual) care nu au o reprezentare bilanțieră, dar care contribuie la determinarea valorii companiei, resurse pe care le-am denumit active intangibile emergente și am analizat care sunt relațiile statistice cu performanța bursieră a acțiunilor cotate.

Metodologia de cercetare

Studiul nostru, care vizează o nouă perspectivă asupra factorilor determinanți ai performanțelor companiilor IT, își ancorează rădăcinile în modelul LID³ al lui Ohlson (1995). Pentru a deveni aplicabil scopului nostru acest model a fost particularizat conform ecuației următoare:

$$V_t = V_{jt} (\text{ACTIVE NETE}) + V_{jt} (\text{REZULTATE}) + V_{jt} (\text{RESURSE NERECUNOSCUTE}) + V_{jt} (\text{FACTORI EXOGENI}) + \varepsilon_{jt},$$

unde:

V_t = valoarea companiei la momentul t
 V_{jt} = valoarea generată de elementele contributive, la momentul t și

ε_{jt} = variabila reziduală de medie nulă.

Această particularizare a permis identificarea unui număr de *generatori de valoare* specifici sectorului IT. În vederea determinării acestora din urmă ne-am bazat demersul pe *cercetări anterioare*, adăugând și propriile observații ansamblului prezumat de generatori de valoare frecvent întâlniți și cu impact semnificativ în „noua economie”. Ely și Waymire (1999) investighează relația dintre prețul acțiunilor companiilor listate la bursă în S.U.A. și valorile activelor necorporale regăsite în bilanț. Zambon *et al.* (2003) contribuie la extinderea portofoliului de generatori de valoare cu caracteristici explicative ale valorii companiilor, introducând elemente ale capitalului intelectual provenite din rezultatele publicate de Edvinsson și Malone (1997). Conform acestora, există un număr de 21 de indicatori grupați în șase categorii, după cum urmează: dezvoltarea de noi afaceri; investiția în sisteme informatice; dezvoltarea relației cu clienții; dezvoltarea resursei umane; parteneriate; proprietatea intelectuală și marca. Park și Park (2004), utilizând noțiunile de valoare a tehnologiei (VOT) și valoarea pieței (VOM), determină generatori de valoare a căror pondere este stabilită în funcție de opiniile specialiștilor, valoarea provenind din capacitatea tehnologiei de a crea surplus de profit prin venituri suplimentare sau prin reducere de costuri. Generatorii de valoare pentru VOT includ un factor intrinsec (gradul de protecție, nivelul tehnologiei, durata de viață a tehnologiei, gradul de stan-

dardizare) și un factor dependent de aplicarea tehnologiei asimilabil procesării resurselor (tipul tehnologiei, rata contribuției, zona de aplicabilitate și gradul de completitudine). Importanța generatorilor de valoare este recunoscută și de Evanschitzky *et al.* (2004, p. 245) prin raportare la percepțiile consumatorilor germani sau de studiul lui Joshi și Ubha (2010) în care ansamblul de generatori teoretici utilizați este extins la un cardinal de 39, dintre care doar 14 dobândesc relevanță în situațiile informative prezentate de cele 15 companii din sectorul IT din India, investigate de către autori.

Cumulând informațiile reținute din lucrările menționate anterior cu cele rezultate din propriile observații, am obținut un ansamblu de *84 de generatori de valoare*⁴ a căror influență am testat-o în studiul empiric prezentat în continuare.

SELECȚIA EȘANTIONULUI

Determinarea unui raport de corelație între generatorii de valoare identificați anterior și valoarea companiilor din sectorul IT prin intermediul unui *studiu longitudinal* presupune alegerea unui produs cartezian de companii și generatori de valoare, relevant din punct de vedere al fenomenelor observate, și urmărirea evoluției acestui produs pe un interval de timp permisiv, într-un cadru legislativ stabil necesar eliminării perturbărilor majore extrinseci jocului economic liber.

Pentru exprimarea valorii companiilor a fost ales *prețul* acțiunilor (engl. *statistical proxy*), în timp ce pentru cuantificarea generatorilor au fost utilizate atât date cantitative (de cele mai multe ori

3 (engl. *Linear Information Dynamics*), model care explică valoarea unei companii prin intermediul informațiilor relative la capitalurile proprii și profitul net și a informațiilor disponibile publicului, dar necuprinse în situațiile financiare.

4 Lista completă de generatori de valoare poate fi obținută la adresa de e-mail a autorului.

regăsite în situațiile financiare), cât și date de tip calitativ – prezente în rapoartele anuale în secțiuni de natura MDA⁵, care au fost convertite în date de tip cantitativ prin intermediul sistemului de notare construit de către autor. Notările au fost efectuate în raport cu media sectorului IT (segmentul reprezentat de companii de dimensiuni mari) pe baza unor scale Likert. De asemenea, o serie de constrângeri au fost acceptate spre a putea constitui un eșantion relevant pentru identificarea unor corelații la nivel de sector. În acest sens am condiționat intrarea în eșantion de variabilitatea redusă a numărului total de acțiuni pe parcursul perioadei investigate, pentru a elimina influența acesteia asupra prețului. Mai mult, utilizarea informațiilor relative la prețurile acțiunilor de pe o singură piață a fost necesară pentru a asigura omogenitatea eșantionului. În fine, am acceptat și informații conexe neauditate aferente datelor a căror prezentare nu este reglementată prin norme de raportare financiar-contabilă și care au fost incluse în rapoartele anuale ale companiilor.

Bazând selecția eșantionului pe preluarea constrângerilor precizate mai sus, am ales să ne raportăm la o piață bursieră importantă pe care sunt cotate acțiuni ale unui număr semnificativ de companii din sectorul IT. Pentru a determina companiile cele mai mari din domeniu (și pentru care rezultatele investigației noastre ar prezenta un grad de relevanță mai ridicat) ne-am raportat la statisticile cele mai recente disponibile⁶, incluzând în aria de selecție doar companii aparținând domeniului *software* sau *web (tehnologii)*, considerând că aceste domenii reprezintă în modul

cel mai concludent caracteristicile „noii economii”. Eșantionul a fost construit prin intersectarea următoarelor criterii:

1. Companiile sunt incluse în topul celor mai mari 100 de companii în domeniu
2. Companiile sunt listate pe piața NASDAQ⁷ (din motive de omogenitate) și prezintă un istoric de minim 7 ani prin cotațiile la data de 26.03.2011.
3. Companiile înregistrează un minim de 45% din cifra de afaceri reprezentat de veniturile din operațiuni software pentru situații financiare încheiate în anul 2010, cu excepția companiilor web.

În consecință, eșantionul reunește un număr de 20 de companii (*Activision Blizzard, Inc; Adobe Systems Incorporated; Autodesk, Inc.; Avid Technology, Inc.; Cadence Design Systems, Inc.; Check Point Software Technologies Ltd.; Citrix Systems, Inc.; Compuware Corporation; Electronic Arts Inc.; Google Inc.; Intuit Inc.; Microsoft Corporation; Novell, Inc.; Open Text Corporation; Oracle Corporation; Symantec Corporation; Synopsys, Inc.; Take Two Interactive Software, Inc.; THQ Inc.; Yahoo! Inc.*).

STABILIREA INFORMAȚIILOR ȘI VARIABILELOR AFLATE ÎN OBSERVAȚIE

Informațiile analizate au fost extrase din rapoartele obligatorii prezentate de companiile din eșantion (situații financiare anuale de tipul 10-K sau 20-F) și, respectiv, rapoartele anuale ce oferă și

alte aspecte relevante în special pentru studiul generatorilor de valoare. Informațiile cuprind o perioadă investigată situată între limitele reprezentate de datele **1 ianuarie 2004** și **30 martie 2011**. Perioada analizată a furnizat datele pentru pachete formate din 5 rapoarte consecutive pentru exerciții financiare de 1 an pentru fiecare companie în parte. Procedând în această manieră am format un ansamblu de 100 de situații financiare anuale, captând pentru marea majoritate a companiilor examinate intervale care cuprind perioada ce include anii 2008-2010 peste care s-a suprapus criza economico-financiară, urmărind a asigura un set de condiții similare de evoluție din perspectiva factorilor exogeni.

Pentru determinarea prețului acțiunilor am recurs la scrutinul cotațiilor pe piața NASDAQ pentru aceleași companii, în perioada corespunzătoare rapoartelor anuale. În vederea izolării influențelor datelor publicate în rapoartele anuale am luat în calcul cotațiile din data anterioară cea mai apropiată de data obținută, prin adăugarea termenului de 30 de zile de la data raportului auditorului, considerând că am obținut astfel un interval suficient pentru investitori de a asimila informațiile publicate. Situațiile financiare au fost auditate exclusiv de companii din categoria BIG 4, în următoarea configurație:

- pentru un număr de 38 auditorul a fost Ernst & Young
- pentru alte 30 auditorul a fost KPMG
- pentru 17 situații financiare auditorul a fost PricewaterhouseCoopers

5 (în engl.) *Management Discussion and Analysis*, raport de gestiune care completează de obicei conturile anuale ale companiilor.

6 Pentru scopuri de identificare a celor mai mari companii din sectorul IT, domeniul software, am utilizat resursele publice de pe sit-ul dedicat: www.softwaretop100.org.

7 Din totalul de 20 de companii 12 sunt incluse în indexul NASDAQ 100, în timp ce 8 se regăsesc în indexul NASDAQ Global Select Market.

- restul de 15 au fost auditate de către Deloitte Touche (Tohmatsu),

obținând opinii fără rezerve *in corpore*, asigurând astfel prezența datelor de calitate superioară în examinarea noastră. Generatorii de valoare, împreună cu variabila dependentă *Preț*, reprezintă totalitatea variabilelor urmărite de studiul nostru, beneficiind astfel de un număr de N=8500 de observații, producând o paletă largă de concluzii pe care, din considerente de relevanță, le-am restrâns la nivelul prezentării rezultatelor. Din punct de vedere al metodelor statistice, pentru a investiga relația dintre elementele activelor necorporale și a activelor intangibile emergente cu cotația acțiunilor am utilizat funcții de regresie lineară. Analiza modelelor regresionale a presupus, dincolo de utilizarea implicită a metodei ANOVA⁸ și a testelor *t-test*⁹ și *F-test*¹⁰, asigurarea solidității și selecției modelelor propuse a fost supusă, după caz, unor teste suplimentare și anume testul *Durbin-Watson*¹¹, respectiv testul *VIF*¹². De asemenea, pentru desfășurarea studiilor am formulat următoarele ipoteze:

H₁: Nu există o relație semnificativă între activele necorporale recunoscute în bilanț și prețul acțiunilor cotate.

H₂: Prețul acțiunilor cotate ale companiilor din eșantion este explicat într-o măsură mai adecvată de generatori care se regăsesc între resursele nerecunoscute în bilanț.

Rezultatele cercetării

Datele procesate obținute în urma studiului permit testarea ipotezelor formulate mai sus pe baza coeficientului de corelație simplă *Pearson* și, respectiv, a coeficientului *adjusted R-Square*, iar rezultatele sunt incluse în tabelul 1.

Eventualele deprecieri și reevaluări pentru activele necorporale incluse în studiu au relevat valori reduse ale coeficientului *R-Square* (cu un maxim de 0,01). Rezultatele obținute arată corelații nesemnificative ale valorilor activelor necorporale incluse în bilanțurile companiilor și prețul acțiunilor. Această observație este consecventă și cu rezultatele altor cercetări asemănătoare, cum este cea condusă de Ely și

Waymire (1999). În consecință, considerăm că ipoteza **H₁** este validată.

Din punct de vedere al relevanței statistice cel mai bun model regresional ce întrunește condițiile impuse prin testele menționate anterior și care explică prețul acțiunilor cotate este *Model PX*. Caracteristicile acestuia sunt prezentate în tabelul 2. Cei șase generatori de valoare identificați aparțin tuturor categoriilor din *modelul Ohlson (1995)*, adaptat conform următoarelor alocări:

- ANC aparține categoriei ACTIVE NETE,
- ChD&M este inclusă categoriei REZULTATE,
- TechClon și DurTech se numără printre generatorii categoriei RESURSE NERECUNOSCUTE, iar

Tabel 1 - Analiza corelațiilor

GENERATOR DE VALOARE ÎN RAPORT CU VARIABILA DEPENDENTĂ: PREȚ	R-SQUARE
Fond comercial (net, dacă este cazul)	0,01
Liste de clienți (nete, dacă este cazul)	0,00
Acorduri de neconcurență (nete, dacă este cazul)	0,00
Licențe (nete, dacă este cazul)	0,00
Imobilizări necorporale rezultate din activități de cercetare-dezvoltare (nete, dacă este cazul)	0,01
Mărci (nete, dacă este cazul)	0,13
Sisteme informatice (nete, dacă este cazul)	0,00
Alte imobilizări necorporale generate intern (nete, dacă este cazul)	0,00

Sursă: Proiecție proprie

8 (engl. *analysis of variance*) reprezintă un ansamblu de modele și proceduri statistice prin care explicarea variației unei variabile (dependente) este realizată prin analiza variației altor variabile privity ca termeni ai descompunerii variabilei dependente.

9 reprezintă testul statistic ce permite discriminarea relevanței coeficienților din modelele regresionale pe baza funcției *Student* privind distribuția probabilității. Acest test a fost utilizat pentru eliminarea inițială a variabilelor (generatori de valoare) care nu prezintă semnificație statistică.

10 este un test statistic ce permite validarea sau invalidarea unei ipoteze nule, pe baza funcției *Fisher-Snedecor* privind distribuția probabilității. Acest test este utilizat pentru validarea modelului regresional.

11 este un test statistic ce analizează gradul de corelație în serie între variabilele independente utilizate într-un model regresional, cu accent pe erorile de predicție. Valorile rezultate în urma aplicării testului se regăsesc în intervalul cuprins între 0 și 4. O valoare de 2 indică faptul că variabilele nu sunt corelate, în timp ce valori inferioare lui 1 sau superioare lui 3 conduc spre concluzii pozitive relative la multicolinearitate.

12 Testul *VIF* (engl. *Variance Inflation Factor*) a fost aplicat pentru a determina dacă există situații de colinearitate între variabila dependentă și oricare dintre variabilele independente. Absența colinearității este semnalată de valoare *VIF* de 1. Valori mai mari de 10 implică, de obicei, inaplicabilitatea extrapolării modelului la întreaga populație statistică.

Tabel 2 - Caracteristicile statistice ale Modelului regresional PX

Model regresional PX		
variabila dependentă: Preț	variabile independente: set de generatori de valoare fără interdependențe	
Adjusted R-Square	0,786	
F-Value	61,574	
p-value	0,000	
Durbin-Watson Test	1,260	
VIF minim	1,134	
VIF maxim	3,786	
Generatori în model	t-test	Coeficientii regresiei (constanta = -67,293)
ANC	0,000	0,014 (ANC exprimat în milioane USD)
ChD&M	0,000	-0,048 (ChD&M exprimat în milioane USD)
TechClon	0,088	11,698
DurTech	0,004	18,239
InflPers	0,000	26,634
InflAR	0,008	-29,418

Sursă: Proiecție proprie

Unde:

ANC este activul net contabil,

ChD&M reprezintă cheltuielile cu distribuția și marketingul,

TechClon este nivelul importanței tehnologiilor clonabile în operațiunile companiei,

DurTech este nivelul duratei tehnologiilor pe care le utilizează compania în raport cu media pieței,

InflPers este nivelul influenței dependenței de angajați iar

InflAR este nivelul influenței dependenței de alte riscuri (generale).

- *InflPers* și *InflAR* aparțin categoriei FACTORI EXOGENI.

Importanța activelor intangibile emergente este reliefată prin intermediul acestor rezultate, doar doi generatori de valoare (*ANC* și *ChD&M*) fiind elemente regăsite în bilanț. Rezultatele obținute confirmă ipoteza H₂.

Utilitatea și interpretarea rezultatelor studiului

Capitalul intelectual, concept ce, din anul 1993, reunește atât ansamblul activelor necorporale, cât și „portofoliul”

resurselor nerecunoscute în bilanț, dar care contribuie la generarea valorii companiei și care din motivul creșterii relevanței situațiilor financiare din perspectiva valorii sunt denumite active intangibile emergente, are o prezență intensă în sectorul IT. Valoarea este expresia numerică cea mai precisă a potențialului generator de avuție pentru părțile interesate (engl. *stakeholders*) într-un interval rezonabil de timp, iar variația acesteia poate contribui la creșterea riscului de audit, manifestată prin intensificarea riscului inerent și a celui de control, managementul companiilor fiind pus în situația ingrată de a utiliza resurse mai puțin controlabile din perspectivă juridică. În acest sens, rezultatele cercetării noastre contribuie la

recalibrarea atenției auditorului asupra acestor zone, conducând la creșterea calității rezultatelor auditului. La nivelul auditului intern ICAI (2009, p.58) sugerează apelul la racordarea controlului intern la toate stagiile din ciclul de viață al activelor necorporale și revizia periodică a eficienței acestor active, respectiv a contribuției lor la operațiunile companiei și, implicit, la crearea valorii acesteia. Din punctul nostru de vedere, contribuția semnificativă a activelor emergente în generarea valorii companiei, așa cum rezultă din studiul prezentat, impune o sporire a eforturilor de evaluare a rolului acestora de către auditor. Cu atât mai mult cu cât standardele contabile actuale (IFRS) nu pot capta pe deplin rolul capitalului intelectual (Petrică, 2010) întrucât recunoașterea activelor intangibile generate intern este strict limitată de prevederile normelor contabile în materia identificabilității, cuantificării, controlabilității și capacității de a produce beneficii economice viitoare, ceea ce împiedică înregistrarea în bilanț a activelor emergente.

Cu privire la riscul inerent de audit, investigarea evenimentelor și circumstanțelor specifice operării companiei este legată de analiza capacității de asigurare a continuității activității. Din această perspectivă analiza evoluției activelor emergente produce indicatori semnificativi pentru formularea concluziei auditorului. Utilizând *modelul regresional PX* analizele desfășurate în această fază pot conduce spre evaluări ale unei posibile situații defavorabile privind capitalizarea bursieră, cu efect direct în performanța companiei. Incertitudinile auditorului cu privire la performanța viitoare a companiei și asigurarea continuității activității pot fi reduse prin utilizarea ca factor de predicție a capitalizării bursiere. Astfel, conform standardului ISA 570 „Going Concern” include între elementele cu caracter predictiv următoarele:

- a) apariția unui competitor semnificativ,
- b) pierderea unei piețe majore, a dreptului de folosință a unei licențe sau a unui furnizor esențial,
- c) renunțarea la sau demisia membrilor echipei de management, în absența planurilor de succesiune,
- d) dificultăți în relațiile de muncă,
- e) survenirea unor evenimente catastrofale care nu sunt asigurate.

Influența acestor elemente asupra prețului acțiunilor companiei este importantă, așa cum reiese din studiul inclus în prezentul articol. Veridicitatea acestei afirmații devine evidentă în momentul operării următoarelor asimilări: punctele a) și b) sunt reprezentate de generatorii de valoare *TechClon* și *DurTech*; punctele c) și d) le corespunde generatorul *InflPers*, iar punctului d) îi este asimilat generatorul *InflAR*. *Ca urmare, preluând cuantificările din modelul regresional PX, evaluarea unei categorii semnificative de riscuri ce pot afecta continuitatea activității este facilitată prin raportarea la calculul evoluției prețului acțiunilor.*

Concluzii

Auditul companiilor cu operațiuni bazate pe cunoaștere este confruntat cu o serie de problematici din ce în ce mai complexe atât timp cât principalii factori generatori de performanță nu se regăsesc între activele înregistrate în bilanț. Condițiile economice actuale, caracterizate prin creșterea incertitudinii, pot contribui la creșterea complexității.

Având la bază motivația furnizării unei soluții, cercetarea noastră a avut drept scop principal identificarea modului în care resursele companiei influențează valoarea acesteia, exprimată prin prețul acțiunilor cotate. Rezultatele obținute

concordă cu concluziile unor studii anterioare, care arată absența unei corelații semnificative între categoriile activelor necorporale din bilanț, indicând, în revanșă, un rol important al resurselor nerecunoscute în bilanț în prețul acțiunilor. În lipsa unor standarde contabile mai permissive, riscul de control privind recunoașterea drept active a unor resurse generate intern nu este atât de însemnat. Însă această situație nu exclude intensificarea riscului inerent de audit, care se manifestă în special în zona asigurării continuității activității. În acest sens studiul nostru, derulat pe companii listate, oferă un model de cuantificare pentru analiza evoluției

prețului acțiunilor și, pe cale de consecință, a ipotezei unei decapitalizări viitoare. Desigur, acest model nu reprezintă un punct final, ci, mai degrabă, un pas pe calea dezvoltării cercetării activelor intangibile emergente și a soluțiilor pentru diminuarea riscurilor de audit, prin extinderea numărului de companii, de piețe bursiere și a perioadei analizate. În același timp, adaptarea acestui model la companiile necotate, ce ar produce o alternativă cuantificabilă limitării analizelor la aprecierea reprezentărilor managementului, poate constitui un demers pozitiv în rafinarea rezultatelor efortului nostru, sperăm și prin contribuțiile altor cercetători.

Bibliografie

- Brännström, D., Giuliani, M., (2009), *Intellectual Capital and IFRS3: A New Disclosure Opportunity*, Electronic Journal of Knowledge Management, vol. 7, no. 1, p. 21-30
- Edvinsson, L., Malone, M., (1997), *Intellectual Capital: Realizing Your Company's True Value by Finding Its Hidden Brainpower*, HarperBusiness, New York
- Evanschitzky, H., Gopalkrishnan, R.I., Hesse, J., Ahlert, D., (2004), *E-satisfaction: a re-examination*, Journal of Retailing, vol. 80, no. 3, p. 239-247
- Ghiță, P.T., (2008), *Noua economie. Orizont și schimbări.*, disponibil la [http://www.racai.ro/disponibil la INFOSOC-Project/PaulTanase%20Ghita_st_g02_new.pdf](http://www.racai.ro/disponibil%20la%20INFOSOC-Project/PaulTanase%20Ghita_st_g02_new.pdf), accesat la data de 25.02.2011
- Institute of Chartered Accountants of India - ICAI, (2009), *Technical Guide on Internal Audit of Intangible Assets*, disponibil la http://220.227.161.86/20917frpubcd_iasb3.pdf, accesat la 05.02.2012
- Joshi, M., Ubha, D.S., (2010), *Intellectual Capital Disclosures: the Search for a new Paradigm in Financial Reporting by the Knowledge Sector of Indian Economy*, Electronic Journal of Knowledge Management, vol. 7, no. 5, p. 575-582
- Ely, K., Waymire, G., (1999), *Intangible Assets and Stock Prices in the Pre-SEC Era*, Journal of Accounting Research, Vol. 37, p. 17-44
- <http://www.ifac.org/sites/default/files/downloads/a031-2010-iaasb-handbook-isa-570.pdf>
- Park, Y., Park, G., (2004), *A new method for technology valuation in monetary value: procedure and application*, Technovation, vol. 24, p. 387-394
- Ohlson, J.A., (1995), *Earnings, Bookvalues and Dividends in Equity Valuation*, Contemporary Accounting Research, vol. 11, p. 661-687
- Petrică Sergiu, *Factorii determinanți ai performanței companiilor IT - o nouă perspectivă*, Contabilitatea, Expertiza și Auditul Afacerilor, nos. 7-8
- Petrică Sergiu, *Studiu empiric privind reglementările relative la imobilizări necorporale pe plan internațional și corelația cu gradul de dezvoltare din perspectiva capitalului intelectual*, Contabilitatea, Expertiza și Auditul Afacerilor, nos. 3-4, p. 13-20, p. 11-18
- Sharplin, A., (1985), *Strategic Management*, McGraw-Hill, New York
- Zambon, S., Lev, B., Abernethy, M., A., Wyatt, A., Bianchi, P., Labory, S., (2003), *Study on the measurement of intangible assets and associated reporting practices*, http://ec.europa.eu/internal_market/services/docs/brs/competitiveness/2003-study-intangassets-full_en.pdf

Impactul practicilor de guvernare corporativă asupra previziunilor analiștilor financiari: cazul României

Mihaela IONAȘCU* & Lavinia OLIMID**

Abstract

Corporate Governance Practices and Analysts Forecast Accuracy. Evidence for Romania

In the last few years, several steps were taken in order to improve the quality of corporate governance for Romanian listed companies. Higher standards of corporate governance is documented in the literature to lead to a better information environment and, consequently, to increase analysts' forecast accuracy. Accordingly, the purpose of this paper is to investigate the extent to which corporate governance policies affect analysts' forecasts for companies listed on Bucharest Stock Exchange (BSE). The results showed that there is indeed a negative correlation between a corporate governance index - used as a proxy for the quality of corporate governance practices - and analysts' forecast errors.

Key words: *corporate governance, analysts' forecasts, information environment*

JEL Classification: G32, M41

Cuvinte cheie: *guvernare corporativă, previziunile analiștilor financiari, mediul informațional*

Introducere

Ultimii ani au adus o serie de schimbări în guvernarea companiilor românești cotate. În anul 2006, Legea societăților comerciale a fost modificată pentru a îmbunătăți componența consiliului de administrație prin includerea directorilor independenți și pentru a permite un sistem de guvernare dualist, care cuprinde un consiliu de supraveghere și un consiliu de administrație.

Ca urmare a punerii în aplicare a Directivei 2006/46/CE, societățile românești cotate sunt obligate să includă în raportul lor anual o declarație de conformitate sau neconformitate cu un cod de guvernare corporativă, la alegerea lor. Bursa de Valori București a adoptat un cod de guvernare corporativă în anul 2001; ca urmare, societățile care se conformează acestui cod și respectă și alte cerințe de raportare financiară și publicare a informației au fost acceptate la categoria Plus (transparență), menținând în același timp și listarea lor la categoria inițială. Doar o singură societate a fost listată la categoria Plus. În anul 2008, Bursa de Valori București (BVB) a modificat acest cod și a adoptat unul nou, inspirat de Codul de Guvernare Corporativă al Bursei de Valori din Varșovia.

Principiile și recomandările Codului explică rolul, atribuțiile și componența consiliilor de administrație și management și relațiile acestora cu diferite grupuri de părți interesate.

* Lect. univ. dr., Academia de Studii Economice București, e-mail: mihaela.ionascu@cig.ase.ro

** Prof. univ. dr., Academia de Studii Economice București, e-mail: l.olimid@gmail.com

Comaniile admise la tranzacționare pe BVB trebuie să adopte și să respecte dispozițiile noului Cod de Guvernanță Corporativă pe bază de voluntariat, dar emitenții de valori mobiliare sunt obligați să includă o declarație de conformitate sau explicativă (Declarația „Aplici sau Explici”) în situațiile financiare ale anului 2009. Noul cod a fost salutat de presa financiară ca un pas înainte în căutarea transparenței. Deși atât sistemul românesc de guvernanță corporativă, precum și cel de raportare financiară au primit influențe anglo-saxone pentru a le face mai transparente, credem că managerii români sunt deocamdată reticenți, furnizând un minimum de informație doar când raportarea acesteia devine obligatorie.

În literatura de specialitate există dovezi empirice care arată că standardele mai ridicate de guvernanță conduc la un mediu informațional mai bun al companiilor și, în consecință, duc la creșterea corectitudinii previziunilor analiștilor financiari. Prin urmare, scopul acestei lucrări este de a investiga măsura în care politicile de guvernanță corporativă afectează previziunile analiștilor financiari pentru companiile listate la BVB.

Guvernanța corporativă în România

Asociațiile românești de afaceri, investitorii străini și organizațiile internaționale au solicitat în mod repetat îmbunătățirea standardelor de guvernanță corporativă (de exemplu, Foreign Investors Council, 2009; OECD, 2001, 2003 etc.), întrucât acestea pot deveni stimulente pentru investitorii instituționali de a investi în companiile care se conformează unui cod de guvernanță corporativă. Primul proiect major în direcția aceasta - Inițiativa privind Guvernanța Corporativă pentru Democrația Economică din România - a fost sprijinit de asociațiile de afaceri interne și sponsorizat de Centrul Internațional pentru Inițiativă Privată (CIPE), un afiliat al Camerei de Comerț a Statelor Unite (OECD, 2001). Un Cod de Guvernanță Corporativă ce putea fi adoptat pe bază voluntară a apărut în anul 2000, dar nu există informații care să indice numărul de companii care au adoptat codul sau au aplicat dispozițiile sale (Duca et al., 2007).

În anul 2001, BVB a emis propriul cod de guvernanță corporativă. Societățile cotate la bursă care aderă la codul BVB ar putea aplica pentru cotația Plus (transparență), menținând în același timp cota lor în nivelul inițial. Situațiile financiare anuale și intermediare ale acestor companii trebuiau să fie întocmite atât în conformitate cu reglementările contabile românești, cât și cu Standardele Internaționale de Raportare

Financiară (IFRS) și să fie disponibile pe pagina web a emitențului în limbile română și engleză. Însă lipsa obligativității și costurile asociate nu au făcut atractivă cotația la categoria Plus. Ionașcu et al. (2007) arată că, în februarie 2006, a existat o singură societate listată la categoria Plus deoarece a inclus prevederile Codului de guvernanță corporativă al BVB în statutul său, dar site-ul web al acestei companii nu prezenta nici un set de situații financiare.

O analiză a guvernanței corporative românești a relevat o serie de disfuncționalități, cum ar fi: neglijarea drepturilor acționarilor minoritari și un rol mai degrabă formal al consiliilor care autorizau deciziile managementului și care au fost dominate de către acționarul majoritar (OECD, 2001). În multe companii listate echipa de management a fost alcătuită din administratori care își asumau un rol executiv, sugerând o structură hibridă, în condițiile în care „membrii neexecutivi ai consiliului tind să-și asume mai mult un rol de supraveghere” (OECD, 2001, p. 88). Această situație a fost similară cu cazul consiliilor coreene, descrise ca funcționând între sistemul dualist (două consilii) din Germania și cel monist (un singur consiliu) al Statelor Unite. În acest caz, „principalii acționari au dominat afacerile companiilor, creând costuri enorme de agenție și făcând societățile coreene structural vulnerabile și necompetitive” (Kim, 2003).

Legea societăților comerciale din România distinge între administratori și directori, primii fiind echivalenții directorilor din Marea Britanie, iar cei din urmă referindu-se la conducerea executivă. Administratorii sunt responsabili pentru gestiunea societății și ar trebui să exercite prudență și diligență în îndeplinirea mandatului lor. Consiliul de Administrație se întrunește cel puțin o dată la trei luni. Stabilirea costurilor asociate cu administrarea societății pot fi delegate directorilor, dar responsabilitatea finală pentru acestea aparține administratorilor. Administratorii pot fi numiți directori, dar persoane care nu sunt membre ale Consiliului de Administrație pot deveni, de asemenea, directori. O serie de atribuții nu pot fi delegate directorilor, cum ar fi:

- Stabilirea direcțiilor principale pentru operațiunile și dezvoltarea companiei;
- Alegerea politicilor contabile, crearea unui sistem de control financiar și aprobarea planificării financiare;
- Numirea și concedierea directorilor și decizia asupra remunerării acestora;
- Supervizarea activității directorilor;
- Pregătirea raportului anual, organizarea și desfășurarea Adunării Generale a Acționarilor (AGA) și îndeplinirea deciziilor acesteia;

- Solicitarea deschiderii procedurii de insolvență.

Printre modificările aduse în 2006 Legii societăților comerciale este și delegarea obligatorie către directori a managementului curent în cadrul societăților cotate ale căror conturi anuale trebuie să fie auditate. În timp ce Legea societăților comerciale nu reglementează numărul de administratori ai companiilor cotate, societățile menționate mai sus ar trebui să aibă un minim de trei administratori. Aceste companii sunt reprezentate în relațiile lor cu terțe părți de către directorul general. Cu toate acestea, Legea societăților comerciale permite președintelui consiliului de administrație să fie numit director general. Dezbaterile publice pe marginea Codului de guvernare corporativă ce putea fi adoptat voluntar din anul 2000 au concluzionat că dualitatea este optimă și adecvată (PECT, 2002). În practică, filialele societăților străine au preferat să împartă pozițiile de vârf – președinte al consiliului de administrație sau director general – între reprezentantul societății mamă și un localnic „specialist” (OECD, 2001, p.88).

O schimbare semnificativă este cerința referitoare la societățile ale căror conturi anuale trebuie să fie auditate, care prevede o majoritate a administratorilor non-executivi în consiliu, respectiv, administratorii care nu au fost numiți directori. În plus, AGA poate numi unul sau mai mulți administratori independenți, respectiv, persoane care nu au fost angajați sau directori ai companiei sau ai filialelor acesteia, auditori ai companiei sau angajați ai auditorilor societății în ultimii trei ani, sau un acționar semnificativ al entității. Legea interzice, de asemenea, administratorilor independenți de a primi alte forme de remunerare în plus față de drepturile ce li se cuvin ca administratori și de a deține această poziție pentru mai mult de trei mandate consecutive. De asemenea, un director independent nu trebuie să fie implicat în tranzacții importante cu societatea în cursul anului precedent. Însă a fi independent este mai mult o chestiune de caracter individual și atitudine personală, care nu pot fi ușor prevăzute de lege (OECD, 2003, p. 44).

Consiliul de administrație poate înființa comitete consultative compuse din minimum doi membri pentru a investiga anumite probleme și pentru a oferi recomandări în domenii precum audit, remunerare și nominalizare. Cel puțin un membru al unui astfel de comitet ar trebui să fie un administrator non-executiv și independent. Comitetele de audit și remunerare ar trebui să fie alcătuite numai din administratori non-executivi și cel puțin un membru al comitetului de audit trebuie să aibă experiență în domeniul contabilității sau auditului. Companiile românești, însă, utilizează foarte rar astfel de comitete de specialitate, această situație reducând eficacitatea consiliului de administrație. Comitetul de audit nu se substituie

comisiei de cenzori, care a supravegheat în mod tradițional gestionarea unor societăți comerciale românești. Comitetul de audit este compus din membrii consiliului, în timp ce comisia de cenzori este aleasă din rândul acționarilor și include un contabil independent.

Cea mai importantă schimbare adusă în anul 2006 a fost introducerea unui sistem de administrare dualist al societăților comerciale pe acțiuni, după modelul sistemului utilizat în mod tradițional în țări precum Germania și Austria. Având în vedere că primele trei țări în ceea ce privește investițiile străine directe în România sunt: Austria, Olanda și Germania, ne putem aștepta ca societățile controlate de investitorii din aceste trei țări să aleagă sistemul bazat pe două niveluri. Acest sistem dualist, care prevede un consiliu de supraveghere complet separat de consiliul de administrație, a fost deja folosit de către unele dintre fondurile de investiții, cel mai important fiind SIF Muntenia IV (OECD, 2001, p. 88). Presa a salutat apariția sistemului dualist, așteptând o creștere a transparenței procesului decizional, prevenirea fraudei și un management mai sănătos (Rusu, 2006). Se așteaptă ca societățile cotate la bursă să beneficieze de o mai mare transparență, care să stimuleze încrederea investitorilor mai mici, asigurând astfel o sursă de finanțare importantă pentru dezvoltarea companiilor cotate.

În cadrul sistemului dualist, membrii consiliului de supraveghere (compus din trei până la unsprezece membri) sunt desemnați de către AGA, care îi poate demite în orice moment, cu două treimi din voturile acționarilor prezenți ai AGA. Consiliul de supraveghere are următoarele atribuții:

- Exerciță un control continuu privind managementul companiei de către directorat;
- Numește și revocă membrii directoratului;
- Verifică respectarea legilor în vigoare, a actului constitutiv și a deciziilor AGA de către deciziile de gestiune;
- Raportează cel puțin o dată pe an către AGA în ceea ce privește activitatea sa de supraveghere.

Numai în circumstanțe excepționale, motivate de interesul societății, consiliul de supraveghere poate convoca AGA. Consiliul de supraveghere nu poate primi atribuții de conducere. De asemenea, actul constitutiv poate solicita aprobarea acestui consiliu pentru anumite tranzacții. În caz de dezaprobare, directoratul poate apela la AGA, care poate trece peste decizia consiliului de supraveghere cu o majoritate de trei sferturi dintre acționarii prezenți. Consiliul de supraveghere poate constitui comitete consultative, formate din minimum doi membri, pentru a investiga anumite probleme și pentru a asista consiliul de administrație în domenii precum audit,

remunerare și nominalizare. Cel puțin un membru al unui astfel de comitet trebuie să fie independent și cel puțin un membru al comitetului de audit să aibă experiență în audit sau contabilitate. Șeful directoratului poate fi numit membru în comitetul de nominalizare, fără a deveni membru al consiliului de supraveghere. Companiile cotate ale căror situații financiare trebuie auditate sunt obligate să înființeze un comitet de audit.

Bursa de Valori București

Anul 2008 a fost anul în care BVB a avut cel mai mare număr de emitenți noi (10) începând cu anul 1999, ducând la 68 numărul de companii cotate până în decembrie 2008. Comparativ cu bursele țărilor vecine, BVB a fost cea mai afectată de criza financiară, care a diminuat capitalizarea bursieră cu 69%, scăzând procentul capitalizării bursiere în PIB de la 17% în 2007 la doar 5% în 2008 (Tabelul 1).

În anul 2008, piața a fost dominată de tranzacții cu acțiuni ale băncilor și companiilor energetice, cele mai tranzacționate cinci companii fiind două bănci și trei companii naționale care activează în domeniul petrol, gaz și electricitate, ultimele trei entități fiind deținute în proporții semnificative de către stat (ESB, 2008).

Ca urmare a punerii în aplicare a Directivei 2006/46/CE, societățile românești cotate sunt obligate să includă în raportul lor anual o declarație de conformitate sau neconformitate cu un cod de guvernare corporativă, la alegerea lor. În 2008, BVB a modificat acest cod și a adoptat unul nou, inspirat de Codul de Guvernare Corporativă al Bursei de Valori din Varșovia. Principiile și recomandările Codului explică rolul, atribuțiile și

componența consiliilor de administratori și de management și relațiile acestora cu diferite grupuri de părți interesate. Companiile admise la tranzacționare pe BVB pot opta sau nu pentru adoptarea și respectarea dispozițiilor noului Cod de Guvernare Corporativă, dar emitenții de valori mobiliare trebuie să includă în situațiile financiare ale anului 2009 o Declarație din care să reiasă respectarea prevederilor Codului sau explicații pentru situațiile de neconformitate (Declarația „Aplici sau explici”).

Stadiul cunoașterii

O serie de cercetări recente au arătat că o guvernare corporativă de calitate este asociată cu o creștere a calității generale a informațiilor utilizate de către analiștii financiari, cu consecința diminuării erorilor de previzionare.

De exemplu, Bhat *et al.* (2006), folosind proxy-uri la nivel de țară pentru politicile de guvernare corporativă privind transparența, au arătat că politici diferite de transparență afectează acuratețea previziunilor pentru o populație de 21 de țări, controlându-se influența transparenței în domeniul raportării financiare. În plus, rezultatele lor au arătat că efectul politicilor de guvernare corporativă privind transparența asupra previziunilor analiștilor financiari este cu atât mai mare cu cât raportarea financiară este mai puțin transparentă. Raționamentul care stă la baza acestor rezultate este că politicile de guvernare corporativă joacă un rol în îmbunătățirea mediului informațional al companiilor, ceea ce conduce la erori de previzionare mai mici.

Acest raționament este susținut și de alte rezultate, cum ar fi cele oferite de Karamanou și Vafeas (2005), care au arătat că

Tabel 1 - Capitalizarea Bursieră a BVB și a Piețelor Vecine

Bursa	2007		2008	
	Capitalizarea bursieră (milioane euro)	Capitalizarea bursieră ca procentaj din PIB	Capitalizarea bursieră (milioane euro)	Capitalizarea bursieră ca procentaj din PIB
Bursa din Atena	161.980,62	0,71	64.736,54	0,27
Bursa de Valori București	20.637,20	0,17	6.474,07	0,05
Bursa de Valori Budapesta	30.025,70	0,30	13.325,60	0,13
Bursa de Valori Sofia	8.965,32	0,31	6.371,03	0,19
Bursa de Valori Praga	33.813,92	0,26	29.615,12	0,19
Bursa de Valori Varșovia	122.725,30	0,39	65.177,59	0,18

Sursă: www.fese.be, epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home

o guvernare corporativă eficientă este asociată cu o raportare financiară de calitate. Karamanou și Vafeas (2005) au arătat că firmele care dispun de consilii și comitete de audit cu structuri mai eficiente au o mai mare acuratețe a previziunilor efectuate de către management, ceea ce poate duce în mod rezonabil la o scădere a erorilor de previzionare pentru analiștii financiari.

Byard și Weintrop (2006) au discutat, de asemenea, asocieria dintre guvernarea corporativă și calitatea informațiilor disponibile pentru analiștii financiari. Rezultatele lor au dovedit că de calitatea guvernării corporative depinde și calitatea informațiilor financiare disponibile analiștilor financiari cu privire la câștigurile viitoare.

În contextul în care societățile românești cotate devin tot mai preocupate de îmbunătățirea practicilor lor de guvernare corporativă, scopul acestei lucrări este de a investiga măsura în care aceste practici ameliorează previziunile analiștilor financiari pentru companii românești listate.

Metodologia cercetării

Au fost utilizate rezultatele obținute de Olimid *et al.* (2009), care au cercetat caracteristicile consiliilor de administrație ale societăților non-financiare listate la BVB pentru anul 2008, eliminând acele companii care nu au oferit date complete. Pe baza studiului efectuat de Garcia Lara *et al.* (2007), Olimid *et al.* (2009) au calculat un indice agregat – IndGov – bazat pe trei caracteristici ale consiliului de administrație (fiind calculat ca o medie a celor trei variabile):

- (i) Dimensiunea consiliului: vom presupune că un consiliu format din șapte sau mai mulți membri este un forum mai reprezentativ pentru administrarea companiei decât unul compus din trei sau cinci membri, lăsând loc mai mult pentru numirea directorilor non-executivi. Vom atribui valoarea 1 pentru variabila BOARD7ORMORE în cazul în care consiliul cuprinde 7 sau mai mulți membri și 0, dacă este format din 3 sau 5 membri.
- (ii) Procentul directorilor non-executivi în consiliu (variabila PROPNONEXEC): s-a demonstrat că un procent mai mare influențează pozitiv deciziile consiliului (Garcia Lara *et al.*, 2007).
- (iii) Faptul că președintele consiliului de administrație este, de asemenea, și directorul general este un semn de guvernare corporativă slabă, din cauza implicării crescute în gestiunea de zi cu zi a companiei (Garcia Lara *et al.*, 2007; Byard și Weintrop, 2006). Vom atribui valoarea 1 variabilei CHAIRNONEXEC, dacă nu există

nici o dualitate, și 0 – în cazul în care președintele este, de asemenea, și directorul general.

În același timp, s-au determinat previziunile consensuale disponibile pentru companiile românești cotate în baza de date Thomson Reuters I/B/E/S. Populația a fost compusă din 19 companii listate la BVB, urmărite de analiștii financiari, folosindu-se previziuni lunare pentru perioada 2008-2010, rezultând un total de 448 observații lunare (unele dintre date nefiind disponibile la momentul efectuării cercetării).

Pentru a investiga dacă politicile de guvernare corporativă sunt în măsură să influențeze precizia previziunilor analiștilor financiari s-a utilizat următorul model de regresie:

$$Error = \alpha_0 + \alpha_1 IndGov3 + \varepsilon_i$$

Unde:

$$Error = \frac{|ActualEPS - EstimatedEPS|}{P}$$

Error = eroarea de previzionare;

ActualEPS = profitul pe acțiune efectiv calculat conform reglementărilor contabile românești;

EstimatedEPS = profitul pe acțiune estimat;

P = prețul acțiunilor

IndGov3 = indicator de guvernare corporativă calculat pe baza celor trei caracteristici ale Consiliului de Administrație descrise mai sus.

Rezultatele cercetării

Valorile obținute după operaționalizarea variabilelor sunt prezentate în tabelul 2.

Pentru linearitate a fost logaritmată variabila dependentă, iar pentru a evita autocorelarea erorilor a fost introdus în ecuație

Tabel 2 - Statistici descriptive

	Error	IndGov
Minimum	,002	,22
Maximum	15,080	1,00
Media	,468	,672
Abaterea medie pătratică	1,393	,276
Observații	448	448

primul lag al acesteia. Rezultatele regresiei sunt prezentate în tabelul 3.

Așa cum s-a așteptat, rezultatele au arătat că erorile de previzionare au fost mai mici pentru companiile cu practici de guvernare corporativă mai bune, indicatorul de guvernare corporativă fiind corelat negativ cu erorile de previzionare ale analiștilor financiari.

Concluzii

Lucrarea a investigat efectul politicilor de guvernare corporativă ale companiilor românești cotate asupra corectitudinii previziunilor analiștilor financiari.

Rezultatele au confirmat tendințele existente la nivel internațional, companiile românești listate care sunt mai bine guvernate tinzând să aibă cele mai corecte previziuni.

Cea mai importantă limită a studiului derivă din numărul mic de societăți românești cotate urmărite de analiștii financiari și din perioadă limitată de timp acoperită de previziunile acestora.

Tabel 3 - Rezultatele regresiei

Variable	Coefficienți	t	Sig.
(Constantă)	,059	0,848	,397
IndGOV (-)	-,505	-4,584	,000
Lag1	,862	39,529	,000
Observații		446	
R ² ajustat		,84	
F statistic		1.169,811 (sig. ,000)	

Acknowledgements

Această lucrare a fost cofinanțată din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, proiectul POSDRU/89/ 1.5/S/59184 "Performanță și excelență în cercetarea postdoctorală în domeniul științelor economice din România"

This work was cofinanced from the European Social Fund through Sectoral Operational Programme Human Resources Development 2007-2013, project POSDRU/89/ 1.5/S/59184 "Performance and Excellence in Postdoctoral Research in Romanian Economics Science Domain".

Bibliografie

- G. Bhat, O.-K. Hope, and T. Kang, *Does corporate governance transparency affect the accuracy of analyst forecasts?*, *Accounting & Finance*, 46, pp. 715-732, 2006.
- D. Byard, Y. Li, and J. Weintrop, *Corporate Governance and the Quality of Financial Analyst's Information*, *Journal of Accounting and Public Policy*, 25, pp. 609-625, 2006.
- I. Duca *et al.*, *Corporate Governance Practices' Implementation in Romania - Achievements Deficiencies, Action Items*, *The 47th Congress of the European Regional Science Association*, ERSA, Paris, 29 august - 2 septembrie 2007, accesabil la <http://ssrn.com/abstract=1348194>
- J.M. Garcia Lara, B. Garcia Osma, F. Penalva, *Board of Directors' Characteristics and Conditional Conservatism: Spanish Evidence*, *European Accounting Review*, Volume 16, Number 4, 2007.
- I. Ionașcu, M. Ionașcu, L. Olimid, and D. Calu, *An empirical evaluation of the costs of harmonising Romanian accounting with international regulations (EU Directives and IAS/IFRS)*, *Accounting in Europe*, Volume 4, Issue 2, pp. 169-206, 2007.
- I. Karamanou, N. Vafeas, *The Association between Corporate Boards, Audit Committees, and Management Earnings Forecasts: An Empirical Analysis*, *Journal of Accounting Research*, 43(3), pp. 453-486, 2005.
- L. Olimid, M. Ionașcu, L. Popescu, V. D. Popescu, *Corporate Governance in Romania. A Fragile Start*, *Proceedings of ECMLG 2009*, the 5th European Conference on Management, Leadership and Governance, held at the ATEcelixi Training and Conference Centre, Athens, Greece, 5-6 November 2009, pp. 151-156.
- The Foreign Investors Council, *White Book: Maintaining Growth*, februarie 2009, Bucharest, Romania <http://www.fic.ro/white-book/whitebook.html>.
- A. Rusu, *Sistemul dualist de conducere a societăților comerciale*, *Magazinul Progresiv*, 2006, <http://old.magazinulprogresiv.ro/legislatie.php?id=18>.
- Kim, J., *Recent Amendments to the Korean Commercial Code and Their Effects on International Competition*, Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=248818> or DOI: 10.2139/ssrn.248818 Date posted: December 08, 2000; Last revised: April 21, 2003 <http://www.lawnet.lk/docs/articles/international/HTML/A5.html>
- OECD, *Corporate Governance in Romania*, 2001, <http://www.oecd.org/dataoecd/16/35/2390703.pdf>
- OECD, *White Paper on Corporate Governance in South Eastern Europe*, 2003, <http://www.oecd.org/dataoecd/12/59/2789065.pdf>.
- Private Entrepreneurs Confederation from Timis County-PECT, *Corporate Governance in Romania: Project abstract and major findings of debates during the Corporate Governance Project*, prezentat de Despina Pascal, The Center for International Private Enterprise, Conference on Increasing Transparency, Combating Corruption and Improving Corporate Governance, Budapest, March 26-28, 2002 <http://www.cipe.org/programs/roundtables/budaconf/papers.php>

Managementul talentelor pentru funcții financiare

- provocări în perspectiva actualului deceniu

Jamie LYON*

Abstract

Talent Management for the Financial Functions - Challenges of the Current Decade

Financial functions face many tough challenges while organizations tend to generate growth and to keep costs to a minimum, in this respect, talent management will be crucial to their success - according to the study conducted by ACCA and KPMG - "Maximising people's power: Effective talent management in finance".

The best way for the financial teams to meet the challenges they face and to provide maximum value to their organizations is the systematic identification, development, implementation and maintenance of people who can contribute significantly to the success of the organization.

The author analyses practical aspects of talent management for financial functions facing the challenges of the current decade. There are addressed issues like: organizational design, the effectiveness of the finance function, the insurance of the resources of talent, recruitment and talent identification.

Key words: *talent management, financial functions, efficiency, performance, compensation, transparency*

JEL Classification: *M 53, I 22, J 59*

Cuvinte cheie: *managementul talentelor, funcții financiare, eficacitate, performanță, recompensă, transparență*

Introducere

Organizațiile au nevoie de schimbări în domeniul financiar, din cauza tendințelor din mediul de afaceri la nivel global. Pentru multe entități, mari și mici, creșterea va fi mai greu de realizat în următorii ani. Acest lucru înseamnă că vor trebui să valorifice tot ceea ce au și să minimizeze costurile. Este o idee de bază care se desprinde din studiul realizat de ACCA și KPMG, cu tema „Pregătirea profesională la superlativ – managementul eficient al talentului în domeniul financiar”¹. O primă parte a comentariului pe tema acestui studiu a fost publicată în revista „Audit Financiar” nr. 9/2011.

Funcțiile financiare trebuie să poată oferi o perspectivă asupra oportunităților de a crea valoare, asupra randamentului investițiilor, controlului costurilor și priorităților strategice. Există o nevoie de contabili care au cunoștințe comerciale - parteneri financiari de afaceri (FBPs) - care pot aplica cunoștințele lor tehnice de bază la problemele reale de afaceri și care să ofere „perspective financiare” în luarea deciziilor organizaționale. Profesioniștii din domeniul financiar joacă un rol cheie în crearea de valoare - aplicând talentul lor, abilitățile și cunoștințele de afaceri pentru a obține performanță pentru întreaga organizație și pentru a aduce valoare, dar, de asemenea, ajută la păstrarea valorii prin etosul lor profesional și prin competență.

Presiunea asupra costurilor care declanșează activitatea de restructurare afectează în cele din urmă și funcția financiară. Directorii financiari apreciază necesitatea de a spori eficiența sistemelor lor și a proceselor și caută în continuare simplificarea tranzacțiilor

* Expert ACCA, șeful departamentului resurse umane ACCA, e-mail: info@ro.accaglobal.com

1 http://www.accaglobal.com/pubs/accountants_business/research_opinion/people/maximising_people_power.pdf

sau maximizarea utilizării de sisteme IT și procese automatizate. Echipele din departamentele financiare trebuie, de asemenea, să răspundă la presiuni guvernamentale, deoarece bugetele naționale în scădere au atras o atenție sporită vizavi de impozitele pe profit din întreaga lume. Organizațiile au nevoie de specialiști pentru a gestiona riscurile fiscale, precum și costurile operaționale. În mod similar, riscurile legate de reglementare rămân ridicate, în special în sectoare cum ar fi serviciile financiare, astfel expertiza în domeniul reglementării și raportării financiare este, de asemenea, necesară. Alți specialiști sunt, de asemenea, valoroși în trezorerie, audit intern și, privind în perspectivă, în domeniul precum „raportarea verde” și cea „durabilă”, iar un studiu recent al ACCA confirmă că gestionarea riscurilor va fi, de asemenea, o prioritate-cheie și va trebui să se accentueze după 2011. În același studiu, 45% dintre liderii de afaceri au considerat ca „foarte probabil” că vor angaja mai mulți specialiști financiari, în vreme ce alți 26% au sugerat că acest lucru ar fi foarte probabil.

Plecând de la perspectiva corporativă la perspectiva individuală, managementul talentului este, de asemenea, parțial legat de gestionarea aspirațiilor, obiectivelor forței de muncă. Așteptările profesionale ale multor specialiști financiari sunt în schimbare. Cei mai tineri contabili în profesie, Generația Y, dau importanță dezvoltării, oportunităților și avansării în carieră - dar nu neapărat urmând căile tradiționale.

Mulți doresc să obțină o experiență extinsă, urmând inițial o cale orizontală în carieră și acumularea de experiență într-o serie de roluri în finanțe înainte de a trece la o traiectorie mai tradițională, verticală. Un număr semnificativ caută în cele din urmă o carieră în afara rolurilor principale financiare. Gestionarea aspirațiilor celei mai tinere gene-

rații financiare va fi o mare provocare pentru organizații în următorii zece ani, dar la fel se va întâmpla și cu managementul generației următoare, Generația X, într-o lume în care carierele financiare din corporații devin mai puțin uniforme - apariția de cariere bazate pe un tipar tip „zăbrele”, mai degrabă decât o scară ierarhică. Această combinație de factori creează noi provocări pentru managementul talentelor în domeniul finanțelor.

- Cum structurează directorii financiar funcția financiară și rolurile existente în cadrul acesteia pentru a asigura maximizarea resurselor și puternice resurse de talente pe termen lung?
- Cum găsesc directorii financiar specialiștii de care au nevoie - trebuie să recruteze sau talentele pot fi instruite intern?
- Care este cea mai bună modalitate de a îmbunătăți abilitățile comerciale ale finanțistilor și a spori credibilitatea funcției? Cum putem dezvolta Parteneriatul Financiar de Afaceri (Finance Business Partnering - FBPs) pentru a ne asigura că au cunoștințe organizatorice suficiente de bune pentru a putea furniza o analiză valoroasă și a înțelege activitatea diviziilor operaționale?
- Cum pot persoane individuale aflate în roluri mai puțin critice să fie motivate și expertiza lor - păstrată, în cazul în care ele vor vedea că prioritățile sunt axate pe alții?
- Cum poate crea o organizație suficient de multe stimulente în carieră pentru ca să-și păstreze talentele din Generația Y?
- Cum poate funcția financiară evalua randamentul investițiilor în oameni?

Abordarea acestor provocări necesită un cadru al managementului talentului, o înțelegere solidă a strategiei organizației și, prin urmare, a nevoilor funcții-

ilor sale financiare, dar care să ia în considerare realitățile legate de dezvoltarea talentelor în lumea modernă, limitările și compromisurile care pot fi necesare.

Imaginea de ansamblu: designul organizațional

Funcțiile financiare evoluează în timp și pot experimenta reformulări succesive, după cum organizațiile pe care le deservesc ele însele cresc și se dezvoltă. Uneori, reformularea funcției financiare urmează unei perioade de creștere, de achiziție pentru o organizație. Schimbările succesive determinate de noi operațiuni pot crea o nevoie de a eficientiza activitatea de finanțare și de a reduce eforturile redundante. Orice organizație are nevoie ca funcția financiară să evolueze în paralel cu afacerea. Reconfigurarea funcției financiare poate veni ca urmare a dorinței de a reduce costurile - de cele mai multe ori acesta fiind un factor cheie din spatele restrukturării și raționalizării, în special în climate economice dificile, atunci când sunt vizate cheltuielile generale de back-office. Cu toate acestea, funcțiile financiare sunt, de asemenea, restructurate în scopul de a îmbunătăți capacitatea lor de a adăuga valoare organizației și pentru a ajuta deciziile de management. Acest lucru se aplică indiferent dacă echipa financiară lucrează în sectorul public sau privat.

Ce aspecte trebuie să ia în considerare un director financiar CFO atunci când se determină un model financiar optim pentru organizația lui? După cum s-a subliniat într-un raport anterior al ACCA, modelul cel mai adecvat pentru departamentul financiar este influențat de o serie de factori-cheie:

- mediul de afaceri, inclusiv ciclul economic: s-ar putea ca funcția financiară să se concentreze mai mult pe costuri și control în recesiune ori, de exemplu, pe respectarea legislației, într-o perioadă când autoritățile de reglementare sunt foarte active
- profilul organizațional și strategic: funcția financiară trebuie să reflecte prioritățile strategice ale afacerii, astfel încât să pună accent pe probleme esențiale, cum ar fi gestionarea riscurilor într-o societate de investiții sau analiza de business, prioritară într-o companie petrolieră, de exemplu
- modelul de operare al organizației: un grup cu foarte multe unități de afaceri autonome și dispersate geografic poate prefera ca majoritatea activităților financiare să fie întreprinse pe plan local, în timp ce un model centralizat ar aduce multe activități financiare la sediul principal
- dimensiunea organizației și stadiul de dezvoltare: organizațiile mai mici au funcții mai puțin complexe, cu persoane fizice care îndeplinesc roluri multiple, în timp ce cele mai mari și de obicei mult mai mature sunt susceptibile de a solicita o specializare mai mare și pot avea diferite priorități pentru funcția financiară, cum ar fi o cerință mai mare pentru managementul riscului.

Modelul preferat de operare pentru funcția financiară va trebui să reflecte strategia directorului financiar pentru departamentul său - luând în considerare atât așteptările pe care organizația le are din partea funcției financiare, precum și ambițiile pe care funcția financiară le are pentru ea însăși.

Trebuie luate în considerare câteva întrebări cheie pentru a se dezvolta o strategie:

- Care este obiectivul organizațional de creare a valorii?
- Unde și cum pot finanțistii contribui la sprijinirea organizației în crearea de valoare? (Ce doresc și de ce au nevoie din partea funcției financiare deținătorii de interese interni, cât și cei externi?)
- Cum este capabil profesionistul financiar să realizeze aceste obiective în prezent?
- Cât de mult va costa și ce măsuri pot fi utilizate pentru a măsura succesul?
- Ar putea o nouă structură - oameni, procese, sisteme - să îmbunătățească succesul funcției financiare în sprijinirea organizației?

Răspunsurile la aceste întrebări ajută în a determina dacă un nou model financiar ar putea îmbunătăți eficiența și valoarea adăugată.

Eficacitatea funcției financiare

Scopul final al managementului talentului în domeniul finanțelor este de a îmbunătăți eficiența și eficacitatea echipei financiare. O echipă financiară mai eficientă în sine se dovedește a fi mai bună în dezvoltarea relațiilor în întreaga organizație. Acest fapt creează un cerc virtuos. Cu cât departamentele financiare lucrează mai eficient cu atât reputația lor este mai puternică și alți parteneri sunt mai dispuși să lucreze cu departamentele financiare și să asculte propunerile lor referitoare la valoare adăugată. Există o varietate de modele pe care un CFO le poate folosi atunci când încearcă să îmbunătățească eficiența funcției financiare sau să o restructureze pentru a fi mult mai strâns aliniată la strategia organizației. Adopția modelului corect este un element

important al managementului integrat al talentului - asigurarea că resursele sunt utilizate în modul cel mai eficient la nivel global. Acest lucru ar putea implica un număr de abordări diferite. Astfel, centrele de excelență ale corporațiilor în domenii cum ar fi taxele, trezoreria, gestionarea riscurilor sau auditul intern pot permite specialiștilor tehnici să maximizeze contribuția lor pentru organizație în modul cel mai eficient.

Multe organizații mari au dezvoltat centre de servicii partajate (Shared Service Centers), care să se ocupe de procesarea tranzacțiilor privind datoriile, creanțele și registrele generale, deși din ce în ce mai mult există o tendință de mutare a activităților cu valoare mai mare către terți și outsourcing. Beneficiile cheie pot include o mai mare eficiență și costuri variabile mai mici.

De asemenea, există acum o tendință bine stabilită de externalizare a activităților tranzacționale către specialiștii unor terțe părți, adesea în offshore, locații cu costuri mai reduse.

Conceptul de „near-shore”

A apărut de asemenea conceptul de „near-shore”, însemnând relocarea proceselor de business în locații mai puțin costisitoare, care au unele legături culturale cu țara de origine a organizației, cum ar fi Mexic pentru companii din SUA sau Irlanda și Europa de Est pentru Marea Britanie. Deși inițial limitată la activitățile cele mai de bază, organizațiile caută din ce în ce mai mult să externalizeze activități tot mai importante sau chiar procesele și serviciile financiare cu valoare mai mare, cum ar fi cele legate de reglementările contabile, raportarea financiară și fiscală - chiar bugetarea, prognoza și analiza financiară.

Ca și reducerea costurilor, externalizarea poate da organizației accesul la cele mai bune practici și experți în procesarea tranzacțiilor și o flexibilitate mai mare a potențialului de resurse, care se pot adapta la nevoile organizației în perioadele de creștere rapidă. Outsourcing-ul, de asemenea, economisește timpul echipei financiare și îi permite să se concentreze asupra activităților care adaugă cea mai mare valoare - oferirea unei viziuni care să aducă înțelegerea și conștientizarea aspectelor comerciale.

Parteneriatul de afaceri

Parteneriatul de afaceri înseamnă susținerea întregii afaceri prin ridicarea standardelor în domenii cheie de decizie, pentru a oferi o perspectivă și o viziune comercială susținute de o bogată expertiză și un set de instrumente, precum și de către un înalt grad de inteligență emoțională, pentru a ajuta la articularea diferitelor opțiuni și a influența deciziile. Noi credem că un FBP (Finance Business Partner) trebuie să fie liber de orice distragere a atenției de către sarcinile financiare de bază pentru a oferi acest nivel de sprijin clienților interni. Iată ce arată experiența noastră : cu cât este mai mare organizația cu atât mai mare este posibilitatea de a folosi parteneriatul financiar de afaceri pentru a obține soluții bazate pe experiența specialiștilor. Adoptarea unui astfel de model, ca parte a unei transformări financiare, are implicații majore pentru managementul talentelor. Odată ce activitățile care furnizau un teren de antrenament pentru contabili sunt din ce în ce mai mult externalizate, trebuie găsite noi moda-

lități pentru a permite transferul de cunoștințe de la seniori la personalul junior. În cazul în care rolurile financiare sunt dispersate în jurul lumii, există, de asemenea, un impact asupra traseelor carierelor persoanelor fizice pe care acestea ar avea nevoie să le urmeze ca să își dobândească experiența. În cazul în care personalul financiar trebuie să acționeze în calitate de parteneri de afaceri, procesele de management al talentului trebuie să fie elaborate pentru a se asigura că FBPs au aptitudinile comerciale și adiacente necesare.

Asigurarea resurselor de talent

Nici o reorganizare a funcției financiare nu poate reuși fără luarea în considerare a implicațiilor managementului talentului. De fapt, existența anumitor competențe – sau combinații de aptitudini – ar putea duce la rezultate nedorite. Chiar de la început, orice funcție financiară trebuie să țină seama de capacitatea de a recruta, păstra, dezvolta și motiva indivizii cu competențele corespunzătoare. În crearea de valoare, potrivit unui raport² ACCA, „oamenii” formează elementul critic. Dacă organizațiile vor să genereze valoare eficient, ele trebuie să fie capabile să atragă și să păstreze profesioniștii din domeniul financiar, cu o gamă de abilități tehnice și de afaceri și să dezvolte aceste persoane la potențialul lor maxim.

Angajarea unor persoane cu aptitudini și capacități corespunzătoare este deosebit de dificilă în zona de parteneriat pentru servicii financiare. CFO doresc să poată să lucreze cu persoanele care combină cunoștințele financiare și tehnice cu cunoștințe co-

merciale și o înțelegere profundă a valorilor unei anumite organizații. Rolul de partener financiar de afaceri necesită, de asemenea, competențe adiacente foarte dezvoltate – abilitatea de a influența, negocia și de a comunica în mod clar. Dar cum poate deveni un profesionist financiar, adept al punctelor de vedere tehnice, din analizator de date și furnizor de informații de gestiune un consilier de încredere și de afaceri proactiv, un comerciant și un partener abil? Cum pot profesioniștii contabili face saltul de la raportare financiară, audit intern sau respectarea reglementărilor la rolul de FBPs credibil? Asigurarea acestei surse de talent este cel puțin o provocare.

Angajatorii pot presupune adesea că seturile de calificări ale angajaților, competențele comportamentale și motivația individuală sunt ușor de schimbat doar prin punerea în aplicare a unui model nou de operare. Dar schimbarea felului în care oamenii lucrează zi de zi și a modului în care interacționează cu organizația necesită o concentrare pe managementul talentelor. Punctul de plecare este de a înțelege competențele care sunt necesare pentru un FBP de succes. Apoi sprijinul pentru dezvoltarea acestuia poate fi creat. Abilitățile și capacitățile sunt numeroase: abilitatea de a acționa ca un antreprenor de afaceri, proactiv în interacțiunile cu organizația; abilitatea de a folosi tehnologia cea mai eficientă pentru a sprijini analiza avansată a datelor; influențarea și abilitatea de rezoluție pentru a câștiga sprijinul părților interesate interne; abilități de comunicare pentru a explica analiza financiară; calitatea de lideri de afaceri; inițiativa de a identifica problemele în cazul în care poate oferi valoare adăugată. Unele dintre aceste competențe și capacități nu pot fi com-

2 ACCA, *The value creation model for business: 2010 and beyond*, 2010

plet sau suficient dezvoltate în cazul tinerilor profesioniști din domeniul financiar, dar ei pot fi încurajați prin dezvoltarea unor programe planificate cu atenție. Acest lucru este important, deoarece directorii financiari trebuie să fie capabili să ofere FBPs apți să răspundă nevoilor de afaceri, care să poată inspira încredere și respect. Dacă nu, există riscul ca rolul de FBP să fie alocat unor persoane din departamentele comerciale, non-financiare, care să fie apoi inițiate în cunoștințele de bază financiare de care au nevoie.

Acest lucru ar slăbi influența pe care finanțele o au în organizație și, fără îndoială, calitatea serviciilor pe care le-ar putea oferi, deoarece unul dintre punctele forte ale profesioniștilor calificați din domeniul financiar – capacitatea de a interpreta rapid datele și de a aplica o analiză extrem de riguroasă – ar fi pierdut.

Dezvoltarea de abilități de FBP poate fi sprijinită în mai multe moduri, inclusiv prin rotația locurilor de muncă, astfel încât personalul financiar să poată dobândi experiență în puncte diferite ale organizației, cum ar fi marketing sau orice alt rol comercial. Viitorul FBPs ar putea, de asemenea, fi încurajat prin programe de coaching sau mentoring sau prin completarea cu detașări temporare. Aducerea de profesioniști din domeniul non-financiar alături de profesioniști din finanțe pentru anumite perioade de timp, de asemenea ajută la transferul mai larg de cunoștințe de afaceri.

Parteneriatul de afaceri de succes necesită o abordare a managementului talentului pe termen lung. De exemplu, atunci când se recrutează noi stagieri financiari, candidații ar trebui să fie evaluați pentru potențialul lor de a deveni FBPs. Acest lucru poate influența tipul de indivizi recrutați.

Management integrat al talentului

Crearea unui model financiar adecvat depinde de dezvoltarea unei strategii integrate de management al talentelor. Elementele cheie ale oricărei strategii privind talentele acoperă întreg ciclul de viață al angajatului, inclusiv definirea și identificarea talentelor, recrutarea și resursele, managementul performanțelor și recompensa, învățarea și dezvoltarea, planificarea succesiunii și managementul carierei. Gestionarea integrată a talentului reunește toate cele trei elemente ale creării de valoare pe care ACCA le-a identificat anterior: prin oameni, organizațiile pot să creeze valoare, se recrutează cu succes profesioniștii din domeniul financiar cu competențele adecvate și apoi se implementează programe de dezvoltare care să conducă la performanță în afaceri. Aceste practici ajută, de asemenea, organizațiile să creeze valoare, deoarece programele de management al talentului asigură comportamentele corecte și promovează importanța profesionalismului.

Definirea talentului

Fundamentală pentru orice strategie a talentului este definirea a ceea ce înseamnă acesta: talentul trebuie să fie specific pentru organizație și în mod clar legat de strategia generală. Înțelegerea abilităților comportamentale necesare pentru a livra succesul organizației la orice etapă a ciclului de afaceri și conștientizarea faptului că acestea se vor modifica în timp - sunt factorii cheie și ar trebui să fie incluși în orice activitate de management al talentului.

Recrutarea și identificarea talentelor

Activitatea de recrutare reflectă nevoile actuale și viitoare ale funcției financiare. În cazul în care se dorește crearea unor FBPs, pe termen scurt ar putea fi mai rapid și mai ieftin pentru organizație să recruteze profesioniști financiari externi care au deja cunoștințe comerciale puternice și abilități adiacente dobândite. Pe termen mai lung, se poate alege recrutarea stagiilor financiari cu comportamentele și capacitățile adecvate pentru reușita în rolul de FBP viitor.

Pot fi căutate de asemenea pe plan intern, în cadrul organizației, persoanele care au deja abilități de afaceri și cunoștințe comerciale, dar care sunt interesate și în obținerea unor calificări contabile profesionale.

Cadrul competențelor

Cadrul competențelor definește competențele tehnice, de afaceri și comportamentale necesare în fiecare rol financiar și la fiecare nivel pentru a oferi succesul organizațional.

Acestea pot fi utilizate pentru talentul de referință existent, precum și evidențierea oricăror lacune în abilități care trebuie să fie completate prin dezvoltarea internă sau recrutare.

Acestea servesc, de asemenea, ca punct de referință pentru înțelegerea căilor de carieră în întreaga organizație. Împreună cu definiția de talent, cadrele ar trebui să fie revizuite periodic pentru a se asigura că acestea rămân relevante și adecvate scopului.

Planificarea succesivă și planificarea forței de muncă

Gestionarea eficientă a surselor de talent – identificarea succesorilor în roluri-cheie și a viitoarelor lacune de competențe – este o parte importantă a oricărei strategii proactive de talent. Alinierea acesteia cu un model al planificării forței de muncă și o abordare care ajută la identificarea strategică de abilități vitale și pune în aplicare o strategie de resurse pentru a le construi, este o componentă fundamentală în managementul eficace al talentelor.

Dezvoltarea targetată

Cu resurse limitate, activitatea de dezvoltare trebuie să fie axată pe roluri critice – cele care au cel mai mare impact asupra capacității organizației de a obține un avantaj competitiv sau atingerea obiectivelor strategice – și pe persoanele cheie. Ele s-ar putea regăsi în parteneriatul de afaceri, acorduri sau în alte roluri specializate (de exemplu, taxele) în funcție de organizarea specifică și de sector, iar importanța va fi judecată pe baza impactului rolului lor asupra factorilor cheie, cum ar fi clienții de mare valoare, cerințele de reglementare sau prioritatea piețelor.

Studiul aprofundat

Gama de opțiuni de studiu și dezvoltare deschisă către domeniul financiar este extinsă. Organizațiile de top oferă o gamă largă de activități de studiu care pot fi selectate pentru a se potrivi nevoilor individuale (atât în termeni de conținut, cât și al disponibilității de formare în timp). Tendințele recente includ

o schimbare spre studiul colaborativ pe internet, de exemplu. Portalurile financiare online sunt din ce în ce mai comune, oferind profesioniștilor aflați în locații dispersate acces la instrumente și tehnici de management, surse de cunoștințe tehnice și de cercetare.

Învățarea prin experiență este deosebit de populară printre tinerii profesioniști finanțști și ar putea include detașări, rotații de posturi, sarcini care se extind dincolo de atribuțiile inițiale și secundariat, concepute pentru a extinde capacitățile unui individ dincolo de ceea ce ar putea fi de așteptat la nivelul lor actual de experiență. Utilizarea sarcinilor extinse este relevantă, în special în perioadele de presiune a costurilor, atunci când bugetele pentru formare și dezvoltare sunt limitate. De asemenea, cercetarea ACCA evidențiază în mod constant valoarea trainingului și a monitorizării de-a lungul profesiei.

În scopul de a sprijini o apropiere sistematică către formarea și dezvoltarea financiară, organizațiile dezvoltă tot mai mult numărul academiilor financiare virtuale. Acestea oferă o structură pentru formare, asigură consecvența în întreaga organizație, accesul la gestionarea cunoștințelor și informații cu privire la tendințele și dezvoltarea industriei precum și informații despre căile din carieră și planificarea rolurilor. Ele se pot alinia sistemelor de management de performanță și talent și pot oferi angajatorului mijloacele de gestionare detaliată a informațiilor și transparență în ceea ce privește performanța și dezvoltarea angajatului.

Căi de carieră structurate

În scopul de a crea conducte de talent necesare pentru rolurile financiare cheie, cum ar fi FBPs, organizațiile tre-

buie să creeze căi de carieră structurate de-a lungul cărora persoanele pot progresa. Acestea ar putea include rotații între rolurile financiare cheie, detașări în zonele operaționale și chiar și detașări externe. Căile transparente de carieră mențin angajații implicați și motivați, dar oferă organizației și informații despre rolurile decisive, modul în care acestea pot fi obținute și o idee privind formarea și intervențiile de training necesare pentru a sprijini acest lucru.

Măsurarea performanței și recompensa

Obiectivele care îi vizează pe profesioniștii din domeniul financiar trebuie să fie alinate cu strategia organizațională generală, cu recompensele legate de succesul unui individ în atingerea obiectivelor lui. Instrumentele care permit indivizilor să își raporteze propriile lor obiective față de competențele cerute pentru anumite roluri, pot ajuta, de asemenea, profesioniștii din domeniul financiar să-și înțeleagă propriile puncte forte și pe cele slabe, dobândind un sens realist al oportunităților de dezvoltare a carierei și încurajând responsabilitatea vizavi de dezvoltarea capacităților și competențelor.

Revizuirea continuă

Gestionarea integrată a talentului este un proces dinamic. Organizațiile și economiile rareori rămân neschimbate. Cererile din domeniul financiar vor continua, de asemenea, să se schimbe. Prin urmare, cadrul managementului de talente trebuie să fie evaluat în mod regulat pentru a se asigura că acesta continuă să îndeplinească cerințele întregii organizații și ale funcției financiare în sine.

Nevoia de transparență

Managerii cu experiență – în special în finanțe – doresc să găsească dovezi cantitative pentru a evalua randamentul investițiilor. Aceasta este o provocare în arena managementului talentelor, în care multe dintre beneficii și impactul lor sunt calitative. Un studiu KPMG care a inclus managerii de resurse umane a identificat că multora nu le-a fost ușor să justifice nivelul dorit de talent și cheltuielile pentru beneficii în termeni de afaceri și le-a fost, de asemenea, greu să cuantifice costul real al activităților de management al talentelor existente în organizațiile lor. O abordare este de a utiliza o serie de măsuri calitative. Acestea ar putea include studii de satisfacție a părților interesate în ceea ce privește calitatea sprijinului acordat de către partenerul financiar de afaceri, de exemplu. În mod similar, anchetele printre angajați pot oferi instantanee despre modul în care se simt oamenii, despre ceea ce cred despre învățare și dezvoltare, claritatea carierei lor și nivelul lor general de angajament. Cu toate acestea, impactul pe care managementul talentului îl are este din ce în ce mai analizat. Cu controlul costurilor setat pentru a fi un obiectiv major pentru organizații și funcțiile lor financiare, interesul îndreptat către valoarea-pentru-bani și randamentul investițiilor este mare. Pornind de la acest fapt, KPMG a dezvoltat conceptul de „calculator” pentru costul talentului, gândit a fi un instrument ce ajută la identificarea relațiilor și relațiilor de cauzalitate între cheltuielile pentru talent management și performanțele îmbunătățite. Instrumentul include toate cheltuielile în cadrul zonei de management al talentului, de la angajare și până la păstrarea în activitate, recunoașterea performanței, formarea și dezvoltarea – precum și datele privind populațiile angajate – care acoperă costurile salariale, retenție etc.

Concluzii

Managementul integrat al talentelor stă la baza eficienței funcției financiare și este, prin urmare, de o importanță critică. Este o cerință esențială în cazul în care funcțiile financiare trebuie să satisfacă nevoile în schimbare și provocările și să se asigure că au profesioniști adecvați, cu abilitățile necesare și competențele disponibile, în locul potrivit la momentul potrivit. Acesta este un factor cheie în sprijinirea ciclului de creare a valorii, prin care profesioniștii din domeniul financiar își folosesc talentele și aptitudinile pentru dezvoltarea organizației și crearea performanței pe termen lung.

În încercarea de a dezvolta cele mai eficiente și eficiente funcții financiare, directorii financiari s-au arătat dispuși să adopte noi structuri și modele de operare. Cu toate acestea, identificarea celei mai adecvate structuri nu poate fi întreprinsă în izolare. Aceasta trebuie să fie proiectată în contextul climatului predominant economic și al caracteristicilor organizaționale specifice. Fundamental, problemele legate de managementul talentelor trebuie să fie luate în considerare de la început pentru a se asigura că modelul preferat de funcție financiară este realizabil. Acest lucru poate fi deosebit de dificil atunci când urmărește dezvoltarea partenerilor de afaceri financiari - profesioniștii din domeniul financiar care să colaboreze îndeaproape cu departamentele operaționale pentru a oferi o „perspectivă financiară” în luarea deciziilor. Aceasta este o funcție financiară cu un înalt rol și una cu potențial de a adăuga valoare mare organizației. Dar cere, de asemenea, un amestec larg de abilități și competențe, care, de obicei, pot fi dezvoltate doar printr-un program structurat de training și dezvoltare. Pentru asigurarea surselor de talent pentru FBP și toate celelalte roluri financiare este

nevoie de timp și de angajament. Este nevoie de un cadru al managementului integrat al talentului care conține un număr de elemente-cheie:

- definirea a ceea ce este talentul real
- recrutarea (internă sau externă) a persoanelor fizice cu competențele, capacitățile și potențialul de dezvoltare adecvate
- definirea talentelor-cheie cerute de fiecare rol financiar
- dezvoltare orientată – pentru a se asigura că resursele limitate sunt axate pe rolurile financiare cele mai critice
- învățare cuprinzătoare, cu o gamă de opțiuni de dezvoltare disponibile pentru a se potrivi nevoilor individuale și corporative
- căi de carieră structurate pentru a ajuta profesioniștii financiari să își dezvolte abilitățile lor și carierele în conformitate cu necesitățile organizaționale
- măsurarea performanței și recompenselor aliniate la strategia de organizare.

Adoptarea unei abordări integrate pentru managementul talentelor oferă o oportunitate extraordinară de a adăuga valoare și de a construi influența funcției financiare în cadrul organizațiilor: prea des oamenii și implicațiile talentului sunt trecute cu vederea sau înțelese greșit.

Experiența noastră arată că organizațiile care au pus în centrul atenției lor gestionarea talentelor în funcția financiară au realizat prin creșterea competenței acestei funcții (și prin intermediul ei a întregii organizații) un avantaj competitiv și o sursă neprețuită de diferențiere, într-un climat economic în care acest fapt nu fost niciodată mai important.

Prioritatea anului 2012: reclădirea reputației și a credibilității profesiei

Alexandra COMĂNESCU*

Abstract

IFAC Survey - Top Priority of 2012: Rebuilding the Profession Reputation and Credibility

The International Federation of Accountants (IFAC) completed its fifth annual survey of the global accountancy profession in late 2011.

IFAC asked members' opinions about the most significant issues facing the global accountancy profession in 2012, as well as perceptions of the accountancy profession in members' country/jurisdiction. In addition, in an era of limited resources and high demand, IFAC sought members' input into strategic planning and priority-setting. To this end, IFAC asked respondents to rank: the importance of adoption and implementation of various standards; the outcomes IFAC should prioritize; how IFAC should allocate its resources; the priority areas IFAC should focus on, as well as the ones IFAC should not focus on; the public policy areas IFAC should take a position in and speak out on in 2012.

The survey results include data provided by 123 respondents in 71 countries and jurisdictions during December 1, 2011 - January 11, 2012.

La sfârșitul anului 2011, Federația Internațională a Contabililor a realizat cel de-al cincilea studiu anual privind profesia contabilă. Dată fiind starea de recesiune căreia majoritatea statelor încă se zbat să-i facă față, IFAC a solicitat respondenților opinii privind aspectele cele mai semnificative care privesc profesia contabilă, dar și privind provocările pe care le va aduce anul 2012.

Rezultatele studiului includ datele furnizate de un număr de 123 de respondenți, din 71 de țări și jurisdicții, în perioada 1 decembrie 2011 - 11 ianuarie 2012. Unul dintre cele mai semnificative aspecte menționate de majoritatea respondenților a vizat credibilitatea și încrederea în profesia contabilă. În opinia organismelor membre, IFAC ar trebui să continue eforturile pentru restabilirea

și chiar îmbunătățirea imaginii contabilității, percepută la nivel general.

Respondenții au notat, de asemenea, valoarea serviciilor oferite de IFAC, cu precădere în ceea ce privește sprijinul acordat practicienilor mici și mijlocii, dar și privind domeniul standardelor de etică.

IFAC a constatat că există discrepanțe între prioritățile țărilor aflate în dezvoltare, care acordă importanță deosebită sprijinului acordat de către IFAC în domeniul educației, îmbunătățirii practicilor contabililor profesioniști și implementării standardelor internaționale, pe când organismele din cadrul statelor dezvoltate au o vedere de ansamblu asupra profesiei contabile și sunt preocupate mai degrabă de evenimentele economice, iar rolul IFAC este imaginat ca voce a profesiei care promovează principiul privind responsabilitatea, serviciul privind încrederea, a căror garanție o constituie standardele internaționale.

La nivel regional se înregistrează, de asemenea, diferențe de opinii privind necesitățile prioritare în domeniul profesiei. Astfel, europenii par să fie mai puțin încrezători în evoluția economiei și a profesiei, pe când în America de Nord se evidențiază un grad mai ridicat al încrederii în regenerarea economică

* Ec., expert relații publice CAFR.

și profesională; europenii au acordat profesiei contabile un punctaj de 6,7 (pe o scară de la 1 la 10), în timp ce respondenții americani au cotațat profesia cu 8,7 puncte.

Participanții la studiu au notat valoarea tuturor tipurilor de servicii oferite de IFAC, însă au subliniat două domenii cu prioritate, respectiv activitățile privind practicile mici și mijlocii, desfășurate de Comitetul pentru Standarde Internaționale de Audit și Contabilitate, pe de o parte, iar activitățile privind standardele de educație, pe de altă parte.

Studiul IFAC s-a caracterizat printr-o tehnică simplă și concisă, sub forma întrebărilor cu variante de răspuns, după cum urmează:

1. Care considerați că vor fi aspectele cele mai semnificative, cărora profesia va trebui să le facă față pe parcursul anului 2012?

Dintr-un număr de 19 opțiuni, respondenții au indicat 3 aspecte concurente pentru locul I, indicând clar îngrijorările privind profesia:

- reputația/credibilitatea profesiei;
- necesitățile practicienilor mici și mijlocii și cele ale IMM-urilor;
- climatul financiar global extrem de dificil.

Aspectele care au urmat îndeaproape pe cele mai sus notate, s-au referit sau au subliniat în mod deosebit evenimentele din ultimii ani:

- aspecte privind proiectele de lege inițiate de Uniunea Europeană;
- aspecte privind datoriile publice ale anumitor țări;
- număr crescut de reglementări.

Alte aspecte indicate ca având o importanță deosebită pentru respondenți:

- convergența cadrului de reglementare la nivel global;
- rolul profesionistului contabil;
- independența auditorului.

Rezultatele sunt comparabile cu cele ale anului anterior, când participanții la studiu au precizat pentru top trei aspecte semnificative privind profesia: protejarea reputației profesiei, tranziția la Standardele Internaționale de Audit și abordarea problemelor practicienilor mici și mijlocii și ale IMM-urilor.

2. Cum ați cotațat profesia contabilă în țara/jurisdicția dumneavoastră, pe o scară de la 1 la 10?

În general, profesia contabilă nu s-a bucurat de o cotație mai mare de 7, ceea ce semnifică o încadrare peste medie, dar în mod evident nu este o cotație excelentă.

Acest fapt sugerează că mai sunt încă multe de făcut pentru îmbunătățirea percepției publicului față de rolul și imaginea profesiei per ansamblu.

Nu au existat respondenți care să coteze profesia cu 1 sau 2, deși 5,7% au acordat profesiei 3 sau 4 puncte, iar 15% au o percepție la polul opus, cotațând profesia cu 9 sau 10 puncte.

3. Care sunt cele mai importante standarde care ar trebui adoptate, implementate și ranforsate, la nivel global? Vă rugăm indicați-le pe o scară a importanței, de la 1 la 5.

Standardele Internaționale pentru Raportare Financiară au fost considerate cele mai importante, 50% dintre respondenți poziționându-le pe locul I, urmate fiind de Standardele Internaționale de Audit, Codul Etic pentru Profesiunii Contabili și Standardele

Internaționale pentru Contabilitatea Sectorului Public.

Pe locul V, cu o cotație de 43%, dar privite ca fiind cele mai puțin importante, se află Standardele Internaționale pentru Educație.

4. Cum considerați că ar trebui să aloce IFAC resursele materiale și umane celor 4 zone de servicii furnizate? Vă rugăm indicați procentual tipurile de resurse pentru fiecare tip de serviciu, astfel încât suma lor să fie 100%.

1. Standarde și îndrumări 35%
2. Adoptare și implementare 25%
3. Calitate și dezvoltare 23%
4. Reprezentare 18%

* suma procentuală este mai mare de 100% datorită rotunjirilor operate.

5. Care considerați că sunt aspectele prioritare privind stabilirea standardelor pentru anul 2012, luând în considerare resursele limitate ale organizației? Vă rugăm clasificați opțiunile de mai jos de la 1 la 6.

Răspunsurile indicate pentru această întrebare nu au fost clare și relevante, acest fapt datorându-se probabil opiniilor puternice pe care respondenții le au privitor la standardele considerate ca fiind cele mai necesare pentru adoptarea la nivel global, ei neavând însă o opinie unanimă cu privire la modul în care IFAC ar trebui să asiste acest demers.

Nu au existat diferențe semnificative între primele trei poziții ale topului:

1. creșterea încrederii în standardele internaționale;
2. aprofundarea adoptării standardelor internaționale;
3. aprofundarea implementării standardelor internaționale.

6. Care considerați că trebuie să constituie activitatea prioritară a IFAC pentru anul 2012? Vă rugăm indicați 3 activități pe care IFAC ar trebui să le considere ca având cea mai înaltă prioritate.

Dintre cele 11 variante de răspuns puse la dispoziția respondenților, au existat două tipuri de activități preferate, și anume: activitățile corelate Comitetului pentru Standarde Internaționale de Audit și Asigurare, care s-au aflat pe locul întâi, cu 63%, apoi activitățile desfășurate de Comitetul pentru Practici Mici și Mijlocii, cu 48% și pe locul trei au fost clasate atât acțiunile Comitetului pentru Standarde Internaționale de Contabilitate pentru Sectorul Public, cât și cele ale Comitetului pentru Standarde Internaționale de Etică, ambele obținând un procentaj de 39%.

Pentru fiecare dintre celelalte domenii de activitate s-a obținut un procentaj între 10-25%, acestea fiind considerate mai puțin importante, mai ales luând în calcul resursele limitate ale IFAC.

7. Care considerați că ar putea fi cea mai puțin importantă dintre activitățile desfășurate de IFAC în anul 2012, în ce sector IFAC și-ar putea înceta activitatea sau ar putea-o reduce? Vă rugăm selectați 3 opțiuni pentru această întrebare.

Cea mai nesemnificativă dintre toate prioritățile a fost nominalizată activi-

tatea IFAC privind Traducerea/Permișiunea pentru traducere, obținând un procentaj de 46%. Acest fapt se datorează numărului mare de respondenți vorbitori de limba engleză, dar și respondenților nevorbitori de engleză, dar care au înregistrat progrese semnificative în procesul de traducere.

Mai mult de o treime, aproape 40% dintre participanți au considerat, pe rând, următoarele domenii de activitate ca fiind prioritar nesemnificative:

- Reglementarea și politica publică;
- Comitetul pentru Dezvoltarea Organizațiilor Profesionale Contabile;
- Comitetul Profesioniștilor Contabili în Afaceri;
- Raportarea integrată;
- Panelul pentru Consultanță privind Conformitatea.

8. Planul strategic al IFAC listează 8 aspecte pe care IFAC le va lua în considerare, cu precădere în încercarea de a influența în bine sau de a dezvolta domeniile serviciilor oferite. Având în vedere resursele limitate ale organizației, vă rugăm să alegeți 3 opțiuni considerate prioritare în activitatea IFAC.

La acest punct, răspunsurile furnizate au demonstrat doar o mică diferență între primele cinci variante de răspuns, cu procentaje de la 44% la 49%, indicând că următoarele priorități sunt cele mai semnificative în percepția respondenților:

1. încrederea în standardele internaționale;
2. organizații profesionale contabile puternice;
3. adoptarea unor standarde internaționale de înaltă calitate;

4. implementarea și întărirea eficientă a standardelor internaționale;
5. recunoașterea profesioniștilor contabili ca lideri în afaceri și parteneri strategici.

9. În care dintre următoarele domenii de politică publică considerați că ar fi benefic să se implice IFAC în anul 2012? Având în vedere resursele limitate ale organizației, vă rugăm selectați 5 dintre următoarele domenii, care considerați că ar trebui să constituie prioritățile cele mai mari ale IFAC.

Răspunsurile participanților la studiu au demonstrat faptul că IFAC ar trebui să se concentreze în 2012 asupra reclădirii reputației și a credibilității profesiei.

Sub influența actualelor evenimente, a crizei financiare globale și posibil și a cadrului de reglementare încă nefinalizat, celelalte domenii clasificate au fost:

- managementul financiar al sectorului public și aspectele privind datoriile naționale;
- climatul economic global extrem de dificil;
- independența auditorului.

IFAC a notat existența diferențelor de orientare și percepție a priorităților în funcție de țările sau regiunile organismelor membre respondente, precum și a stadiului de dezvoltare ale acestora.

Cu toate acestea, informațiile cumulate sunt suficiente și reprezentative pentru a servi ca ghid orientativ în eforturile pe care IFAC se angajează să le depună și în anul 2012 pentru susținerea și promovarea profesiei, dar și pentru reabilitarea numelui acesteia și recâștigarea încrederii publice.

Armonizarea contabilă internațională: Oare am ajuns acolo?

Aura GIURCĂNEANU*

Abstract

The International Accounting Harmonization: Are we There Yet?

Accounting issues rarely exercise the minds of politicians, but the harmonisation of International Financial Reporting Standards (IFRS) is an initiative that has made them sit up and take notice.

The long-term work carried out by the International Accounting Standards Board (IASB) to create a single set of global accounting standards has attracted fiery debate over the years. The near collapse of the banking system in 2008 brought added stridency to the arguments. In over a decade of activity, the harmonisation project has featured rewrites, opt-outs and cross-border wrangles. The aim of international harmonisation - a set of high quality standards that would enable accounts to be understood in any country, increasing transparency and bringing down the cost of capital - is still regarded as laudable, but consensus as to content still seems far from certain.

The IASB is set up to ensure that it remains independent, with trustees to appoint board members, to establish criteria for board membership and to deal with the funding. The trustees are in turn accountable to a monitoring board of public authorities, including the US SEC, the EC, the Japanese FSA and IOSCO. Whilst some would like to rein in the IASB's independence and put it more under political control, the accountancy profession and business community do not want that to happen. While they may disagree on technical matters, the business and accounting world still champions the way the IASB is set up.

Key words: *accounting, International Financial Standards (IFRS), International Accounting Standards Board (IASB), US SEC (US Securities and Exchange Commission), the EC (European Commission), Japanese FSA (Japanese Financial Services Agency), IOSCO (International Organization of Securities Commissions), accountancy profession*

Cuvinte cheie: *contabilitate, Standarde Internaționale de Raportare Financiară, Consiliul Director pentru Standarde în Contabilitate, Comisia Americană pentru Titluri de Valoare și Bursă, Comisia Europeană, Agenția Japoneză de Servicii Financiare, Organizația Internațională a Comisiilor de Valori Mobiliare, profesia de contabil*

Contabilitatea rareori atrage atenția politicianilor, dar armonizarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară este o inițiativă care a reușit să facă acest lucru.

Încercarea de durată a Consiliului Director Pentru Standarde în Contabilitate (IASB) de a crea un set global de standarde în contabilitate a generat numeroase dezbateri de-a lungul anilor. Prăbușirea aproape totală a sistemului bancar în 2008 a adus și mai multe argumente pentru această măsură. În aproape un deceniu de activitate, proiectul de armonizare a suferit modificări, adăugiri și dispute transfrontaliere. Armonizarea internațională - un set de standarde de calitate care va

* Partner, Head of Audit and Assurance, KPMG in Romania, e-mail:kpmgro@kpmg.ro

face ca bilanțurile contabile să fie înțelese în orice teritoriu, să crească transparența și să scadă costul serviciilor – este văzută drept o inițiativă laudabilă, dar conținutul nu este încă stabilit.

Implicarea G20

Pentru companiile înregistrate în Europa, standardele IFRS au devenit realitate încă din ianuarie 2005, când au devenit obligatorii. Astăzi ele sunt folosite în 115 țări și un nou val de adoptare a standardelor se produce chiar acum în țări precum Brazilia, Coreea, Canada, Japonia și Malaiezia.

IFRS a fost un subiect larg dezbătut în Europa, unde anumite grupuri au fost critice la adresa IASB, cu privire la câteva măsuri adoptate în trecut, cu referire în special la instrumentele financiare. În SUA, Comisia pentru Titluri de Valoare și Schimb (SEC) nu a anunțat încă dacă va permite sau va solicita utilizarea standardelor IFRS pentru companiile listate la bursă în SUA. Concomitent, liderii politici încearcă să urgenteze procesul. La întâlnirea G20 de la Pittsburgh s-a cerut forurilor internaționale de contabilitate să își intensifice eforturile cu scopul de a atinge convergența cât mai repede.

Guvernanța

Diverse părți au pus la îndoială adeseori guvernanța IASB, componența Consiliului Director și procedurile de finanțare. În timp ce factorii decizionali au ascultat aceste doleanțe – schimbarea modului de finanțare în unul bazat pe contribuții obligatorii și nu pe contribuții voluntare din partea jucătorilor mari de exemplu, precum și clarificarea rolului și procedurilor de selecție a membrilor consiliului director – aruncă anumite semne de întrebare asupra obiectivității acestei instituții.

Stephen Cooper, membru al Consiliului Director IASB, anunța recent că nu știe dacă SEC va adopta normele IFRS sau dacă US GAAP (Principiile Generale Aparate în Contabilitate în SUA) vor avea aceleași prevederi ca IFRS până la sfârșitul anului viitor. Dacă privim convergența drept un mod de armonizare a standardelor și nu de diferențiere a acestora atunci putem spune că eforturile FASB (Consiliul pentru Standarde Financiar Contabile din SUA) și IASB conduc către o similitudine între IFRS și US GAAP.

IASB și FASB au lucrat pentru acest scop comun, dar volumul de muncă este complex. În 2009 au emis o declarație comună în care își reafirmă planurile de a îmbunătăți convergența standardelor de contabilitate, care au legătură cu consolidări, securizări, pensii, contracte de leasing și recunoașterea veniturilor. Finalizarea acestor eforturi va duce la apropierea celor două seturi de standarde, dar numai utilizarea unui singur set de standarde de calitate va asigura terenul propice pe care îl doresc liderii din grupul G20.

Pentru SEC, supravegherea procesului educațional care ajută la utilizarea standardelor va fi de asemenea importantă.

Instrumente financiare

Unul dintre domeniile cheie este contabilitatea instrumentelor financiare, în opinia specialiștilor KPMG. Convergența pe acest segment va constitui un pas major către armonizarea internațională a standardelor contabile. Atât IASB, cât și FASB au oferit propuneri în acest sens. FASB a propus inițial reflectarea la valoarea de piață în contabilitate a tuturor instrumentelor financiare, cu câteva excepții. IASB a propus un model mixt, o parte dintre instrumente fiind înregistrate la valoarea lor din momentul achiziției, iar altele la valoarea lor de

pieță. Propunerile FASB nu au fost primite foarte bine de o mare parte dintre investitorii din SUA, recent FASB făcând un pas înapoi cu privire la această propunere controversată, ceea ce ar permite o utilizare mai largă a modelului costurilor istorice.

Europa

Contabilitatea instrumentelor financiare este de asemenea un subiect prioritar când este menționat gradul de adopție în Europa a programului IASB, conform specialiștilor KPMG. În prezent normele adoptate în Europa permit, dar nu obligă companiile europene să nu respecte un număr de prevederi din IAS 39. Doar un mic număr de companii folosesc această facilitate, preponderent cele din sistemul bancar. IASB lucrează la o nouă ediție a IAS 39, iar Comisia Europeană a declarat că va aștepta propunerile finale înainte de a lua o decizie.

O revizuire a IFRS 9 *Instrumente financiare* poate fi cheia pentru a rezolva acest potențial impas, din moment ce o revizuire poate lărgi gama de active care pot fi contabilizate la un cost amortizat.

Rolul Comisiei Europene

Specialiștii KPMG opinează că IASB trebuie să lucreze din greu cu toate părțile interesate la nivel mondial, pentru a se asigura că produsele finale întrunesc adeziunea grupurilor interesate, punând interesul investitorilor pe primul loc. Totuși guvernanța IASB-ului rămâne o problemă delicată în Europa. Punctul central al dezbaterii se referă la autoritatea în fața căreia IASB ar trebui să explice măsurile adoptate. Să fie aceasta autoritatea de reglementare care reprezintă interesul investitorilor sau să răspundă unei game mai largi de interese în sfera politicilor publice,

inclusiv în fața autorităților de reglementare prudențială, care în general se preocupă mai mult de stabilitatea financiară?

Comisia Europeană este precaută cu privire la autoritatea care are un cuvânt de spus în crearea agendei IASB. Este important ca IASB să rămână interesat de agenda politică, păstrându-și concomitent independența intactă. Este un proces ce necesită echilibru și nu este deloc o sarcină ușoară. Președintele IASB, Hans Hoogervorst, care a preluat funcția de la Sir David Tweedie, are experiență atât ca politician, cât și ca membru al unei autorități de reglementare.

Această experiență ar trebui să-i fie de un real folos în abordarea strategiilor care vor influența IASB pentru viitor. Îngrijorările cu privire la faptul că IASB a fost în mod nejustificat influențat de FASB rămân. Este fără îndoială că acest aspect a crescut influența FASB asupra IASB, iar sprijinul de care IASB s-a bucurat la nivel european, adeseori refractar, a fost afectat. Iar dacă independența IASB este pusă la îndoială, atunci înseamnă că independența FASB devine un subiect delicat. FASB poate fi văzută ca o agenție aproape guvernamentală. Dacă SEC se opune vreunei decizii, atunci FASB nu va merge mai departe.

IASB a fost organizat în așa fel încât să rămână independent, cu administratorii care să numească membrii consiliului director, să stabilească criteriile de apartenență la consiliu și să se ocupe de finanțarea acestuia. Administratorii sunt la rândul lor supravegheați de un consiliu al autorităților publice, inclusiv SEC din SUA, Comisia Europeană, FSA din Japonia și IOSCO. În timp ce unele grupuri interesate ar dori să restrângă independența IASB-ului și să o pună sub control politic, profesia con-

tabililor și comunitatea de afaceri nu doresc acest lucru. În timp ce încă nu ne punem de acord asupra detaliilor tehnice, mediul de afaceri și cel contabil felicită modul în care IASB a fost organizat.

Concluzie

Procesul de armonizare contabilă internațională a înregistrat o evoluție sinuoasă, fiind un subiect de dezbatere intensă de-a lungul anilor. În ciuda obstacolelor întâmpinate, în prezent procesul de armonizare contabilă a devenit o necesitate, determinată atât de fenomenul globalizării crescătoare a piețelor de capital, precum și de nevoia de informare permanentă a companiilor din domeniu.

Armonizarea contabilității românești cu Standardele Internaționale de Raporta-

re Financiară (IFRS) reprezintă un demers important pentru mediul economic din România în contextul extinderii Uniunii Europene.

Avantajele folosirii acestor standarde sunt resimțite mai ales de companiile multinaționale, de companiile care intenționează să obțină acces la finanțare internațională, de companiile multinaționale de contabilitate care au clienți internaționali, dar și de autoritățile locale din domeniu.

Aplicarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) dobândește amploare în România și prin trecerea la IFRS ca bază a contabilității pentru instituțiile de credit de la 1 ianuarie 2012, precum și prin cerința pentru entitățile pieței de capital de a întocmi începând cu exercițiul financiar 2012 și un set de situații financiare IFRS pe lângă raportările statutare.

Secvențe din activitatea Camerei Auditorilor Financiari din România, reflectate în paginile revistei

Conferința anuală a CAFR marchează sfârșitul unei etape și începutul alteia în viața organismului profesional român, potrivit obiectivelor pe care și le-a stabilit în activitatea internă și internațională și cerințelor mediului economic, în continuă transformare.

Precedenta Conferință, care s-a desfășurat în ziua de 18 iunie 2011, la București, a adus la conducerea CAFR o echipă nouă de profesioniști, care este chemată să adapteze profesia de audit la transformările în materie pe care le propune Comisia Europeană.

Așa cum v-am obișnuit, rememorăm în paginile care urmează cele mai semnificative momente cuprinse în agenda Camerei în perioada de aproximativ un an care s-a scurs de la Conferința anuală precedentă, așa cum au fost reflectate în paginile revistei "Audit Financiar".

Aprilie 2011

- **Participare la cel de-al VII-lea Congres al Institutului Contabililor Publici Autorizați din Bulgaria (IDES)**

La data de 18 aprilie 2011 a avut loc, la Sofia, cel de-al VII-lea Congres al Institutului Contabililor Publici Autorizați din Bulgaria, o manifestare aniversară, marcând 80 de ani de audit public independent în Bulgaria și 20 de ani de la restabilirea profesiei de audit în această țară.

Camera Auditorilor Financiari din România a fost reprezentantă la acest eveniment de prof. univ. dr. **Horia Neamțu**, vicepreședinte al Consiliului,

și **Adriana Coșa**, șef birou relații internaționale.

În cadrul sesiunii dedicate „Rolului public al auditului în perioadele de criză economică”, prof. univ. dr. Horia Neamțu a susținut o prezentare cu titlul „Confirmarea rolului societal al auditului”, participând la dezbaterile pe această temă.

La Congres au fost prezenți o serie de invitați internaționali, precum: Philip Johnson – președintele FEE, Michel de Wolf – președintele FIDEF, Martin Manuzi – director european ICAEW, Harilaos Alamanos – președinte SOEL Grecia, Adam Kesik – președintele KIBR Polonia, Diana Ylli – președinte al Camerei Auditorilor din Albania, Stanislav Stanek, membru al Comite-

tului executiv al Camerei Auditorilor din Cehia, Judit Lado - director tehnic MKVK Ungaria.

Iunie 2011

- **Participare la Conferința AMIS 2011**

În zilele de 8-9 iunie 2011 s-au desfășurat lucrările Conferinței Internaționale AMIS 2011 (Accounting and Management Information Systems), organizată de Facultatea de Contabilitate și Informatică de Gestiune a Academiei de Studii Economice din București.

Din partea Camerei Auditorilor Financiari din România, partener al acestei Conferințe, prof. univ. dr. **Maria Manolescu**, vicepreședinte al Consiliului,

a transmis un mesaj în care s-a subliniat buna colaborare a organismului profesional cu Academia de Studii Economice și în particular cu Facultatea de Contabilitate și Informatică de Gestiune, în domeniul pregătirii profesionale și al cercetării de profil.

Un atelier special a fost consacrat dezbaterii unor teme de actualitate și de perspectivă vizând auditul financiar.

În cadrul Conferinței, **Șerban Toader**, Senior Partner KPMG România, a anunțat semnarea unui acord de cooperare pentru înființarea în cadrul ASE a programului „Profesor KPMG”, prin intermediul căruia membrii comunității academice din ASE vor fi sprijiniți să inițieze și să implementeze proiecte inovatoare în domeniile financiar și contabil. Prof. univ. dr. **Pavel Năstase**, prorector al ASE București, va fi primul *Profesor KPMG* în România.

Cu prilejul Conferinței AMIS 2011, prof. univ. dr. **Donna Street**, de la Universitatea Dayton, SUA, care face parte și din colegiul editorial științific al revistei „Audit Financiar”, a primit din partea senatului ASE titlul de Doctor Honoris Causa al Academiei de Studii Economice din București.

● Conferința de audit a statelor din Uniunea Europeană

Camera Auditorilor din Ungaria a organizat o întâlnire a profesiei de audit la nivel înalt. Astfel, la data de 10 iunie 2011 a avut loc, la Budapesta, o conferință la care au fost invitate organismele profesionale care gestionează profesia de audit în cele 27 de state membre.

Invitații de onoare care au susținut discursuri-cheie au fost **Göran Tidström**, președintele Federației Internaționale a Contabililor, IFAC și **Philip Johnson**, președintele Federației Experților Contabili Europeni, FEE.

În calitate de organism coordonator al profesiei de audit din țara noastră, Camera Auditorilor Financiari din România a fost reprezentată la această conferință de **Ion Mihăilescu**, președinte, **Marius Burdușel**, director executiv și **Adriana Spiridon**, șef Departament relații internaționale.

Subiectele de actualitate pentru profesie dezbătute în cadrul acestei conferințe s-au referit la impactul Cărții Verzi a Comisiei Europene asupra profesiei de audit, la importanța și valențele pieței unice europene și a rolului auditorilor, la organismele de supraveghere din Uniunea Europeană, precum și la rolul auditului în sectorul întreprinderilor mici și mijlocii, aplicarea ISA-urilor de către IMM-uri și adoptarea Codului Etic de către aceste entități

În cadrul sesiunii de dezbateri dedicate supravegherii, președintele Camerei Auditorilor Financiari din România a susținut o prezentare cu tema „Calitatea misiunilor de audit și activitatea de supraveghere a auditului. Experiența României”.

● Conferința ordinară anuală a CAFR

La 18 iunie 2011, în sala „A.I.Cuza” din Palatul Parlamentului s-a desfășurat Conferința ordinară anuală a CAFR.

Ordinea de zi a Conferinței a cuprins: ● Raportul de activitate a Consiliului Camerei pentru anul 2010; ● Situațiile financiare anuale ale CAFR pentru exercițiul 2010; ● Execuția bugetului de venituri și cheltuieli pentru exercițiul financiar 2010; ● Proiectul bugetului de venituri și cheltuieli pentru anul 2011; ● Raportul Comisiei de auditori statutare asupra situațiilor financiare ale CAFR pentru anul 2010; ● Programul de activități al Consiliului CAFR pentru anul 2011 și stabilirea obiectivelor strategice; ● Dezbateri și supunerea spre aprobare a materialelor Conferinței; ● Ale-

gerea Comisiei de numărare și validare a buletinelor de vot. Prezentarea candidaților pentru noul Consiliu al Camerei. Predarea buletinelor de vot. Votarea.

Noul Consiliu, format din 11 membri, a fost ales pentru o perioadă de 3 ani, funcțiile membrilor fiind stabilite în prima ședință a acestui organism:

- **Horia Neamțu** – președinte
- **Carmen Mataragiu** – prim-vicepreședinte
- **Ana Morariu** – vicepreședinte
- **Georgeta Petre** – vicepreședinte
- **Ana Dincă** – vicepreședinte
- **Elena Iordache** – membru al Consiliului
- **Mircea Bozga** – membru al Consiliului
- **Scarlat Orzescu** – membru al Consiliului
- **Tatiana Dănescu** – membru al Consiliului
- **Pavel Năstase** – membru al Consiliului
- **Daniel Botez** – membru al Consiliului

Septembrie 2011

● 90 de ani de la înființarea CECCAR

Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România a sărbătorit, la 9 septembrie 2011, la Clubul Diplomatic din București, împlinirea a 90 de ani de la înființarea sa. Cu această ocazie în timpul ceremoniei, prof.univ. dr. **Marin Toma**, președintele CECCAR, a înmănat trofeul și plachete aniversare unor personalități ale profesiei contabile, în semn de apreciere pentru contribuția adusă la dezvoltarea Corpului Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România. Din partea CAFR au primit aceste distincții: prof.univ.dr. **Horia Neamțu**, președin-

tele Camerei, prof.univ.dr. **Ion Mihăilescu**, președinte de onoare și **Angela Tudor**, șef birou în cadrul CAFR.

● Masă rotundă privind asigurarea calității

La 12 septembrie 2011, la sediul Camerei Auditorilor Financiari din România s-a desfășurat o **Masă rotundă privind asigurarea calității**, manifestare profesională organizată de CAFR și Institutul Contabililor Autorizați din Anglia și Țara Galilor (ICAEW), în conformitate cu Protocolul semnat între cele două organizații profesionale.

Au participat membri ai Consiliului CAFR, reprezentanți ai Consiliului pentru Supravegherea Publică a Activității de Audit Statutar și membrii Departamentului de monitorizare și competență profesională (DMCP) din cadrul CAFR.

● 15 ani de la înființarea Camerei Auditorilor din Azerbaidjan

În anul 2011, Camera Auditorilor din Azerbaidjan a sărbătorit 15 ani de la înființare. Cu această ocazie, în perioada 15-17 septembrie 2011, a avut loc la Baku, în Azerbaidjan, cel de-al III-lea Forum al Contabililor și Auditorilor din Europa și Asia 2011, cu tema „Aspecte ale aplicării IFRS și ISA în creșterea transparenței”. Evenimentul a fost organizat în comun de Camera Auditorilor din Azerbaidjan, Uniunea Economisților din Azerbaidjan și Asociația Managerilor Financiari Profesioniști din Azerbaidjan.

O delegație a Camerei Auditorilor Financiari din România formată din prof. univ. dr. **Horia Neamțu** – președinte și **Adriana Spiridon** – șef birou relații internaționale, a luat parte la această manifestare.

În cadrul lucrărilor profesionale, președintele Camerei a susținut o prezentare cu tema „Provocări ale aplicării standardelor internaționale de audit – experiența României”.

Printre invitații la manifestările aniversare s-au numărat reprezentanți ai IFAC, ACCA și ai organismelor profesionale din Polonia, Letonia, Rusia, Georgia și Turcia.

● Congresul Asociației Contabililor și Auditorilor Profesioniști din Republica Srpska

O delegație a Camerei Auditorilor Financiari din România, formată din prof.univ.dr. **Ion Mihăilescu**, președinte de onoare al CAFR, și **Mihai Dragnea**, expert relații publice internaționale, a participat la cel de-al 15-lea Congres al Asociației Contabililor și Auditorilor Profesioniști din Republica Srpska în perioada 21-24 septembrie 2011, în stațiunea Banja Vrucica.

Tema Congresului, care a fost „**Reflecțiile standardelor IFRS asupra contabilității, auditului și finanțelor**”, a cuprins o serie de comunicări științifice pe teme legate de aplicarea IFRS atât cele generale, cât și cele adresate exclusiv IMM-urilor.

Cu prilejul Congresului, prof.univ.dr. Ion Mihăilescu a înmănat domnului Dragan Mikerevici, președintele organizației gazdă, un mesaj oficial transmis de Consiliul CAFR, sub semnătura președintelui în exercițiu al CAFR, prof. univ. dr. Horia Neamțu.

● Cursuri

- La 10 septembrie 2011, la sediul CAFR din București, s-a desfășurat cursul anual de pregătire a formatorilor.

- În perioadele 16-18 septembrie și 7-9 octombrie 2011 s-a desfășurat cursul de pregătire profesională pentru stagiarilor din anul I.

- În perioada 23 septembrie - 30 octombrie 2011 a avut loc programul de pregătire profesională continuă pentru stagiarilor aflați în anul II și III de stagiul și pentru stagiarilor

aflați în perioada legală de susținere a examenului de aptitudini profesionale pentru atribuirea calității de auditor financiar, pentru care au obligația să participe anual la cursuri.

● Reuniunea președinților organismelor membre FEE

La reuniunea președinților organismelor membre FEE care a avut loc la Viena, Austria, în perioada 22-23 septembrie 2011, Camera Auditorilor Financiari din România, în calitate sa de membru cu drepturi depline al acestei federații, a fost reprezentată prin președintele său, prof. univ. dr. **Horia Neamțu** și **Adriana Spiridon**, șef birou relații internaționale. În urma dezbaterilor la care au participat toate organismele membre, a reieșit necesitatea actualizării reglementărilor interne ale FEE, care să evidențieze mai bine activitățile cu care se confruntă federația în prezent și tendințele legislative actuale.

Octombrie 2011

● „Ziua Fiscalității” la Bruxelles

În ziua de 11 octombrie 2011 **Carmen Mataragiu**, prim vicepreședinte al Consiliului CAFR, a participat la „Ziua Fiscalității”, organizată la Bruxelles de către Federația Europeană a Experților Contabili (FEE), care a avut drept temă „De la politică la practică. Autostrada către rai sau iad?”.

● Aniversare FIDEF – 30 de ani

Președintele CAFR, prof.univ.dr. **Horia Neamțu**, a participat la Paris, în ziua de 11 octombrie 2011, la un colocviu cu tema „**Bilanțul a 30 de ani de normalizare internațională**”, precum și la festivitățile prilejuite de sărbătorirea a 30 de ani de la înființarea Federației Internaționale a Experților Contabili Francofoni (FIDEF).

Cu acest prilej președintele Horia Neamțu a oferit președintelui FIDEF, **Michel de Wolf**, o plachetă aniversară din partea Consiliului CAFR.

În ziua următoare, în capitala Franței s-a desfășurat Adunarea Generală FIDEF, la care CAFR – membru deplin al acestei prestigioase organizații profesionale – a fost reprezentată de prof.univ.dr. Horia Neamțu, președinte.

● Participarea CAFR la întâlnirea organizată de ISAR

La cea de-a 28-a sesiune a Grupului de lucru interguvernamental de experți privind Standardele Internaționale de Contabilitate și Raportare (ISAR), care a avut loc la Geneva, în perioada 12-14 octombrie 2011, Camera Auditorilor Financieri din România a fost reprezentată de **Carmen Mataragiu** – prim vicepreședinte al Consiliului și de **Ana Dincă** – vicepreședinte al Consiliului.

Mai mult de 200 de autorități guvernamentale, autorități de reglementare, standard-setteri și reprezentanți academici s-au întâlnit cu acest prilej pentru a discuta ultimele evoluții în domeniul de raportare corporativă.

În timpul sesiunii, UNCTAD a prezentat un instrument practic (chestionar) de orientare cantitativă pentru a ajuta țările în curs de dezvoltare și nu numai în identificarea lacunelor în sistemele lor de contabilitate și raportare și domeniile prioritare pentru consolidarea capacităților și a asistenței tehnice în acest domeniu.

Bazat pe standarde internaționale și pe bune practici naționale, instrumentul propus de UNCTAD se referă la aspectele financiare și non-financiare de raportare corporativă, inclusiv la aspecte legate de mediu, responsabilitate socială corporativă și transparența guvernării corporative.

Tema principală propusă pentru sesiunea din acest an a fost „**Cadrul de consolidare a capacităților de raportare corporativă de înaltă calitate**” – „Capacity building framework for high-quality corporate reporting”.

● Congresul OEC Franța

În perioada 13-15 octombrie 2011, la Marsilia, a avut loc cel de-al 66-lea Congres al Ordinului Experților Contabili din Franța, organizație profesională cu care CAFR desfășoară excelente relații de colaborare. La Congres, care în acest an a fost dedicat dinamicii creșterii economice, CAFR a fost reprezentată de președintele său, prof.univ.dr. **Horia Neamțu**.

● Revista „Audit Financiar” are un nou site

Începând cu data de 14 octombrie 2011 a devenit funcțional noul site al revistei „Audit Financiar”, re proiectat integral, mai ușor de accesat, cu un volum mai mare de informații. Astfel, la rubrica „Despre noi” a fost adăugată **Declarația de etică și malpraxis și au fost revizuite arile tematice** pe care revista le vizează, în conformitate cu evoluțiile și tendințele profesiei pe plan național și mondial. Autorii găsesc mai multe informații referitoare la condițiile de redactare a manuscriselor, în conformitate cu normele Consiliului Național al Cercetării Științifice (CNCS) și cu cerințele bazelor de date internaționale în care este indexată revista. Explicații mai cuprinzătoare se regăsesc și în rubrica „Recenzii”, utilă atât evaluatorilor, cât și autorilor care doresc să cunoască exigențele procesului de evaluare a revistei.

Site-ul are și o versiune în limba engleză.

Cititorii interesați de abonamente pot în continuare să contacteze redacția prin intermediul formularului de abonament, care, la rândul său, are o formă mai accesibilă.

În plus, numerele anterioare ale revistei pot fi vizionate gratuit de pe noul site, care poate fi accesat la aceeași adresă: <http://revista.cafr.ro> sau de pe site-ul Camerei Auditorilor Financieri din România www.cafr.ro, secțiunea *Publicații/Audit Financiar*.

● Curs

În perioada 1 octombrie - 30 noiembrie 2011 a avut loc programul de pregătire profesională continuă pentru auditori.

Noiembrie 2011

● Ziua Profesiilor Liberale din România

Cu prilejul sărbătoririi Zilei Profesiilor Liberale din România, în organizarea Uniunii Profesiilor Liberale din România – UPLR (din care face parte, cu statut de membru, și Camera Auditorilor Financieri din România), în ziua de 1 noiembrie 2011 s-a desfășurat la București, Hotel Intercontinental, Conferința având drept temă „**Profesiile liberale și concurența**”.

Pentru prima parte a dezbaterilor consacrate acestei teme moderator a fost prof.univ.dr. **Horia Neamțu**, președintele Camerei Auditorilor Financieri din România și prim-vicepreședinte al UPLR. În cadrul lucrărilor Conferinței prof.univ.dr. **Gheorghe Popescu**, șeful Departamentului servicii pentru membri din CAFR, a susținut o prezentare cu titlul „**Auditorul financiar – o profesie deschisă și dinamică**”.

● Al 3-lea Congres al Auditorilor Financieri din România

În perioada 3-4 noiembrie 2011, Camera Auditorilor Financieri din România a organizat la București, Hotel Marriott, cel de-al 3-lea Congres al Auditorilor Financieri din România, cu tema „**Profesia de audit – pentru încrederea investitorilor și protejarea interesului**”.

public”. Cu această ocazie a fost marcată și Ziua Națională a Auditorului Financiar, prin atribuirea de distincții și premii unor profesioniști care s-au remarcat în activitatea de audit:

- Distincții de excelență pentru susținerea și promovarea Camerei în relațiile interne și internaționale;
- Distincții de excelență acordate unor organizații profesionale pentru promovarea practicilor contabile și de evaluare;
- Distincții de onoare pentru activitatea de auditor financiar de înaltă calitate.

În cadrul Congresului au fost înmânate și premiile de excelență ale revistei „Audit Financiar”, ca o expresie a eforturilor de sprijinire a cercetării științifice în domeniu.

La eveniment au participat personalități recunoscute în România și în plan internațional, reprezentanți ai organismelor profesionale din țară și din străinătate, ai autorităților de reglementare, ai mediului academic și de afaceri, membri și stagiaari ai Camerei.

Lucrările s-au desfășurat atât în plen, cât și în cadrul a șase ateliere, având ca subiecte: „Interesul public – misiune fundamentală a auditorului”, „Profesia de audit, provocări și probleme regionale”, „Recunoașterea rolului societății al auditului”, „Consolidarea încrederii în profesia de audit”, „Dezbateri cu privire la documentul emis de Comisia Europeană intitulat «Cartea Verde – politica de audit: lecțiile crizei»”; „Dinamizarea pieței auditului – auditurile mixte”.

Președintele CAFR, **Horia Neamțu**, a concluzionat, în finalul Congresului: *Este evident că provocările cu care se confruntă mediul de afaceri au o reverberație directă și în eforturile pe care auditorii financiari trebuie să le depună pentru a evalua impactul acestora asupra situației și performanțelor financiare ale entităților auditate.*

În context, înțelegerea riscurilor la care este expusă o entitate ca urmare a con-

juncturii economice în care ne aflăm devine o cerință importantă a misiunilor de audit și a altor misiuni specifice, contribuind nemijlocit la furnizarea unor servicii profesionale de înaltă calitate și la întărirea relațiilor de afaceri.

● Participare la Conferința internațională organizată de IAAER

În perioada 3-5 noiembrie 2011, prof. univ. dr. **Pavel Năstase**, membru al Consiliului CAFR, a participat la Conferința internațională „Accounting Renaissance: Lessons from the Crisis and Looking into the Future”, organizată la Veneția de către International Association for Accounting Education and Research (IAAER).

Începând din anul 2010, CAFR este membru al acestei prestigioase asociații, iar la Congresul IAAER din Singapore, de anul trecut, domnul Pavel Năstase a fost ales vicepreședinte și membru în bordul executiv al IAAER.

● CAFR la ședința Consiliului IFAC - Berlin

Președintele Camerei, prof. univ. dr. **Horia Neamțu**, a participat în perioada 15-17 noiembrie 2011 la Ședința anuală a Consiliului Federației Internaționale a Contabililor, care a avut loc în Germania, la Berlin.

În cadrul lucrărilor reuniunii din acest an, s-a votat admiterea ca membru cu drepturi depline al IFAC a Institutului Contabililor Financieri din Marea Britanie, precum și admiterea a patru membri asociați: Camera Profesioniștilor Contabili din Kazahstan, Institutul Contabililor Autorizați din Muntenegru, Institutul Contabililor Publici din El Salvador și Ordinul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din Benin.

În afara ședinței de Consiliu, în organizarea IFAC s-a desfășurat un seminar cu tema „Contabilizarea crizei: perspectivele sectorului public și privat”, care a cuprins și trei ateliere axate pe

„Standardele Internaționale de Audit”, „Calitate și dezvoltare”, „Profesioniștii contabili angajați - progrese”.

● Conferința internațională științifică și practică de la Samara – Rusia

Cea de a V-a Conferință internațională științifică și practică privind rolul instrumentelor financiare în dezvoltarea politicii de protecție a economiei în perioada de criză și post-criză s-a desfășurat în Samara – Federația Rusă, în perioada 17-18 noiembrie 2011. La invitația Guvernului din regiunea Samara, a Ministerului Economiei și Dezvoltării din Federația Rusă și a Institutului național al profesioniștilor contabili, manageri financiari și economiști – NIPA, din partea Camerei Auditorilor Financieri din România a participat **Ana Dincă**, vicepreședinte al Consiliului CAFR.

În cadrul lucrărilor s-au prezentat măsurile de constrângere financiară ca urmare a crizei internaționale în domeniul public și privat, abordându-se teme legate de parteneriatele publice și private, îmbunătățirea managementului public în vederea reducerii deficitului bugetar, dezvoltarea politicilor de protecție pentru întreprinderile mici, econometria și rolul ei în stabilirea politicilor adecvate, statistici econometrice etc.

● Conferința Uniunii Auditorilor din Ucraina

În perioada 17-18 noiembrie 2011 s-a desfășurat la Harkov, Ucraina, Conferința „Modificări ale Standardelor Internaționale de Audit și experiențele la nivel internațional privind aplicarea lor”, organizată de Uniunea Auditorilor din Ucraina (UAU). Acest eveniment a marcat și împlinirea a 20 de ani de la înființarea Uniunii Auditorilor din Ucraina. Cu acest prilej, reprezentantul CAFR, **Mircea Orzescu**, membru al Consiliului, a adresat un cuvânt de salut și felicitare organizației profesionale ucrainene și a oferit și o plachetă omagială.

Pe parcursul desfășurării conferinței s-au dezbătut probleme privind sistemul de organizare al profesiei, s-au formulat opinii pro și contra introducerii standardelor internaționale și s-au adus critici la adresa organismului de stat care supraveghează profesia.

- **Participare la seminarul ACCA axat pe întreprinderile mici și mijlocii, Bruxelles**

O delegație a Camerei Auditorilor Financieri din România, compusă din prof. univ. dr. **Eugeniu Țurlea** – membru în Comitetul de Excelență și **Adriana Spiridon** – șef birou relații internaționale, a participat la data de 21 noiembrie 2011, la **Seminarul organizat la sediul Parlamentului European din Bruxelles** de către ACCA și EFAA (Federația Europeană a Contabililor și Auditorilor pentru IMM-uri). Tema seminarului a fost **“Raportarea financiară a IMM-urilor: cum pot fi reconciliate nevoile mediului de afaceri și cerințele legislative?”**.

Printre vorbitori s-au numărat Jean-Philippe Rabine – departamentul de raportare financiară, Direcția Generală Piața Internă a Comisiei Europene, Françoise Castex – europarlamentar, Robin Jarvis – șef al Departamentului de entități mici al ACCA, Antonio Masip Hidalgo – europarlamentar, Paul Thompson – director adjunct al Comitetului pentru IMM-uri din cadrul IFAC, Federico Diomeda – director executiv EFAA și Geoffrey Britton – președinte EFAA.

Prezentările și dezbaterile s-au referit la modificările pe care Comisia Europeană le va aduce Directivelor contabile a 4-a și a 7-a.

- **Conferința Internațională a Asociației Contabililor din Polonia**

În contextul deținerii președinției Consiliului European de către Polonia,

Asociația Contabililor din această țară a organizat **Conferința internațională dedicată „Rolului contabilității în integrarea în Uniunea Europeană”**. Președintele Camerei Auditorilor Financieri din România, prof. univ. dr. **Horia Neamțu**, a luat parte la acest eveniment, care a avut loc la Varșovia, la data de 29 noiembrie 2011.

Conferința a reunit vorbitori precum: Henri Fortin, director al Centrului de Reformă a Raportării Financiare, Banca Mondială, Elke Koenig, membru al IASB (Consiliul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate), Francoise Flores, președinte EFRAG (Grupul Consultativ European pe probleme de raportare financiară), Federico Diomeda, director executiv EFAA (Federația Europeană a Contabililor și Auditorilor pentru IMM-uri), Zbigniew Messner, președintele Asociației Contabililor din Polonia și Josef Krol, președintele Camerei Naționale a Auditorilor Statutari din Polonia.

- **Examen**

Camera Auditorilor Financieri din România a organizat în perioada noiembrie-decembrie 2011 examenul de competență profesională pentru atribuirea calității de auditor financiar. La examen au participat stagiarii care au finalizat perioada de stagiu, aflați în perioada legală de susținere a examenului de competență profesională și stagiarii care au fost respinși la alte sesiuni de examen și se aflau în termenul legal pentru susținerea examenului.

Decembrie 2011

- **Participare la masa rotundă axată pe viitorul profesiei de audit**

O delegație a Camerei Auditorilor Financieri din România formată din prof. univ. dr. **Ana Morariu**, vicepreședinte al Consiliului, și **Adriana Spiridon**, șef

birou relații internaționale, a participat la 6 decembrie 2011 la masa rotundă organizată la sediul ACCA de la Bruxelles, cu tema **„Viitorul reglementărilor de audit: care este cel mai eficiente mod de a spori valoarea lor și de a crește încrederea investitorilor”**.

La întâlnire au participat: Arvind Wadhwa – șeful departamentului de audit, Direcția Generală Piața Internă și Serviciul a Comisiei Europene, Kay Swinburne – membru al Parlamentului European, raportor privind politica de audit din partea Comitetului pentru Afaceri Economice și Monetare (ECON), Sebastian-Valentin Bodu – membru al Parlamentului European, raportor propus din partea Comitetului pentru Afaceri Juridice, Philip Johnson – președintele Federației Europene a Contabililor (FEE).

Noile propuneri ale Comisiei Europene pentru a contracara efectele crizei financiare și a preveni apariția unor tulburări economice similare, care să afecteze economia la nivelul Uniunii Europene, vizează trei mari domenii: independența auditorului, deschiderea pieței de vârf a auditului și introducerea unui pașaport european.

- **Instruire**

Camera Auditorilor Financieri din România a organizat împreună cu Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor a doua sesiune de instruire, din seria celor două sesiuni adresate tuturor categoriilor de entități raportoare privind pregătirea profesională continuă a specialiștilor implicați în combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, consacrată auditorilor financieri. Seminarul a avut loc în ziua de 8 decembrie 2011, la sediul Camerei Auditorilor Financieri din România. În cadrul acestui seminar lectori ai Oficiului Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor au susținut

prelegeri pe marginea aspectelor teoretice și practice incluse în Manualul privind abordarea pe bază de risc, indicatori de tranzacții suspecte și tipologii destinate entităților raportoare.

● **Întâlnire a „Grupului de lucru”**

Grupul de lucru reprezintă o structură profesională constituită la nivelul Departamentului de servicii pentru membri, din cadrul Camerei Auditorilor Financiari din România. Înființarea sa a izvorât din necesitatea unei mai bune armonizări, în practică, între organele de reglementare, organele de control și practicienii profesiilor reglementate, pentru creșterea calității serviciilor de audit financiar, a prestigiului și credibilității profesiei.

Un scop important al activității Grupului de lucru îl constituie analizarea și propunerea de soluții practice pentru problemele cu care se confruntă membrii Camerei.

Soluțiile pe care le propune Grupul de lucru reprezintă interpretarea tehnică a Camerei Auditorilor Financiari din România (CAFR) a problemelor ridicate de către membrii săi și au doar valoare orientativă.

În vederea stabilirii unui plan unitar și eficient de activitate pentru anul 2012, la 14 decembrie 2011 a avut loc o întâlnire a membrilor Grupului de lucru la sediul CAFR.

Coordonatorul Grupului de lucru este prof. univ. dr. **Gheorghe Popescu**.

Ianuarie 2012

● **Participare la Conferința regională ICAEW – CECCAR**

Președintele Camerei Auditorilor Financiari din România, prof. univ. dr. **Horia Neamțu**, a luat parte la Conferința regională comună a Corpului

Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România (CECCAR) și a Institutului Contabililor Autorizați din Anglia și Țara Galilor (ICAEW), organizată la Sinaia, în perioada 26-27 ianuarie 2012.

Lucrările conferinței au fost structurate în patru sesiuni, dedicate structurii și direcției strategice a profesiei; reglementării profesiei; educației și formării; serviciilor tehnice și altor servicii oferite membrilor de către organismele profesionale.

Președintele CAFR a susținut o prezentare în cadrul sesiunii dedicate reglementării profesiei, cu tema *„Noile propuneri ale Comisiei Europene privind politica de audit”*. Intervenția sa a tratat, pe scurt, pachetul legislativ de măsuri privind auditul, publicate de Comisie la 30 noiembrie 2011.

Această conferință regională a reunit personalități de marcă, precum André Killesse - președinte adjunct al Federației Internaționale a Contabililor (FEE) și Gary Pflugrath - director adjunct, Politici Publice și Reglementare, Federația Internațională a Contabililor (IFAC), alături de reprezentanți ai organismelor profesionale din Marea Britanie, România, Belgia, Polonia, Ungaria, Cehia, Cipru, Croația, Bulgaria, Turcia și Grecia.

Februarie 2012

● **Conferința Internațională „Calitatea auditului extern, pârgie a economiei europene”**

Institutul Auditorilor Autorizați din Belgia (IRE), Organizația Profesională a Contabililor din Olanda (NBA) și Compania Națională a Auditorilor din Franța (CNCC) au organizat la Bruxelles, în data de 10 februarie 2012, la sediul Băncii Naționale a Belgiei, o conferință internațională cu tema

„Calitatea auditului extern, pârgie a economiei europene”, cu participanți din mediul academic, socio-economic și politic. Camera Auditorilor Financiari din România a fost reprezentată la acest eveniment prin președintele său, prof. univ. dr. **Horia Neamțu**.

Au fost formulate puncte de vedere diferite referitor la posibilitatea aplicării în practică a propunerilor Comisiei Europene privind modificările aduse Directivei Europene 43/2006 privind auditul statutar al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate.

● **Nivelul mediu al onorariului orar**

În conformitate cu prevederile anexei 1, capitolul VI, litera B, punctul 36, litera „h” din Hotărârea nr. 274 din 15 decembrie 2011, pentru modificarea și completarea Hotărârii nr. 182 din 22 septembrie 2010 pentru aprobarea Procedurilor privind revizuirea activității de audit financiar și a altor activități desfășurate de auditorii financiari, Camera Auditorilor Financiari din România a publicat pe site-ul propriu nivelul mediu al onorariului orar rezultat din inspecțiile de calitate efectuate în exercițiul anterior.

În urma inspecțiilor de calitate efectuate de Departamentul de Monitorizare și Competență Profesională, în anul calendaristic 2011, asupra misiunilor de audit efectuate de membrii CAFR pe baza situațiilor financiare de la 31.12.2009 și 31.12.2010, a rezultat un nivel mediu al onorariului orar în valoare de **97 lei/oră**.

● **Test de verificare**

Camera Auditorilor Financiari din România a organizat testul de verificare a cunoștințelor în domeniul financiar-contabil, pentru accesul la stagiul, la 25 februarie 2012.

Informații

❖ Evenimentele IFAC dedicate dezvoltării organizațiilor profesionale contabile

În perioada 15-16 februarie 2012, **Carmen Mataragiu**, prim-vicepreședinte al CAFR, în calitatea sa de membru al Comitetului pentru Dezvoltarea Organizațiilor Profesionale Contabile (PAODC) din cadrul IFAC, a participat la prima reuniune din acest an a comitetului, care a avut loc la Dubai, Emiratele Arabe Unite. Reuniunea a fost succedată, în ziua de 17 februarie a.c., de atelierul tehnic cu tema „Esența mentoratului - perspectiva mentorului”.

În calitatea sa de membru al PAODC, **Carmen Mataragiu** a participat la evenimentele ocazionate de semnarea Acordului de Întărire a Contabilității și Îmbunătățire a Cooperării (MOSAIC) dintre IFAC și comunitatea de donatori, în perioada 21-22 februarie 2012, la Jaipur - India. Astfel, în seara de 21 februarie a.c. a avut loc o reuniune a reprezentanților IFAC, iar în ziua de 22 februarie a.c. s-a desfășurat prima ședință inaugurală a Comitetului Permanent al MOSAIC.

❖ Conferința internațională cu tema „Rolul auditului în creșterea transparenței, în condițiile moderne actuale”

În perioada 15-16 martie 2012, a avut loc la Baku, în Azerbaidjan, Conferința internațională comună organizată de Uniunea Economisților din Azerbaidjan, Camera Auditorilor din Azerbaidjan, Camera Auditorilor Financiari din România, Colegiul Auditorilor din Rusia, Uniunea Auditorilor din Kazahstan și Universitatea din Azerbaidjan. În cadrul acestei manifestări au fost susținute prezentări practice și științifice, reunite sub tema „Rolul auditului în creșterea transparenței, în condițiile moderne actuale”.

Camera Auditorilor Financiari din România a fost reprezentată la acest eveniment prin președintele său, prof. univ. dr. **Horia Neamțu**, care a susținut o intervenție axată pe „Noile propuneri ale Comisiei Europene privind Politica de audit”.

Printre vorbitorii care au luat cuvântul în cadrul acestei conferințe se numără: **Ziyad Samed-Zadeh** - președintele Comitetului pe probleme economice al Parlamentului Republicii Azerbaidjan, **Roland Kobia** - șeful Delegației Uniunii Europene în Azerbaidjan, **Akif Musayef** - șef al departamentului de Investigații Strategice al Ministerului de Taxe din Republica Azerbaidjan și membru corespondent al Academiei Naționale de Științe din Azerbaidjan, **Vahid Novruzov** - președintele Camerei Auditorilor din Azerbaidjan, **Sapar Koshkimbayev** - președintele Uniunii Auditorilor din Kazahstan, **Alexander Ruf** - președintele Colegiului Auditorilor din Rusia.

❖ Profesorul Pavel Năstase a fost ales rector al ASE București

Prof. univ. dr. **Pavel Năstase** a fost ales în funcția de rector al celei mai mari instituții de învățământ superior economic din România - Academia de Studii Economice. Profesorul Pavel Năstase este și membru al Consiliului CAFR și director științific al revistei „Audit Financiar”.

Important pentru autori!

Evaluarea articolelor științifice se realizează, în paralel, de către cel puțin doi membri din Consiliul Științific al revistei, în modalitatea double-blind-review, ceea ce înseamnă că evaluatorii nu cunosc numele autorilor și nici autorii nu cunosc numele evaluatorilor.

Criterii de evaluare a articolelor: originalitatea, actualitatea, importanța și încadrarea în aria tematică a revistei; calitatea metodologiei de cercetare; claritatea și relevanța prezentării și argumentării; relevanța surselor bibliografice utilizate; contribuția adusă cercetării în domeniul abordat.

Recomandările Consiliului Științific al revistei sunt: acceptare; acceptare cu revizuire; respingere. Rezultatele evaluărilor sunt comunicate autorilor, urmând a fi publicate numai articolele acceptate de Consiliul Științific. Articolele se trimit redacției la

adresa de e-mail: revista@cafr.ro, obligatoriu în format electronic cu extensia **.doc**, cuprinzând următoarele elemente: limba de redactare a articolului - **română**, pentru autorii români sau **engleză**, pentru autorii străini; textul în limba română se redactează cu diacritice, conform prescripțiilor lingvistice ale Academiei Române; dimensiunea maximă a articolului 7-10 pagini/2000 caractere grafice cu spații/pagină; în articol se precizează titlul în limba română și engleză, metodologia de cercetare folosită, contribuțiile autorilor și referințele bibliografice în subsolul paginii; un rezumat în limbile engleză și română de circa o pagină redactat la persoana a III-a, în care se prezintă obiectivul cercetării, principalele probleme abordate și contribuția autorilor; rezumatul este însoțit de 4-5 termeni cheie, în limbile română și engleză, inclusiv clasificarea JEL.

Detalii pe site-ul www.revista.cafr.ro, la secțiunile „Recenzii” și „Manuscrise”.

Important for the Authors!

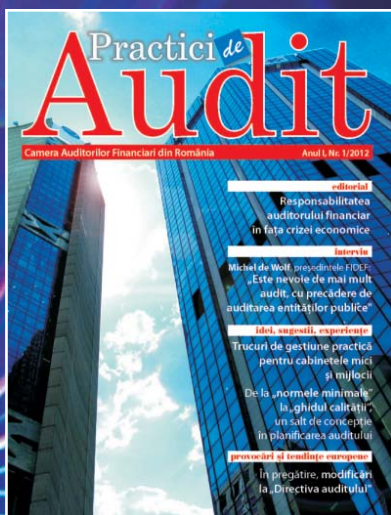
The review of the articles is performed in parallel by at least two members of the Scientific Council of the „Financial Audit” Journal, a double-blind-review, which means that those who perform the reviews do not know the names of the authors, and also the authors do not know the names of the reviewers.

Assessment criteria for articles: innovative input, actuality, importance and the relevance for the subject matter of the review; the quality of the research methodology; presentation and argumentation clarity and pertinence; the relevance of the bibliographic sources used; contribution made to the research in the area.

The recommendations of the Scientific Council are: accepted,

accepted with reviewing, rejected. The results of the assessments are communicated to the authors and only the articles approved by the Scientific Council are published. The articles are submitted to the editor by e-mail at: revista@cafr.ro, compulsory in Microsoft Word format containing the following elements: the language the article is drafted is **English**; the maximum size of the article 7-10 pages/2000 signs/page spaces included; the article mention the research methodology used, authors' contributions, footnote references from the bibliography; an abstract in English presenting the subject of the research and authors' contributions; the abstract is accompanied by 4-5 key words, in English, and also by JEL Classification.

Details on our website www.revista.cafr.ro, section: „Reviews” and „Manuscripts”.

O nouă publicație de profil

Camera Auditorilor Financiari din România pune la dispoziția auditorilor, stagiarelor și altor cititori interesați pe lângă revista deja consacrată „**Audit Financiar**” o nouă publicație, „**Practici de Audit**”, cu apariție trimestrială. În această revistă se regăsesc comentarii, studii de caz, consultanță, exemple de bune practici din țară și din străinătate, răspunsuri la problemele ridicate de cititori, soluții propuse de Grupul de lucru, alte informații utile în domeniu.

Sumarul primului număr, aferent trimestrului I 2012, cuprinde:

Editorial

- ☞ Responsabilitatea auditorului financiar în fața provocărilor crizei economice
 - Prof. univ. dr. **Horia Neamțu**

Interviu

- ☞ În dialog cu **Michel de Wolf**, președintele FIDEF:
 „Auditarea sectorului public - o armă redutabilă în combaterea crizei”

Ideii, sugestii, experiențe

- ☞ Cum să vă consolidați activitatea de consultanță în afaceri. Trucuri de gestiune practică pentru cabinetele mici și mijlocii
- ☞ Sfaturi utile privind noțiunea de fond comercial
- ☞ Capcanele pragului de semnificație și provocări ale evaluării riscurilor
- ☞ De la „normele minimale de audit” la “Ghidul privind auditul calității”, un salt de concepție în documentarea unui dosar de audit statutar/financiar

- ☞ Clienții incerți, între provizionul fiscal și ajustările de valoare contabile
- ☞ Auditul secțiunii „Conturile la bănci și numerarul disponibil”: Poate auditorul financiar să obțină asigurare asupra mișcărilor de numerar?

Provocări și tendințe europene

- ☞ Caracteristici ale reformei europene pentru deschiderea pieței de audit

Controverse și soluții

- ☞ Proiecte cu finanțare europeană

Pregătire profesională

- ☞ Cerințe ale etapei de finalizare a auditului

Rubrica stagiareului

- ☞ Cinci pași pentru a deveni auditor financiar

Juridic

- ☞ Răspunderea disciplinară a auditorilor financiari

Dialog

- ☞ Întrebări și răspunsuri

Abonamente

	Preț/exemplar	Tarif abonament semestrial	Tarif abonament anual
Tipărit	25 lei	50 lei	100 lei
Electronic	15 lei	30 lei	60 lei

Contravaloarea abonamentului se achită prin mandat poștal / ordin de plată în contul IBAN al CAFR RO09 RNCB 0069 0076 6442 0001, deschis la BCR Sucursala Libertății, București, sau în numerar la sediul CAFR din București, strada Sirenelor nr. 67-69, sector 5.

După efectuarea plății, abonații vor comunica acest lucru redacției, la adresa: revista@cafr.ro, indicând și adresa de corespondență (pentru varianta tipărită și transmiterea facturii - dacă este cazul) sau de e-mail (pentru varianta electronică) la care doresc să primească revista.

Pentru facturare se vor comunica redacției toate datele de identificare ale firmei, factura urmând să fie expediată prin poștă sau eliberată pe loc în cazul achitării în numerar la sediul Camerei.